

ÉVKÖR ÉS ÜNNEP A BÚZASZEMBEN

SZERKESZTETTE

CSÓSZA ZSUZSANNA

MÉSZÁROS ERIKA SZILÁRDA

HORVÁTH SZILÁRD

BÚZASZEM ISKOLA

2020

„Eddig az iskola azt mondta a népnek 'Amit te tudsz, az semmi. Feledd el, verd ki a fejedből. Majd én jobbra tanítalak.' Mi azt mondjuk a népnek: 'Amit tudsz, nagy érték, az ősök hagyománya, a magad lelke igaz kifejezése. ... Becsüld meg, ... mert ha többre akarsz menni, csak erre építhetsz.'"

(Kodály Zoltán)

„A parasztzene a városi kultúrától nem befolyásolt emberekben öntudatlanul működő természeti erő átalakító munkájának eredménye. Ezért ezek a dallamok a legmagasabb művészi tökéletesség megtestesítői. Valósággal példái annak, miként lehet legkisebb formában, legszerényebb eszközökkel valamilyen zenei gondolatot legtökéletesebben kifejezni.”

(Bartók Béla)

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”

(Kodály Zoltán)

"...a magyar parasztembert ugyanaz az erő fakasztja népdalra, mint a tavaszi rügyet!"

(Bartók Béla)

„A népi, illetőleg tradicionális életérzés szerint a világ és ember teremtmény, a Teremtőtől függ, aki ura a természetnek és életnek, és így kultusz illeti. Ez nemcsak az egyén esetleges, magányos imádságában ájtatosságaiban, hanem főleg a közösség kötelező, liturgikus formáiban és gesztusaiban, az ünneplő szokás és hagyomány társadalmi örökségében jut kifejezésre.”

(Bálint Sándor)

„Nem az ősöket kell követni, hanem azt, amit az ősök követtek!”

(Kassai Lajos)

BÚZASZEM
ISKOLA

Tartalomjegyzék

1.	Bevezető.....	7
2.	Magyar néphagyományunk.....	9
2.1.	A néprajz, a népkultúra Bálint Sándor szerinti organikus, szakrális megközelítése.....	9
2.2.	Néphagyományunk szerves jellegének alapja a vegetációs rendben való élet.....	9
2.3.	Néphagyományunk természethez kötődő szerves jellege, a szakralitás és közösségi lét kapcsolata.....	11
2.4.	Tájékozódás a kerek esztendő szent idejében	11
2.4.1.	Évkezdési dátumok.....	12
2.4.2.	Jeles napok szerinti tájékozódás	12
2.4.3.	Az idő tagolásának analógiái a természetben és az egyházi évben	12
2.5.	A magyar nép kultúrája és a kereszténység kapcsolatának rövid történeti áttekintése.....	13
2.6.	A kerek esztendő szent idejének három nagy ünnepköre	14
2.7.	A magyar kultúra közösségképző ereje	15
2.8.	A magyar néprajz csoportosítása különböző szempontok szerint	16
2.9.	Néphagyomány, népszokások az oktatásban.....	17
2.9.1.	A hagyományismeret fontossága	17
2.9.2.	A néphagyományok, a népszokások oktatásának feladatai	18
2.9.3.	A népszokások oktatásának célja	19
3.	Beszélgetés Mészáros Erika Iskolaanyával a gödi Búzaszem Katolikus Általános és Művészeti Iskola ünnepeiről és rendezvényeiről.....	21
4.	Szerves műveltségünk és ennek látható megjelenése a Búzaszem Iskolában.....	25
4.1.	Természetes anyagok	26
4.2.	Térszervezés	26
4.3.	Osztályterem	26
4.4.	Berendezés	27
4.5.	Oltár.....	28
4.6.	Kályhák, bögrék	28
4.7.	Faliújság.....	29
4.8.	Osztálynevek és jelképek.....	30
4.9.	Évkör.....	33
4.10.	Ünnepi ruha.....	34
5.	A keresztény magyar hagyomány szervesen összefonódó színterei a Búzaszem Iskolában.....	36
5.1.	Kalendáriumi napok, nemzeti ünnepek (gyertyagyújtás), jeles napok	36
5.1.1.	A kalendáriumi napok.....	36

5.1.2.	Gazdakalendárium.....	37
5.1.3.	Nemzeti ünnepeink (gyertyagyújtás)	38
5.1.4.	Jeles napok megünneplése.....	38
5.2.	Összefonódó alsó tagozatos tevékenységek: Kézműves, ének, vers, mese, rajz	38
5.3.	Zeneoktatás, népzeneoktatás, néptáncoktatás, énekoktatás, hon- és népismeret	39
5.4.	A néphagyomány megélésének egyéb színterei a Búzaszem Iskolában	39
5.4.1.	Reggeli ima	39
5.4.2.	Levél a szülőknek	40
5.4.3.	Osztálykirándulás.....	40
5.4.4.	Mesekoncert.....	40
5.4.5.	Hívogató	40
5.4.6.	Egyéb koncertek, rendhagyó órák.....	40
5.4.7.	Agapé, szeretetlakoma	41
5.4.8.	Névnapok, születésnapok köszöntése.....	41
5.4.9.	Imák, énekek	45
5.4.10.	A búza körforgása.....	52
5.4.11.	Hangos Búzaszem	52
5.4.12.	Táncház.....	52
5.4.13.	Varackos röfögés.....	52
6.	Az évkör megjelenése a mindennapokban	53
6.1.	Ősz	53
6.1.1.	Tanévnyitó szentmise	53
6.1.2.	Szeptemberi kalendáriumi nap: Búzás	58
6.1.3.	Mihály napi vásár és évadnyitó táncház, szeptember 29.....	64
6.1.4.	Dudástalálkozó	71
6.1.5.	Aradi vértanúk emléknapja, október 6.....	71
6.1.6.	Gyertyagyújtás: 1956. október 23.....	76
6.1.7.	Októberi kalendáriumi nap: szőlős.....	79
6.1.8.	Novemberi kalendáriumi nap: Szentes	85
6.2.	Tél	90
6.2.1.	András nap – november 30.	90
6.2.2.	Adventi várakozás.....	94
6.2.3.	Adventi vásár	97
6.2.4.	Szent Miklós napja – december 6.....	100

6.2.5.	Luca napja - december 13.	102
6.2.6.	Kántálás	106
6.2.7.	Betlehemezés	107
6.2.8.	Szentcsaládjárás	113
6.2.9.	Bölcsőcskézés, vesszőcskézés.....	115
6.2.10.	Decemberi kalendáriumi nap: Karácsony, Jézusvárás.....	115
6.2.11.	Regölés és aprószenetekezés	117
6.2.12.	Januári kalendáriumi nap: Vízkereszt, háromkirályjárás - január 6.....	118
6.2.13.	Disznóvágás	120
6.2.14.	Februári kalendáriumi nap: Farsang.....	121
6.2.15.	Gyertyaszentelő Boldogasszony – február 2. Szent Balázs napja - február 3.....	125
6.2.16.	A kommunizmus áldozatainak emléknapja.....	126
6.3.	Tavaszi	127
6.3.1.	Nagyböjt, Hamvazószerda.....	127
6.3.2.	Gergelyjárás - március 12.	128
6.3.3.	Gyertyagyújtás: Március 15.....	131
6.3.4.	Tojásírás nagyböjt végén, nagypénteken	135
6.3.5.	Keresztút, nagyböjti lelki nap	139
6.3.6.	Locsolkodás - húsvéthétfő.....	140
6.3.7.	Fehérvasárnap - húsvétvasárnap utáni vasárnap.....	144
6.3.8.	Májusi kalendáriumi nap: Pünkösd	147
6.4.	Nyári	157
6.4.1.	Hagyományőrző nap.....	157
6.4.2.	Gyertyagyújtás - Június 4. A Nemzeti Összetartozás Napja	160
6.4.3.	Tanévzáró szentmise és ballagás.....	162
6.4.4.	Szent Iván-éj	166
7.	Összefoglalás	168
8.	Felhasznált irodalom	169

1. Bevezető

Mindannyian, akik a Búzaszemmel és a Búzaszemben egymásra találtak, közösségi iskola részei vagytok. A Búzaszem sajátos nevelési mintájával dolgozó tanárookra bízátok gyermekeiteket. Ezzel az összeállítással szeretnénk segíteni eligazodásokat a Búzaszem nevelési rendszerének egy részében.

Mint a háromlábú szék, három alaposzlopon áll iskolánk értékrendje. Keresztény értékeket képvisel. Magyar hagyományaink ápolásával, éltetésével nevel. Közösséget teremtő módon fogja össze a családokat.

Olyan iskolát álmodtunk, ahol a gyermek ugyanazon értékeket kapja, mint otthon.

Most tanárként olyan otthonokról álmodunk, ahol a gyermek ugyanazt az értéket kapja, mint az iskolában. Ezt is segíteni szeretnénk ezzel a kiadvánnyal.

A Búzaszemben összefontuk az általános iskolát és a művészeti iskolát. A gyermek alapvető, jellemző lelki és tanulási folyamatait leíró, minden emberre érvényes, bibliai alapokon álló szerves pedagógiát – amelyet Pécsi Rita előadásain magatok is megismerhettetek - magyarrá tettük a keresztény magyar néphagyománnyal, a szerves magyar műveltséggel.

A búzaszemes nevelést áthatja a kereszténység, a néphagyomány és a közösségformálás. Ennek a kiadványnak a témája a néphagyomány, vagyis a népmese, népi játék, népdal, de emellett minden gyermekünk néptáncol, kézműveskedik, énekel, tanul hangszeren játszani, főként a fiúk pedig a magyar harcművészetben is elmélyülhetnek. A gyermekek tanáraiktól tanulják és velük éltetik a magyar néphagyományt, együtt muzsikálnak a táncházakban, és tanáraikkal, szüleikkel együtt táncolnak, ünnepelnek, mulatnak.

Miközben átörököljük őseink kultúráját, éltetjük örökségünket, a hagyományok erejével nevelünk. A Mindenható feltétlen jelenlétének felismerése az életünkben, a férfi-női szerepek megtanulása, a közösség elsődlegességének érzete, a személyes kapcsolatok ápolása, a nemzedékek egymásra utaltságának felismerése, az ötletesség, az érzelmi intelligencia növelése, a szellemi, matematikai, szövegértési képességek fejlesztése mind olyan nevelési célok, amelyek a néphagyománnyal elérhetők. Mindeközben a 21. század nagy kérdéseire, a közösség vagy magány, az önzőség vagy önzetlenség, a kultúra átadása vagy megtagadása

kérdéseire a Búzaszem Iskolában részben a néphagyomány segítségével adunk - a jövőben is érvényes – választ.

Mindez nagyon is 21. századi. A népművészet olyan nevelési erő, amely segít a pszichológiai immunrendszer jó karban tartásában, a megküzdési képesség növelésében, a tanulási nehézségek oldásában, a közösségi érzés, az értelmi és érzelmi intelligencia fejlesztésében. Őseink segítenek nekünk.

Egy esztendő körén át mutatjuk be, hogy miként időszerű napjainkban is a régmúlt, miként válhat a régről hozott forma belsőleg megérintő rítussá, ünneppé napjainkban, miként segít a hagyomány a családok közösségre találásában, miként fejlődik a gyermek a népzene, néptánc, népdal, népi játék, népmese mindennapi használatával, művelésével.

A következő nagyjából másfélszáz oldalon leírjuk a Búzaszem ünnepeit s mindennapjait. Szeretnénk bemutatni, érzékeltetni, hogy a szervesen egymásba épülő, az évkör által meghatározott rendben zajló események rendező erővel bírnak kicsire és nagyra egyaránt. Újat nem kell kitalálni, hiszen a rend adott. A dolgok lényegét meglátva kell "csupán" érthetővé, élhetővé tenni az örökségként kapott rendet.

Göd, 2020. Kisasszony hava 15.

Csósza Zsuzsanna, Mészáros Erika Szilárda, Horváth Szilárd

szerkesztők

2. Magyar néphagyományunk

2.1. A néprajz, a népkultúra Bálint Sándor szerinti organikus, szakrális megközelítése

Bálint Sándor szerint *a magyar vallásos népelet nyilvánvalóan szerves része a magyar népkultúrának, illetőleg az egyetemes magyar műveltségnek. Ennek vizsgálatát a kutatás hosszú időközön keresztül elhanyagolta. A néprajzi kutatás a mai napig (1938.) inkább a tárgyi világ feltárására fordít gondot, és meglehetősen elhanyagolja a szellemi erők és tényezők kutatását, ami pedig végeredményben a népkultúra leglelkét teszi, és a tárgyi néprajz is ezeknek függvénye. Minthogy pedig a néplélek lényege szerint vallásos alkatú, nyilvánvaló, hogy a népi vallásosságnak, mint a népkultúra forrásának és mértékének megismerése elsőrangú, minden elfogultságon felülálló kötelességünk.* (Bálint 2009: 9)

A vallásos néprajz szerint a népi vallásosság gondolati alapját a sajátos népi lelkiség jelenti, amelynek a világgal szemben való magatartása elsősorban érzelmi és szubjektív. Nem alacsonyabb rendű, hanem más, mint a művelt osztályoké. A világ és az ember a nép számára is olyan rejtély, melyet meg akar érteni és magyarázni. Értelmező kísérlete lényegét, összefüggéseket kereső, szintetizáló. (Bálint 2009:333)

A néphagyományokat a fentiek nyomán tárgyaljuk. A szintetikus, organikus látásmód szerint a nagy egészét vizsgáljuk először. Majd a fejezet második részében lesz szó a nagy egész részekre való osztásának lehetőségeiről.

2.2. Néphagyományunk szerves jellegének alapja a vegetációs rendben való élet

Néphagyományunkat sokféle szempontból vizsgálhatjuk, csoportosíthatjuk. Bárhogy is tesszük ezt, mindig csodálatos egységgel találjuk szembe magunkat. Minden részterület át- meg átfolyik egymásba, az egyik magyarázza a másikat, az egyikről nem beszélhetünk a másik nélkül. A töredékesség helyett szerves egységet találunk. Egységes világszemléletet, egységes mozgatórugót.

Ez az egységes mozgatórugó a Teremtő Istennel való kapcsolattartás.

Nincs hagyományvilág szakralitás nélkül. Ez a világ bármely hagyományáról elmondható. Jelen dolgozat keretei közt mi most a magyar hagyományunkról beszélünk.

A Teremtőhöz való kapcsolódást az ember a teremtett világ rendjében élve tapasztalta és tapasztalja meg. A természet szüntelen körforgásában, az évszakok változásában: a tavaszi újjulésában és az őszi érettségben, nyári gazdagságában és téli álmában a napok mellett, az esztendő a legkerekesebb időbeli egység. (Bálint 1973:11)

Az ember a kerekesség, a teljesség megélésére van teremtve. Ha nem ebben él, akkor folyton keresi, kutatja, nem nyugszik. Minden életmozzanatával a teljességben való élésre törekszik, bármit is tesz, bármilyen tárggyal veszi körül magát. Alapvető természeti rend a nappalok és éjszakák változása és a kerek esztendőben az évszakok változása. *Ezt a ritmikus változást és nyomában a vegetáció bontakozását a nap járása idézi elő, amely az ember napi életét és munkáját, a gazdasági élet alapvető feltételeit megszabja. (Bálint 1973:11)* A régi világban nem volt hát kérdés, hogy a világosan tevékenykedünk, sötétben pedig pihenünk. Ez az alapvetés adta a mindennapok és az esztendő kereteit, ritmusát, rendjét. A régiség embere már pusztán azáltal közelebb volt a Teremtő Istenhez, hogy betartotta ezt a számára adatott ritmust: hajnalban kelt, sötétedéskor behúzódott, tavasszal, nyáron, a világosság hónapjaiban sokat dolgozott, kint volt, télen a hosszú sötétség alatt benti munkákat végzett, sokat pihent. „Szerettük a nyarat - emlékezett vissza a hajdan volt időkre Hévízgyörkön Juli néni (Sápiné Homoki Júlia) - akkor nagyon sokat dolgoztunk, télen meg csak ünnepeltünk, majd az egész tél csak ünnepünk volt; az volt még az igazi!” (Molnár V. 1998:9)

A vegetáció életének szakaszai nemcsak munkáját határozta meg. A régi világban elválaszthatatlan a munka a pihenéstől: egy egység. Elválaszthatatlan a hétköznapi az ünneptől: egy egység. Ez nemcsak a régi világban van így. Mind a mai napig így működik az ember, lénye mozgatórugói mit sem változtak az idők folyamán. A kérdés csupán az, hogy hajlandó-e ezt elfogadni és figyelembe venni.

A munkás hétköznapiak és az ünneplő napok tehát nem véletlenszerűen követik egymást. Az ember az esztendőt nemcsak a gazdaságot meghatározó egységnek érzékelte, hanem mindig is kultikus egésznek érezte, és kozmikus fordulatait máig számon tartja. *A keresztény egyházi évnek Jézus evangéliumi életéhez igazodó liturgikus rendje az ószövetségi kultusból, az antik pogányság és az európai népek archaikus ünneplő hagyományaiból ötvöződött össze, egyben ráépült a csillagászati, illetőleg gazdasági évre. Innen az európai népek jeles napjainak szinte testvéri hasonlósága. (Bálint 1973:11)*

2.3. Néphagyományunk természethez kötődő szerves jellege, a szakralitás és közösségi lét kapcsolata

A népi, illetőleg tradicionális életérzés szerint a világ és ember teremtmény, a Teremtőtől függ, ki ura a természetnek és életnek, és így kultusz illeti. Ez nemcsak az egyén esetleges, magányos imádságában, ájtatosságaiban, hanem főleg a közösség kötelező, liturgikus formáiban és gesztusaiban, az ünneplő szokás és hagyomány társadalmi örökségében jut kifejezésre.

Ez a kultusz az esztendő folyamán „primitív” fokon mágikus kényszerítéssel, az egyházi gyakorlatban és népi sarjadékaiban könyörgéssel, liturgikus szertartással, áldással és szentelménnyel, olykor böjttel és penitenciával akarja az egyén, család, közösség számára megnyerni az áldást, az életben való boldogulást, főleg asszonynak, földnek, jószágnak termékenységet, bőséget, továbbá elhárítani a természeti csapásokat, betegséget, késleltetni a halált. (Bálint 1973:11) Az ember állandó kapcsolatot tartott az Égiekkel, legyen szó a termésről, azaz a test eledeléről; szerelemről, házasságról, születésről azaz az élet továbbadásáról; betegségről, halálról, azaz az élet végéről, a másik világba jutásról. Az emberélet fordulóit és ennek szokásrendjét is a Teremtőhöz való fordulás keretezi.

A primitív pogány szakralizmust az Egyház tövestül nem tudta kiirtani - bár türelmetlenebb szolgálai ezt olykor kíméletlenül megkísérelték - alkalmazkodott Mesterének tanításához, aki nem eltörölni, hanem betölteni jött a régi törvényt. (Mt, 5, 17) Ezzel a türelemmel, olykor kényszerű belenyugvással természetesen az archaikus világszemlélet fennmaradásához, továbbéléséhez is hozzájárult. Iparkodott a hagyomány kategóriáinak, emberi reflexeinek bibliai szentesítést adni. (Bálint 1973:12) Tette mindezt azért is, mert a teremtett világ időbeli rendje nem a kereszténységgel született, hanem a világ teremtésével. A fent említett vegetációs rend az emberélet hajnalától meghatározta a kultikus rendet.

Így rendelte egyebek között a téli napfordulat elragadtatott pogány áldozati időszakának helyére a karácsonyt, az őszi tavaszi nagy ünnepek helyére a húsvétot és pünkösdöt. A természet immanenciáját transzcendens távlatokba állította. A szellemek idézése helyett ajánlotta a szentek segítségül hívását, névünnepek megülését. (Bálint 1973:12)

2.4. Tájékozódás a kerek esztendő szent idejében

2.4.1. Évkezdési dátumok

Az esztendő kerektségét mutatja az a tény is, hogy többféle évkezdési dátum létezik; mint ahogy a körnek nincs kezdő és végpontja, illetőleg bármelyiket kijelölhetjük annak. A polgári év január 1-jén kezdődik. *A nyugati egyház liturgikus egyházi évének advent a kezdete, Jézus születésének felkészületi ideje. A középkorban egyes országokban a tavasz újulat ideje, Gyümölcsoltó Boldogasszony (március 25.) volt az új esztendő napja, mert ekkor történt az angyali üdvözlés, vagyis Jézus fogantatása, a megváltott idő kezdete.* (Bálint 1973:12) *Az Ószövetség az új évet ősszel kezdi. Ősszel indul meg az elvetett mag fejlődése.* (Bálint 1973:363) *A keleti egyháznál, így a mi görögkatolikusainknál is szeptember 1-jén kezdődik az év.* (Bálint 1973:12)

2.4.2. Jeles napok szerinti tájékozódás

Nemcsak a parasztság, hanem olykor a városlakók is az egyházi ünnepek szerint tájékozódnak az esztendő napjai között. Ezt a szóhasználatot egy-egy kisebb-nagyobb társadalmi közösség tudatában és beszédében a névnapok, búcsúk, vásárok, továbbá a mezői munka jeles naphoz kötött időpontja is elősegíti. (Bálint 1973:12) A régiség embere minden fontos munkáját is a Teremtő rendhez köti. Nem kezd el máshogy munkát, csak kereszttetéssel és fohással. Az aratást és a szüretet vidékenként, időjárástól függően egy-egy szent neve napján kezdi el. Az évszakok változását is egy-egy szent ünnepéhez köti: Szent György – tavasz; Szent Iván – nyár; Szent Mihály – ősz; Karácsony - tél. A legtöbb hónap neve is szenthez kötődik: Boldogasszony hava - január, Szent András hava - november.

2.4.3. Az idő tagolásának analógiái a természetben és az egyházi évben

Az idő tagolásának fontosságát és alapvetően négy részre osztását (négy évszak) az *egyházi liturgikus-szimbolikus tanítás is visszatükrözi a bibliai emberiség egész üdvtörténetének tagolásában. Már a középkorban párhuzamba állította a napok, az esztendő egyes részeit az emberiség életének nagy évével. Eszerint:*

- *A bűnbeesett emberiség korának, az Ádámtól Mózesig terjedő időszaknak az éjszaka, a tél felel meg. Az egyházi évben Hetvenedvasárnaptól (a böjt kezdete) húsvétig tart.*
- *A próféták kora Mózesről Krisztusig járt el, melynek az emberiség hajnala és tavasza felel meg. Az egyházi évben az advent.*

- *A kiengesztelődés ideje, melyet a Megváltó ezen a földön töltött el az emberiség nappala, nyara. Az egyházi évben a húsvéti időszak.*

- *A zarándoklás az örök haza felé az Úr mennybemenetelétől a világ végéig tart. Az alkonyat, az ősz fejezi ki. Az egyházi évben ez a pünkösti időszak. (Artner 1921:14)*

2.5. A magyar nép kultúrája és a kereszténység kapcsolatának rövid történeti áttekintése

A magyar kultúra alaprétege nyilvánvalóan még pogány kori hagyaték: keleti nomád kultúrák magyar fejleménye. A pogány magyarság vallását a lélekhit, animizmus jellemezte, amely a vallásfejlődésnek már magasabb fokát képviselte és így bizonyos értelemben képessé, fogékonnyá tette a kereszténység befogadására is. (Bálint 2009:69) A Szent István-korabeli magyarságot a társadalmi osztálykülönbségek ellenére is egységes és azonos, a mai népkultúrára emlékeztető műveltség fűzte össze és tette erőssé, magabízóvá. Ez a közösségi szellem a nomádok jellegzetes népi fegyelme és szolidarizmusa voltaképpen a keresztény felebaráti szeretet közösségképző szellemének útját készítette elő. Pogány vallásunk sámánisztikus szellemvilága, tisztult erkölcstana, derengő egyistenhite szintén fogékonnyá tette a magyar néplelket a kereszténység befogadására. Ma már tudjuk, hogy ősi műveltségünket a kereszténység nem nyelte el nyomtalanul. Az ősi pogány vallási hagyományokat természetesen nem lehetett máról holnapra a magyarság lelkéből kiirtani. Az Egyház tapintatát, főleg Szent Gellért bölcsességét mutatja, hogy a használható pogány kereteket, neveket sokszor megtartották, átvették a keresztény gyakorlatba is, de már krisztusi tartalmat öntöttek beléjük. Így átvették az Isten, búcsú, bocsátani, a szentet jelentő egy, áldani, stb. szavakat, továbbá Szűz Máriának Boldogasszony nevét is. (Bálint 2009:13-14)

Amikor Szent István népe 1000 táján megkeresztelkedett, az Egyház liturgiarendszere már meglehetősen kialakult, ennél fogva nagyjából a már meglévő kultikus keretekbe illeszkedtünk bele. A keresztvízzel a magyarság belépett az európai keresztény közösség életébe, a középkor szakrális világába, liturgikus kultúrájába. (Bálint 2009:69)

A középkori élet és vallás bensőséges kapcsolata következtében a liturgia és a néphagyomány csereviszonyba került egymással. Ennek megértéséhez tudnunk kell, hogy már a primitív-pogány népek szerették átlelkesíteni a természet anyagi rendjét, az ember és a környező világ között iparkodtak minél bensőségesebb vonatkozásokat teremteni. Az anyagi világ nemcsak puszta valóság, hanem mély értelmű szimbólum és tanítás a szemükben. Sokszor

tulajdonítanak tehát a természet növényeinek, állatainak, élettelen tárgyainak valóságos anyagi mivoltuk mellett jelképes tartalmat, szakrális jelentést is. A katolikus gyakorlatban szentelménnyé váltak a víz, só, virág, tűz, gyertya, hamu, alma, tojás, búza, stb. (Bálint 2009:71) A keresztény középkor heroikus, Istennel töltekező magas kultúrája nem volt idegen a magyar néplélektől, hiszen minden népkultúra - a pogány magyarságé is - legvégső határozmányaiban vallásos jellegű kultúra. (Bálint 2009:84)

A háborúk alatt és következtében létrejött vándorlások és betelepítések során az Egyház, a keresztény felekezetek teremtik meg a különböző nyelvű, de azonos vallású népelemek között az együttélés lelki feltételeit.

A magyar néprajzi kutatás hosszú időközön keresztül alig méltatta szorgosabb figyelmére a magyar népi műveltség és a keresztény vallás, meg a belőle sarjadó kultúra bensőséges kapcsolatát. Pedig a kereszténységben élt majd ezer esztendő nyilván nem szállhatott el hatástalanul a magyar nép feje fölött, a magyar népkultúra kiteljesedését segítette elő. (Bálint 2009:69)

2.6. A kerek esztendő szent idejének három nagy ünnepköre

A kerek esztendő körén három fényes pontként világít a három legnagyobb ünnep: karácsony, húsvét, pünkösd, ezért három aranyalmának is nevezik azokat. *Erről tanúskodik a Galga mentén máig megőrzött találós mese is:*

*„Kerek Istenfája,
szép tizenkét ága,
Szép tizenkét ágán
Ötvenkét virága,
Ötvenkét virágán három aranyalma.
Aki ez kitalálja,
Hull az áldás arra.” (Molnár V. 1998:7)*

Az emberi lélek működése szerint azt tudjuk nagy eseménynek megélni, amire nagyon készülünk. Ennek az előkészületnek és magának az ünnepnek aztán lecsengési időszaka is van, amíg visszatérünk a mindennapok kerékvágásába. Így volt ez a régi koroktól fogva, és az Egyház is e szerint szervezte a nagy ünnepeket. A világszerte jelenlévő kulturális, szakrális elemként vette a negyven napig tartó előkészületet, és az ünnep utáni negyven nap is

figyelemreméltó. Az idő ilyen féle tagolását mindig egy-egy kisebb ünneppel jelöli és zárja, esetleg részekre bontja. Ilyenformán:

- Negyven napos böjt, a kisböjt, advent előzte meg a karácsonyt, (mára ez négy hétre csökkent) és az utána lévő negyvenedik nap zárja a karácsonyi ünnepkört. (Gyertyaszentelő Boldogasszony február 2.)

- Negyven napos böjt, a nagyböjt előzi meg a húsvétot, az utána lévő negyvenedik nap Áldozócsütörtök, Jézus mennybemenetele.

- Kilenc- vagy hétnapos böjt, a váróhétt megelőzte meg a pünkösdöt. Pünkösd húsvét után az ötvenedik napon van, ezért nem megelőzte meg hosszabb böjt. Pünkösd utáni vasárnap pedig a Szentháromság vasárnapja, az azt követő csütörtök az Úrnapja.

Sok más ünnepet ezek a kardinális pontok jelölik ki. (Bálint 1973:5; Tátrai - Karácsony Molnár 1997:263-277)

2.7. A magyar kultúra közösségképző ereje

Fontos kiemelni kultúránk sok jellemzője közül közösségképző jellegét, mely markánsan mutatja ennek szerves valóságát, hálózatos formáját. *A magas egyházi kultúra mindig kereste a maga örök dogmáinak, időtlen tanításainak korszerű kifejezését, megfelelő stílusát, népszerűsítését. Számol az egyes korok és népek vallásos igényeivel, hozzájuk próbál alkalmazkodni, hogy a lényeget ezzel is élményszerűbbé tegye híveinek lelkében. Az Egyházból sugárzó kultikus, liturgikus, erkölcsi ösztönzések és hagyományok minden időben jelentékeny közösségképző tényezőnek bizonyultak.* (Bálint 2009:42)

A hagyományokban érvényesülő közösségi norma nem akarja az egyéniséget elnyomni, csak a világban és társadalomban való helyzetét, emberi és metafizikai hovatartozását akarja rendezni. Ez a közösségi törvény az egyéniség természetes alkalmazkodását, jókedvű alázatát, nem pedig a hiányát jelenti. Ez a magatartás egyébként lélektanilag sokban egyezik a kereszténység hierarchikus szellemével, a megszentelt előírások elfogadásával és voltaképpen mély bölcsesség nyilatkozik meg benne. (Bálint 2009:85)

Népünk a munkát, valamiképpen sorsszerűnek, Ádám örökségének érzi, iparkodik tehát kedvvel, legjobb ereje és tudása szerint végezni. Mindenért meg kell keményen, igazán arca verejtékével dolgoznia, megbecsül tehát mindent, mint Isten áldását. Az urakat ezért a régi vágású parasztember inkább sajnálja, mint irigyl: itt a földön veszik el jutalmukat.

A segítség szelleme az igazi felebaráti szeretet, ha már nem is töretlenül, de ösztönösen él szívében. Még ma is sok helyen, ha valaki házat épít, rokonai, szomszédai ingyen segítenek neki, kölcsönt kap kamat nélkül. A szegényen szerényen ugyan, de segít. (Bálint 2009:184)

2.8. A magyar néprajz csoportosítása különböző szempontok szerint

Ezek voltak tehát egyfajta néprajzi bevezetőként magyar kultúránk organikus – szerves - jellemzői. S következzen a csoportosítási lehetőségek közül néhány.

- Az év jeles napjainak csoportosítása a három ünnepkör szerint, ehhez kapcsolódó szakrális cselekedetek, viseletek, énekek, szokások. (Bálint 1973:5; Tátrai - Karácsony Molnár 1997:263-277)
- Bemutatjuk ezeknek az ünnepeknek, jeles napoknak megünneplését a gödi Búzaszem Iskolában.
- A néprajz vizsgálódási területei:

Mert a néprajz is történettudomány, annak egy sajátos ága, (---) a mindennapi élet történetét kutatja, tanulmányozza. Érdeklődése átfogó: kiterjed az anyagi, a szellemi és a társadalmi kultúrára. A megélhetéshez szükséges javak megszerzése (halászat, vadászat, földművelés, állattartás) és felhasználása (táplálkozás, építkezés, öltözködés) hagyományos formái éppúgy tárgyát alkotják, mint a szájhagyomány költészete (folklór) , a szokások, a hiedelemvilág, a társadalmi élet formái - hogy csak néhányat említsünk a legfontosabb vizsgálódási területeiből. (Kósa - Szemerkenyi 1973:8) A néptánc, népzene, népdalkincs, népmesekincs kutatása ugyanilyen fontos területek. (Bartók 1924; Kodály 1930; Szőnyi 1986)

- A néphagyomány, a paraszti műveltség jellemzői szerinti csoportosítás:

- Hagyományozó jellegű „*A mi néphagyományunk alapjában paraszti, íratlan, tapasztalati tudomány és művészet volt, külön elmélet nélkül.*” (Andrásfalvy 2004:119)

A paraszti műveltség „szájról szájra”, „apáról fiúra” szállt. Az egyes nemzedékek a tudást hagyományozódás útján adták át egymásnak, a gyerekek észrevétlenül, belenevelődés útján sajátítottak el mindent. Ez a jelenség tulajdonképpen jellemző az egész egyetemes emberi kultúrára is.

- Folytonosság jellemzi: egy közösség életében egy-egy hagyományhoz köthető jelenség nemzedékeken keresztül, évszázadokon át jelen van. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a

változás nem része a néphagyománynak, de az újításokat lassan, nagyon alaposan megszűrve fogadja csak be.

- Közösségi jellegű: A néphagyomány létrehozója és éltetője minden esetben valamilyen közösség. Fenntartása, a műveltség elemeinek továbbadása közösségi keretek között működik. A közösség és egyén viszonyának egész más aránya volt jellemző. Az egyéni érdekeknek kisebb szerepe volt, mint manapság, közösségi elvárások határozták meg az egyén személyes törekvéseit, mozgásterét,. „*A család, a rokonság, a teljes faluközösség, a felekezeti hovatartozás, az egyén foglalkozása és nemzetisége meghatározta, hogyan öltözködik, milyen szokásokat követ, hogyan alakulnak a mindennapjai.*” (Sándor 2014)

- A néphagyomány változatokban él: Mivel a mindennapok természetesen egyértelmű részét képezték, a néphagyományt, a paraszti tudást nem rögzítették; szájhagyományozódás útján terjedt, elemeit fejben őrizték meg. Ebből szorosan következik egy fontos jellemzője, hogy nem merev formákban rögzült, hanem változatokban élt. Akár a népművészet különböző ágaira, a népzene, néptánca, népköltészetre, a díszítőművészetre gondolunk: számos változatban léteznek, mert egy-egy dallamot, népdalszöveget, díszítő motívumot a végtelenségig variáltak a korábban említett közösségi ízlés (szabályok) szerint.

- Térbeli tagoltság jellemzi: „*A hagyományos paraszti kultúra alapvető jellemvonása a táji tagoltság. A földrajzilag megragadható (lokális) különbségek hosszú, történeti időtávlatlalt mérhető folyamatok eredményeként jöttek létre. Mindaz, amit egy adott pillanatban területi (lokális) különbségként érzékelünk, végső soron különböző korokból származó jelenségek együttese, megőrzött régiségek és újítások összessége adja ki.*” (Sándor 2014) Tájegységekről beszélhetünk a táji tagolódás következtében. Etnikai csoportokról beszélhetünk az egyes emberek összetartozó csoportjait jelentő népcsoportok szerint, amelyeknek hagyományos kultúrája külön-külön egységes képet mutat. Összességében nézve azonban a Kárpát-medence tájegységeit, a hagyományos paraszti kultúra táji eltéréseit mutat: az egyes területek, népcsoportok népi építésze, népzene, néptánca, tárgyalgó népművészete, népköltészete, nyelvjárása a sok közös jellemző mellett különbségeket is mutat.

2.9. Néphagyomány, népszokások az oktatásban

2.9.1. A hagyományismeret fontossága

Népünk kultúrájára leginkább jellemző sajátosságokat, nemzeti kultúránk legnagyobb múltú elemeit elsősorban a magyar néphagyományban találjuk meg. Ezért a néprajznak, a hon-

és népismeretnek át kell hatnia az iskolai nevelés, oktatás, művelődés és az iskolai élet szinte valamennyi területét. A hagyományismeret célja a nemzeti azonosságtudat megalapozása, elmélyítése.

A hagyományos paraszti világban nem kellett mindig külön tanítani pl. a népdalokat, néptáncot, különböző kézműves technikákat, hiszen mindezeket főként utánpótlással sajátították el a kisgyermek nagyobb testvéreiktől, szüleiktől, nagyszüleiktől, ily módon nevelődtek bele a hagyományokba. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:278) A falu társadalmának, annak műveltségének alapja a család: a gyermek itt ismerte meg az anyanyelvet, a népköltészet rigmusait, a hétköznapi és ünnepek szokásait, a tárgyi kultúrát. Korcsoportonként újraszerveződött a gyermekközösség, a gyermek ebben való részvétele is megkönnyítette beilleszkedését a társadalomba, a faluközösségbe. A gyermekfolklór a közös játék során hagyományozódott, szájról-szájra adták egymásnak a dalt, egymásnak tanították a különböző játékokat, szokásokat. A játéktevékenység a gyermek számára nem csupán önfeledt szórakozást jelentett, hanem ez volt az életre felkészülés egyik módja, a társadalomba való beilleszkedésének tanulóiskolája.

A természetes hagyományozódás - amelyben szerves egységet alkotott a faluközösség tárgyi és szellemi kultúrája - megszűnőben van, illetve javarészt meg is szűnt. Ezért mindenkinek, aki az oktatás, nevelés területén a nemzeti műveltség terjesztésében részt vállal, sürgető feladatává vált a néphagyományok továbbadása, éltetése.

A hagyományokkal, különösen a helyi hagyományokkal már gyermekkortól kezdve kell megismertetni a tanulókat. a még mindenre nyitott kisgyermek sokkal fogékonyabb a néphagyományok befogadására, újjáélesztésére. A néprajzzal, ezen belül a népszokásokkal való ismerkedés bővíti a tanulók kultúrtörténeti ismereteit, elősegíti olyan tanulói magatartása kialakulását, amelynek lényeges eleme - majd a felnőtté válásban is - a hagyományörzés, a népi kultúra, nemzeti értékeink megbecsülése. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:278)

2.9.2. A néphagyományok, a népszokások oktatásának feladatai

- A gyerekek sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei jobb megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek, így azután a rokon, a környező és a világ többi népének kultúráját és a közöttük levő kölcsönhatást, a kulturális összefüggéseket is megérthessék;

- tudatosuljon, hogy a sok nemzedéken át létrehozott közösségi hagyomány összeköti őket a múlttal, és segít nekik kiigazodni a jelenben is;
- a néprajz, mint univerzális tudomány segítse a humán, reál- és készség-tantárgyak tanítását, a harmonikus kapcsolat kialakítását a természettel, társadalommal;
- a gyerekek értelmi, érzelmi, etikai, esztétikai fejlődésében, munkára nevelésében, a felnőtté válásban kapjon szerepet a hagyományismeret, segítse elő a társadalomba való beilleszkedésüket;
- az elsajátítandó ismeretanyag szervesen egymásra épülő részekből álljon, a gyerekek korosztályának megfelelően bővüljön, igazodjék a népszokásoknak a társadalomban és a kisközösségekben betöltött funkciójához, idejéhez;
- alapuljon eredeti anyagon, tudományosan rendszerezett szakirodalmon, a tanulók helytörténeti gyűjtőmunkáján, és a lakóhely szerinti tájegység szokásait is tartalmazza;
- ösztönözze a tanárokat a helyi hagyományok megismerésére, gyűjtésére, ápolására, hogy a helyi hagyományok a megfelelő súllyal és tartalommal kerüljenek be a tananyagba, és az ezekre épülő tantervekbe; már persze ha van helyi hagyomány, mert Gödön ez nemigen adott.
- a gyerekeknek minél több alkalmuk legyen az élményszerű megismerésre, a cselekvő és alkotó részvételre, hogy az érzékelésen, észlelésen, érzelmi nevelésen keresztül jussanak el az elvontabb ismeretekig, a néprajz mint tudomány megismeréséig;
- a tananyag összeállításánál figyelembe kell venni, hogy melyek azok a hagyományok, amelyek az évszázadok során közel álltak a gyerekek életéhez (pl. életkor, nemek szerint);
- *a tanulók végezzenek nevelői irányítással és segítséggel néprajzi gyűjtőmunkát, tudják ismereteiket különböző szempontok szerint rendszerezni, lehetőség szerint kiállítást rendezni a gyűjtött anyagból, tudják ismereteiket bővíteni ismeretterjesztő könyvek használatával, látogassanak múzeumokat, kiállításokat, könyvtárakat, vegyenek részt tanulmányi kirándulások.* (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:279)

2.9.3. A népszokások oktatásának célja

A népszokások oktatásának célja a jeles napi, ünnepi szokások megismertetése mellett a népszokások hagyományhű megelevenítése. A tanulók érezzék át a hétköznapi és az ünnepnapok váltakozását, ritmusát. Éljk át a hagyományos ünneplést az ünnepekkel tartozó

jókívánságok, köszöntők, dramatikus népszokások megismerése által. a kalendáriumi szokások újraélesztésénél törekedni kell arra, hogy hiteles hagyományt adjunk át, ugyanakkor igyekezzünk felidézni, megéreztetni a tanulókkal az adott kalendáriumi időszaknak az esztendő során évről-évre visszatérő, a faluközösség életében betöltött társadalmi, közösségi szerepét is. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:280)

A népszokások tanításánál szem előtt kell tartani, hogy lehetőség szerint:

- a tanárok a tanulók korosztályának, nemének megfelelő eredeti szokásokat tanítsanak;
- a hangzóanyag, illetve videofelvétel meghallgatása, megtekintése után kerüljön sor a népszokások stílusos, hagyományhű elsajátítására;
- a tanulók a jelmezeket, kellékeket saját maguk készítsék el, hogy ily módon is a hagyomány átélőjévé, részeseivé váljanak. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:280)

3. Beszélgetés Mészáros Erika Iskolaanyával a gödi Búzaszem Katolikus Általános és Művészeti Iskola ünnepeiről és rendezvényeiről

"Azért vannak a hétköznapiak, hogy az ünnepekre felkészüljünk."

(Petrás Mária)

Mindennek ideje van

A Búzaszem Iskola egyházi oktatási intézmény, de különleges, mert valójában nem az egyház, hanem a szülői közösség alapította. Mészáros Erika, vagy, ahogy az iskolában kicsi és nagy nevezi, Raki néni, a Búzaszem Iskola hon- és népismeret, valamint kézműves- és rajztanára. De talán helyesebb, ha Iskolaanyának nevezzük. Alapítása óta, tíz esztendeje dolgozik a Búaszemben, évekig önkéntesként tevékenykedett. Megsimogatta a vigasztalásra váró buksit, kiigazította a szőnyegek rojtjait, elkészítette a faliújság plakátjait, táncjátékot szervezett, rajzolt, játszott a gyerekekkel, rakodta a székeket és takarított a rendezvények után. Oroszlánrésze van abban, hogy a búzaszemes gyerekek el tudják olvasni a rovásírásos táblákat, ismerik őseink díszítőművészetét, farsangi, böjti, adventi, karácsonyi, pünkösdi hagyományainkat, s otthon vannak a fafaragásban, nemezelésben, batikolásban és üvegfestésben egyaránt. Munkája elismeréseképpen az Év Tanára városi díjátadáson 2015-ben a Búzaszem Iskolából ő is díjat kapott.

- Alapítóként, vagy ha úgy tetszik, Iskolaanyaként vagy jelen a Búaszemben. Te szervezed, fogod össze az összes ünnepet, évkörrel kapcsolatos rendezvényt. Milyen alkalmakat tartotok Ti fontosnak a Búaszemben?

- Mivel Iskolánk három alapértéken nyugszik, mint egy kis háromlábú szék, ezért ezek a meghatározók naptárunk létrehozásában is: kereszténység, magyarság, család. Alapvetően az évkörben élünk, így kapcsolódva bele Isten teremtet világába. Három pillér a három "aranyalma ünnep": karácsony, húsvét, pünkösöd.

- Manapság nehéz kapcsolódni a Természet üteméhez, mert mindig minden rendelkezésünkre áll. Ti ezt hogyan oldjátok meg?

- Pontosan erről van szó, hogy a gyermekekkel, családokkal együtt megtapasztaljuk, hogy mindennek ideje van, egész évben váltakoznak az aktív és passzív, a cselekvő és a befelé forduló időszakok. A csendesebb karácsonyt a mulató farsang követi, majd a magunkba

figyelő böjti időszak után jön az erőtől duzzadó feltámadás. Naptárunk alapvető egysége a havonta megszervezett kalendáriumi nap. Például szeptember a búza, a kenyér, október a bor, a szüret ideje, novemberben a szentekkel foglalkozunk.

- Milyen alkalmak kínálóznak az ünnepek megélésére az egyházi alkalmakon és a kalendáriumi napokon kívül?

- Természetesen a tanévet meghatározó események is fontos közösségi alkalmak. A tanévnyitót és a tanévzárót is szentmisével, közös étkezéssel ünnepeljük. Fontosnak tartjuk nemzeti ünnepeink méltó ünneplését is. Ezekben főleg érzelmi szinten próbáljuk megérinteni a résztvevőket, mivel jelen van kicsi, nagy. Nem megtapsolni való előadások ezek, inkább a közös szívdobbanás létrehozása zenével, tánccal, verssel.

- Miért emlegeted ilyen gyakran a közösséget?

- Iskolánk minden rendezvénye azt célozza, hogy ebben a gyökértelenség felé terelő világban megmutassa a hovatartozás értékét. Szemünk előtt tartjuk, hogy a legszűkebb közösséggel, a családjával együtt létezik a gyermek. Így minden ünnepi alkalmunk nyitott a szülőknek is. A gyermekek az osztályközösségükben élik mindennapjaikat. Az alsós, a felsős és a zenetanárookra is tekinthetünk külön kis közösségeként, akik vezetőinkkel együtt a tantestületet alkotják. A karácsonyi és az évzáró asztalnál a tanárokkal együtt ül az iskola minden dolgozója az irodából és a konyháról is. Az egyházközségekhez is kapcsolódunk. Például a húsvétot követő Fehérvasárnapon komatálat viszünk minden egyházközségnek. Vagy említhetem, hogy a szerda reggeli imákat hetente váltva tartja a református, az evangélikus lelkész és a katolikus pap illetve szülők. A város közösségéhez is tartozunk.

- Milyen városi rendezvényeken vesz részt a Búzaszem?

- Nemzeti ünnepeink alkalmait a város három iskolája között osztják szét. Így évente két alkalommal kerül ránk sor a városi ünnep oroszánrészenek szervezésében. Ezen kívül a Búzaszem szülői köre több, városi vagy városban meghirdetett ünnepet, rendezvényt tart vagy részt vesz benne.

- Melyek ezek?

- Advent első vasárnapján az adventi vásár alkalmával fogják össze a helyi és környékbeli termelőket, kézműveseket. Nagyon színvonalas vásárt szervezünk ilyenkor az iskolában. Farsangban megszervezik a szülők a városban igen jó hírűnek mondható

jótekonysági bált. Tavasszal a Madarak és Fák Napján kapcsolódnak tevékenyen a városi rendezvényekhez. Tanév végén nyitott rendezvényünk a Hagyományörző nap és vásár.

- A Búzaszemben a néphagyomány erejével is neveltek. Ennek köszönhető, hogy a városi Rőcögő néptáncgyűttes javarészt búzaszemes gyerekekből áll?

- Igen, s ez is újabb kapcsolódási pont a város közösségéhez. Karácsonykor adnak a gyerekek egy szép néptánc előadást ajándékba a város aprajának nagyjának. Ezen kívül a kistérség közösségébe kapcsolódva pünkösdkor is táncolnak a város által rendezett Regionális Néptánc Találkozón. Ezen kívül az András napi bálra és a farsangi mulatságra is bárki betérhet, aki a néptáncot kedveli.

- Karácsony előtt Gödön betlehemező gyerekcsapatokat láthatunk. Ők is búzaszemes gyerekek?

- Igen, bár jó lenne, ha mások is járnának. Ünnepeink mindig jó alkalmak a kapcsolatok erősítésére, építésére. A születés örömhírét kis csoportokban elvisszük a családjainkhoz, az Idősek otthonába, a másik gödi piarista iskolába, de akár kis boltba is betér egy-egy csapat köszönteni. Élő betlehemben veszünk részt muzsikával, subában, pásztorbottal, állatokkal a katolikus templom előtt. Amúgy ez nem „gyerekszórakozás”: a felnőttek is járnak egymáshoz betlehemezni.

- Olyan jelentős munkáról számolsz be, amit nem tud egy ember megszervezni. Kikkel dolgozol együtt?

- Ha már a közösségről volt szó eddig, akkor természetes, hogy az ünnepek, programok szervezését is csak közösségben lehet létre hozni. Ez is úgy nőtt, mint a kicsi búzaszemből a növény. Fennállásunk tíz éve alatt az egy tantermes iskolából, a néhányadmagunk által szervezte ünnepekből nőtt ki az előbb említett búzakalász. Az alapítói értékrend szellemében tervezzük meg az évet. A tanítókkal, a tanárokkal közösen folyik a megvalósítás, és a szülők is jelentős szerepet vállalnak sok mindenben.

- Honnan van erőd mindebben részt venni, összefogni, éltetni?

- A búzakalászt is a Jóisten növeszti, a Búzaszem Iskolát is. Őhöz fordulok naponta erőt meríteni. Férjemmel együtt vettünk részt az iskola alapításában, gyermekeink ide jártak iskolába. Így ahogy mi szerves része vagyunk a Búzaszemnek, az szerves része a családnak.

- A láthatatlan támogatás mellett a Jóisten segít a kézzel fogható javak megteremtésében is?

- Sosem hagy cserben bennünket. Ezek az ünnepek igen kis anyagi ráfordítást igényelnek, vagy olyanra teremtjük őket, hogy igen kevésbe kerüljenek. A szülők által szervezett jótékonyági vásár, bál létrehozásába az iskolás gyerekek családjai teszik bele a szervező erőt és az anyagiakat is. De ugyanez a helyzet az iskola egészével is. Csak közösségi erőből felépítettünk egy 2010-ben negyedmilliárdra értékelt iskolaépületet. Nincs benne állami, egyházi, pályázati pénz, csak a közösség munkája és ereje, s barátaink, ismerőseink, ismeretlenek adományai. Az építésben több ezer ember vett részt adománnyal, munkával, árendaménnyel, imával. A szülők és a körülöttünk lévők értékelik erőfeszítéseinket, s adománnyal segítik a munkánkat. Van még mit tenni: tornatermet s még egy iskolaépületet kell építenünk, mert már nagyon szűk a jelenlegi épület a szépen gyarapodó Búzaszemnek. A Szentlélek kiáradása nélkül ma ez a telek üres lenne.

- Akinek az érdeklődését felkeltette a Búzaszem Iskola, az hol talál róla dokumentációt?

- A honlapon, a közösségi oldalunkon, de talán legjobb, ha eljönnek hozzánk valamelyik ünnepen.

4. Szerves műveltségünk és ennek látható megjelenése a Búzaszem Iskolában

Szerves műveltségünk az évkörre épül. Az évkörben él valahány ember - ki tudatosan, ki nem. A ritmusok adják az alapvető tájékozódási pontokat az ember számára. A természetben élő ember sokkal finomabban érzékeli, éli, kapcsolódik a természet változásrendjéhez, de a modern, civilizált ember se tudja kivonni magát hatása alól.

A világosság és sötétség napi és évi ritmusa a nappalok és az éjjelek, illetve az évszakok váltakozásában egyértelműen jelen van mindenki életében. Így volt ez a legrégebbi kultúráktól kezdve a múlt századi paraszti társadalom kultúrájáig, és így van ez ma is.

Az esztendő természeti változásrendjében élve alapvető emberi igény volt az egyes időszakok kezdetének, befejezésének megélése, azaz ünneplése. Az égi erőkhöz, személyekhez kötődött ez, ennek formája vallási, szakrális jellegű volt mindig. Szóba se került a vallás és a néphagyomány megkülönböztetése. Évezredek óta szervesen összekapcsolódott minden ünnepben, jeles napon egészen a múlt század második feléig. Magyarországon és a Kárpát-medencében ma él az utolsó nemzedék, akik még ötven évvel ezelőtt ebbe a szerves társadalomba szocializálódtak (például a palóc falvakban élő mai öregek vagy a gyimesiek).

Mióta az ember kiszakította magát a természetből, eltávolodott annak ritmusától, azóta hasadt ketté a vallás és a néphagyomány. A szerves műveltséget ismerő, élő ember azonban tisztában van vele, és mindig is szem előtt tartja e kettő szétválaszthatatlanul összefonódó valóságát. (Falvay 1994: 179-181)

Iskolánk egyik létre hívó gondolata, hogy a szerves műveltséget a ma embere számára közvetítsük. Közösségben tapasztaljuk meg azt, hogy ha hagyományainkat a maguk rendjében megéljük, akkor a megélés meghozza bennünk a rendet. Ennek vizuális kifejezése a körkeresztre rajzolt évkörben az ünnepek rendje. Ezek a formák magukban hordozzák a tartalmat, nem vagy-vagy, hanem is-is kapcsolatban. Tehát nem egyik vagy másik a fontosabb, hanem egymást hordozzák.

A Búzaszem Iskolában a tartalom és a forma együttélését erősen hordozza a népművészet. A vizualitást kiemelt szerepűnek gondoljuk a nevelésben. Az épület formájától, jellegétől kezdve, a használt népművészeti motívumokon és színeken át az osztálytermek berendezéséig mindenben "a kevesebb több" elvét követjük.

Így próbáljuk a lényegre irányítani a figyelmet. A bejárat minden benyomást meghatároz. Ott helyeztük el a zászlókat, és az ünnepi rendet követő, havonta változó faliújságot.

4.1. Természetes anyagok

Amikor a Búzaszemet építettük, felvetődött, hogy az osztálytermek boltozatát betonból építsük meg, s ne kisméretű téglából. Némi gondolkodás után a téglát választottuk, mert bár azzal több munka adódik, viszont természetes anyag, s a munka eredménye valódi boltozat.

A valódi és a természetes fontos számunkra. Az iskola építésénél és működtetésénél is törekszünk arra, hogy az épületbe és az osztálytermekbe csak természetes anyagok kerüljenek be, hiszen ezeknek látványa, tapintása, kisugárzása, érzékelése jó irányba befolyásol mindnyájunkat.

A bútorok fából készülnek. Adományként kapott bútorainkat is lecseréljük lassanként. A játékoknál és tárolóeszközöknél is igyekszünk természetes anyagot választani.

A tárgyi környezet elválaszthatatlan a Búzaszem nevelési tevékenységétől.

4.2. Térszervezés

A Búzaszem a családi otthon folytatása. Ennek a nevelési alapelvnek meg kell jelennie a térszervezésben is.

Salamin Ferenc építésztől azt kértük, hogy fogalmazza meg épületben a Búzaszem nevelési elveit. Nem intézményt szerettünk volna építeni, hanem családi otthont.

Így született az a megoldás, hogy az egyes egységek az osztálytermekből, a kisaulából, a mosdóból és a konyhából állnak, ily módon is emlékeztetve a családi otthon (szobák, nappali, fürdőszoba, konyha) elrendezésére.

Mindez kötelezettséget ró ránk a mindennapokban is, hiszen a berendezés és annak használata sem lehet a hagyományos iskolai, működésünk sem lehet a megszokott intézményi működés.

4.3. Osztályterem

Az osztályterem dongaboltozata átöleli a bent tartózkodókat. Biztonságot nyújt. A változatos formák, boltívek, boltozatok, kupolák segítik a gondolkodást is kitörni a megszokott keretkből.

Az osztályterem alaprajza is szakrális tereket idéz. Nem véletlenül tér vissza az osztályterem alaprajza a kápolnánkhoz. Az osztályterem végén lévő, kicsit kiemelt „szentély” a reggeli ima, az elcsendesülés vagy a játék helye. A „szentély” térformálása, a boltív és a félkupola, a kiemelés, a sűrűfényt biztosító, résszerű ablakok segítik ezeket a tevékenységeket.

A termekben minden valódi és minden természetes anyagból készült.

Ami a falra kerül, hangsúlyos, hiszen a gyermekek sokat látják. Minden tanterem természetes tartozéka a kereszt, címer (sok esetben valamely népművészeti motívumból rajzolt), Kárpát-haza-térkép, évkör. Mindezek reményeink szerint a búzaszemes neveléssel együtt örök lenyomatot hagynak a gyermekekben.

4.4. Berendezés

Az osztálytermek és az iskolaépület minden berendezése természetes anyagból készül. A padok, székek, szekrények, polcok fából készülnek.

A tölgyfából vagy fenyőfából készült padok egyszemélyesek, ívelt lábúak és kis fiókjuk van a szükséges tanszerek raktározására. Minden padunk emelhető, változtatható magasságú. A padokat úgy alakítjuk ki, hogy négyesével összerakhatók legyenek.

Igyekszünk fa székeket beszerezni. Egy kolozsvári asztalosüzemmel talán tudunk együttműködni a székek gyártásában.

A szekrények, polcok a régi paraszt-polgári bútorok mintájára készültek. A bútorok terveit Márton László belsőépítész készítette el számunkra, s természetes módon köszönnek vissza bennük a népművészet motívumai. A polcok alkalmasak arra, hogy a táskákat a gyerekek ott helyezték el, s így ne legyen táskákkal telerakva az osztályterem.

A polcokon lévő tárolók is természetes anyagokból készültek, többnyire fonott kosarak.

4.5. Oltár

Az aulába érve máshová nem is lehet nézni, mint a központi helyen álló oltárra. Ez is mindig az éppen időszerű színekkel, formákkal van felruházva, a népművészet motívumai köszönnek vissza benne, s igyekszünk, hogy friss virág díszítse.

Az osztálytermekben is van minden osztálynak kis saját oltára, kereszttel, a saját titkaikkal, az évszakra jellemző terményekkel, természeti utalásokkal. Ez az oltár az osztályterem „szentély” részében van, kis asztalkán kap helyet.

4.6. Kályhák, bögrék

Fűtésre a magyar hagyománynak megfelelő cserépkályhákat is használunk, amelyekből igyekszünk kellő számút megépíteni. A földszinten van két olyan kályha, amely más indíttatással készült, ezeket pályázatokon nyertük el.

Minden gyermeknek és tanárnak külön, névre szóló bögréje van. Ezek is a népművészet elemivel elkészített bögrék, a hévízi Barakonyi műhelyből. Egyöntetűek, de mégis különbözőek.

4.7. Faliújság

A faliújság az évkörnek megfelelő szellemi tartalmakat ad közre és a Búzaszem időszerű eseményeit közli. Kulcsíne megegyezik belbecsével, vagyis itt is visszaköszönnek a magyar hagyomány elemei, mind az ábrákban, mind a feliratokban. A faliújságnak méltósága van. A szülőknél és gyermekeknek érdemes megállniuk előtte, hiszen ez a szellemi töltékezés helye is.

Ami a faliújságra kerül, hangsúlyos, hiszen a belépő ezt látja először az iskolából. Ezért közvetítenie kell a teljességünket.

A faliújságon a maga természetességével írjuk fel a hónapoknak az időszakra utaló keresztény magyar neveit. (A következő sorokban a második név. Az első a latin eredetű hónapnév – javarészt római vagy etruszk istenek és római császárok neveiből képezve -, a harmadik pedig a feltételezett, régi magyar név.)

Január,	Boldogasszony hava,	Fergeteg hava
Február,	Böjtelő hava,	Jégbontó hava
Március,	Böjtmás hava,	Kikelet hava
Április,	Szent György hava,	Szelek hava
Május,	Pünkösdi hava,	Ígéret hava

Június,	Szent Iván hava,	Napisten hava
Július,	Szent Jakab hava,	Áldás hava
Augusztus,	Kisasszony hava,	Újkenyér hava
Szeptember,	Szent Mihály hava,	Földanya hava
Október,	Mindszent hava,	Magvető hava
November,	Szent András hava,	Enyészet hava
December,	Karácsony hava,	Álom hava

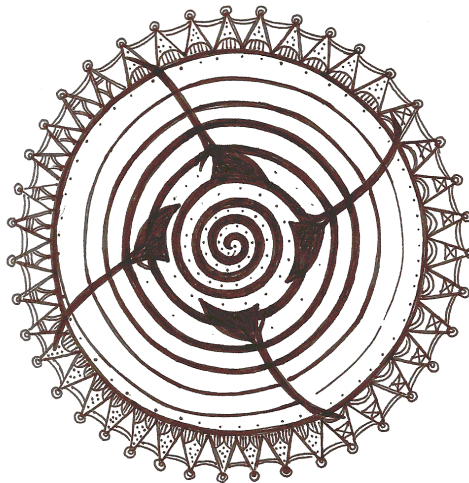
4.8. Osztálynevek és jelképek

A Búzaszemben a búzával és a kenyérrel kapcsolatos jelenségek, dolgok nevéből kapták az osztályok a nevüket: a szántástól a növekedésen át a kenyér elkészültéig haladva. Egy osztály nyolc évig viseli ugyanazt a nevet. A ballagás utáni következő tanévnyitó szentmisén adják át ünnepélyesen a nevüket és az azt jelképező nemezjelképet a következő első osztálynak. Minden osztály körkeresztre szerkesztett osztályjelképet kapott, mely valamilyen formában megjelenik tantermükben.

A nyolc osztály neve, a búzaszem útját követve: Paripa, Eke, Barázda, Magocska, Napsugár, Kalász, Kovász, Kenyér.

Osztályjelképek rajza

PARIPA'K

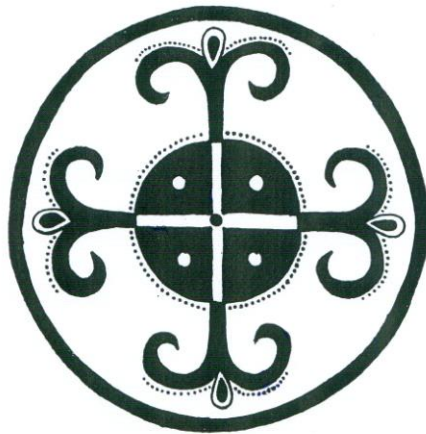

Ekék

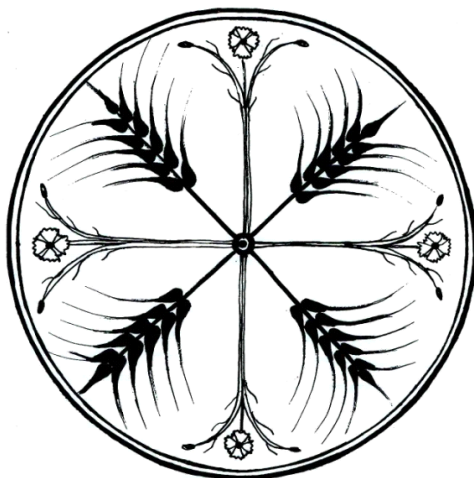
BARA'ZDÁK

NAPOCSKA

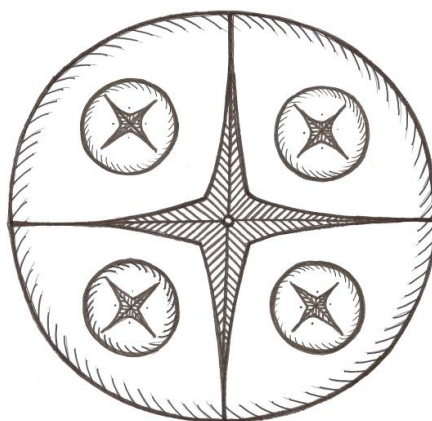
MÁGOCSKA

Kalász

Kovász

Kenyér

4.9. Évkör

A Búzaszem minden osztályában elhelyezett évkör az egyházi és naptári év ismétlődő szakaszainak leírását, az időszak ünnepeinek említését és a Búzaszem ünnepeinek időpontjait tartalmazza.

Az évkört minden osztályban és az iskola bejáratának környékén is elhelyezzük és forgatjuk, hogy a hozzánk járók vagy a hozzánk betérők könnyedén tájékozódhassanak az időszak legfontosabb jellemzőiről.

4.10. Ünnepi ruha

A lányok és a tanárnők míves, lenvászonból készült, hosszú, világos színű ruhát viselnek. Megjelenésében a ruha egységes képet ad, mégis minden darab egyedi, más és más. A fiúk és a férfiak fekete cipőt, fekete nadrágot, fehér inget és fekete posztómellényt viselnek. Az ing lehetőleg lenvászonból készült paraszting. A mellényen a gombokat pitykék helyettesíthetik.

5. A keresztény magyar hagyomány szervesen összefonódó színterei a Búzaszem Iskolában

Az előző fejezetben leírt szellemi háttere iskolánknak a magyar szerves műveltség. Ennek leginkább kézzel fogható jelenléte az évkör maga.

Nemcsak az előbb említett vizuális megjelenése fontos, hanem át- meg átjárja az iskolánkban folyó összes ünnepi és hétköznapi tevékenységet. Látható, hogy nem lehet ebben sem különválasztani a keresztény hagyományt és a magyar néphagyományt. Nem kell vagy-vagy-ként választani, hanem is-is-ként gazdagítja mindennapjainkat.

Ebben a fejezetben sorra vesszük ezeket, a következőben pedig részletezzük a hagyomány megjelenését az évkör ünnepeiben.

5.1. Kalendáriumi napok, nemzeti ünnepek (gyertyagyújtás), jeles napok

5.1.1. A kalendáriumi napok

A kalendáriumi napok egy-egy időszerű évköri téma köré csoportosított, tevékenységekre épülő nap havonta egyszer. Ezek a napok az időszak csúcspontjai, mert a felkészüléssel és az utána való foglalkozással együtt ezek inkább témahét jellegűen jelennek meg.

Nevelési lényege a tevékenykedés. Valljuk, hogy a cselekvő részvétel által a gyermek szívébe, elméjébe sokkal mélyebben raktározódik el a tudás. Másik nevelési alapvetése iskolánknak az érzelmi intelligencia fejlesztésére való figyelés - a művészetek erejével.

A kalendáriumi nap mindkét nevelési alapelvet, valamint a szerves műveltség megjelenését ötvöző nap havonta egyszer a gyerekek életében.

Kalendáriumi napok és témahét:

- Szeptember: Búzas kalendáriumi nap
- Október: Szőlős kalendáriumi nap
- November: Szentes kalendáriumi nap
- December: Karácsony
- Január: Vízkereszt
- Február: Farsang

- Március: Böjt
- Április: Húsvét
- Május: Pünkösöd

Az alsó tagozatosok különféle tevékenységei, alkotásai ezen a napon: a témával kapcsolatos népdalok, egyházi énekek tanulása, éneklése, kézműveskedés, népi játékok, versek, olvasmányok, népmesék olvasása és dramatizálása, rajzolása.

A felsorolás hosszából is látszik, hogy általában ezek a tevékenységek nem férnek bele egy napba, így egész héten át a tanulási tevékenység mellett a témával foglalkoznak az osztályok. Úgy az alsósok, mint a felsősök.

A felső tagozatosok is témahét keretében dolgozzák fel az adott témát. Minden tanár a saját tantárgyának tananyagait, szemléltetéseit a téma kapcsán keresi meg az órarend keretein belül.

5.1.2. Gazdakalendárium

Kétévente érkeznek hozzánk, a 3. és 4. osztályosainkhoz a Gazdakalendárium munkatársai. A havonta megrendezett foglalkozások a természet rendjét követik, s így mutatják be a természetben élő ember hitét és tevékenységeit.

Szeptember/ Szent Mihály hava: Gabonafélék, kenyér, aratás

Október/ Mindszent hava: gyűjtögető, zsákmányoló gazdálkodás, erdei gyümölcsök, szőlőtermesztés, borkészítés

November/ Szent András hava? az erdő fái, használati tárgyak készítése fából, díszítő faragás

December/ Karácsony hava: Kukorica

Január/ Boldogasszony Hava: Kender, len, fonás, szövés

Február/ Böjtelő hava: méhészet, méhészeti termékek

Március/ Böjtmás hava: Baromfifajták, tojás

Április/ Szent György hava: pásztorélet, őshonos állatok

Május/ Pünkösöd hava: gyógynövények, festőnövények

A Gazdakalendárium része a kapcsolódó népszokások, dalok, népi játékok tanítása.

Több: <https://osztondij.mma-mmki.hu/portfolios/uploaded/5cc68ca54c014354548249.pdf>

5.1.3. Nemzeti ünnepeink (gyertyagyújtás)

Nemzeti ünnepeink megünneplésekor ugyanezeket a szempontokat tartjuk szem előtt. Az érzelmekre hatnak inkább, minden korosztályt megcélózva, nem előadás jellegűek. Minél több résztvevő bevonásával épülnek fel. Ennek eszköze a közös éneklés, a közös zenélés vagy táncolás. Nem megtapsolandó előadások ezek, nem előadó és közönség viszonya, hanem minden jelen levőt résztvevőként megszólító gyertyagyújtások.

Gyertyagyújtások, nemzeti ünnepeink:

- Október 6. Az aradi vértanúk emléknapja
- Október 23. Az 1956-os forradalom ünnepe
- Március 15. Az 1848-as forradalom és szabadságharc ünnepe
- Június 4. Nemzeti Összetartozás Napja

5.1.4. Jeles napok megünneplése

Az egyéb jeles napok megünneplése, néphagyományainak megélése szorosan összefonódik a három aranyalma ünnep: a karácsony, a húsvét és a pünkösöd ünnepkörével. Így ezeket a következő fejezetben részletezzük.

5.2. Összefonódó alsó tagozatos tevékenységek: Kézműves, ének, vers, mese, rajz

Nemcsak a fent említett ünnepekben jelenik meg minden alkotó tevékenység összefonódása az évkörrel. Minél több tantárgyon belüli és tantárgyak közötti koncentrációt hozott létre iránymutatásként az iskola, de naponta a tanítók is tudják ezt gazdagítani saját ötleteik megvalósításával. A tarsolylemezes füzetcsomagolástól kezdve a tantermekben kitett dekorációkon keresztül a reggeli imákon elhangzó jeles egyházi napok, időszak énekeivel számtalan helyen utalhatnak szervesen összefonódó műveltségünkre.

Időszakhoz kapcsolódó kézműves és rajz tanmeneteket kapnak az alsós tanítók.

A magyar népmeséknek elsődleges szerepet szán a Búzaszem Iskola alsó tagozatban nemzetünk iránti tisztelet és szeretet megalapozásaként. Valljuk, hogy a magyar népmesék jelrendszere, története megtartó erőként van jelen a gyermekek életében felnőttkorukban is.

5.3. Zeneoktatás, népzeneoktatás, néptáncoktatás, énekoktatás, hon- és népismeret

Az alsó és a felső tagozaton is egyaránt fontosnak tartjuk a művészetek erejével történő nevelést. A művészeti ágak közül a zene és a tánc minden búzaszemes gyerek számára gyakorlandó nyolc tanéven át. (A fent említett alsós képzőművészeti alapozás mellett.)

Minden gyermek hat illetve nyolc éven át tanul hangszeren játszani. Szakítottunk a zeneiskolai képzés hagyományával, ahová csak a nagyon jó zenei adottságokkal rendelkező gyerekek járnak. A Búzaszemben nemcsak tehetséggondozás folyik zenéből, hanem azt valljuk, hogy minden gyermek kerek személyiséggé fejlődéséhez szükséges és jó eszköz a zenélés. Tehát a cél helyett eszköz a muzsika. A gyerekek első évben mindannyian csak hallás után népi furulyán tanulnak, így fejlesztve zenei memóriájukat kotta nélkül. Második évtől választanak egy klasszikus vagy egy népi hangszert.

Az énekórákat és a szolfézsórákat népzenevel foglalkozó, azt szerető, művelő tanár tartja. Énekórán az időszakhoz kapcsolódó népdalokat és egyházi énekeket tanulnak a gyerekek alsóban és felső tagozaton is.

A néptánc nyolc éven át tanulásának is biztosít életszerű kereteket az iskola. Évente több jeles naphoz kapcsolódó táncház van, ahol a búzaszemes népzene-tanárok és tanítványaik húzzák a talpalávalót. Azokat a táncrendeket muzsikálják, amelyeket tanév közben a gyerekek néptánc órán tanulnak. Sok jeles napi népszokáshoz is néptáncórán tanulják meg a mozgásokat, énekeket.

Hon- és népismeret órán három évfolyamon keresztül mélyítik néprajzi tudásukat a gyerekek.

5.4. A néphagyomány megélésének egyéb színterei a Búzaszem Iskolában

5.4.1. Reggeli ima

Reggelenként minden osztály az első órát tartó tanárral – lehetőség szerint saját osztályközösség-vezetőjével - imádkozik. Ekkor szót ejtünk az aznapi népszokásról, szentről

is. Az imák 10-15 percesek, a gyerekek saját szavaikkal és kötötten is imádkoznak, s az évkörnek megfelelően énekelnek is. Az ének, amit reggel énekelnek visszaköszön a miséken, a szolfézs- és énekórákon. Hetente egy alkalommal, az aulában közös imánk van.

5.4.2. Levél a szülőknek

Minden osztálynak van saját levelezőlistája. Az iskola vezetősége minden osztállyal és az osztályközösség-vezetők a saját osztályukkal tudnak így levelezni. Ezekben a levelekben az időszerű eseményekről tájékoztatást kapnak a szülők, sokszor a hozzájuk kapcsolódó népszokás ismertetésével. Minden eseményre, ünnepre a szülőket is hívjuk, várjuk.

5.4.3. Osztálykirándulás

Kultúránk ápolására és tudásunk növelésére használjuk fel ezeket az alkalmakat, nemzeti örökségünkhöz kötődő, tananyagba beépíthető helyszíneket választva. A hagyományos év végi osztálykirándulás mellett évente két alkalommal tanulmányi kirándulásra is mennek a gyerekek.

5.4.4. Mesekoncert

Zenetanáraink, a klasszikus és a népi hangszereket oktatók karöltve készülnek erre a különleges tanári koncertre. Egy magyar népmesét mondanak el élő zenével, minden hangszert megszólaltatva kicsik és nagyok örömére.

5.4.5. Hívogató

A leendő elsősöket várják a tanítók és a tanárok ezekre a játékos délelőttiekre: népmesével, kézműveskedéssel, néptáncsal, hangszerekkel. A Hívogató egyfajta belépő a Búzaszembe.

5.4.6. Egyéb koncertek, rendhagyó órák

Több ilyen alkalmat sikerült szervezni a gyerekek számára:

- Muzsikás együttes rendhagyó órája
- Navratil Andrea és a Kobzos együttes karácsonyi műsora
- Hagyományok Házának rendhagyó órái: őszi munkák, táncalkalmak
- MárkuSzínház előadásai

- Paprikajancsi Bábtársulat előadásai
- Dóra Áron meséi
- Horti Zoltán meséi
- Gazdakalendárium
- Szülők órái az osztályközösségi órákon

5.4.7. Agapé, szeretetlakoma

Közösségi alkalmainkra a családok hozzák az enni- és innivalókat. Egymást megvendégelve, közös asztalról fogyasztva mélyülnek el a kapcsolatok. A közös étkezés ősidők óta alapvető szükséglete az embereknek: anyaggá, tapinthatóvá, megélhetővé, láthatóvá teszi a lelki, láthatatlan, megfoghatatlan dolgokat.

5.4.8. Névnapi, születésnapok köszöntése

A Búzaszem osztályaiban születésnap alkalmával egymásnak hoznak a gyerekek tortát, ez is ajándéknak számít. Magyar népdallal köszöntjük fel az ünnepeltet:

- Sok Zsuzsánna napokat....
- Már eljöttünk ez helyre, ez helyre

Sok Zsuzsánna napokat... (Szék, Mezőség)

Névnapi a Zsuzsánna természetesen behelyettesíthető bármely névvel. Születésnapon pedig a „Sok születés-napokat...” szöveggel kezdődik

Köszöntő ének

1. Sok Zsuzsán - na na-po - kat ví - gan el - ér - hess,
Nap - ja - i - dat számlál - ni ne lé - gyenter - hes.
Az ég har - mat - ja szí - ve - det ú - jít - sa,
Ál - dá - sok ár - ja há - zad el - bo - rít - sa!

2. Tenéked minden öröm holtig adassék,
Amellett semmi bánat ne barátkozzék,
Légyen életednek virága mind kinyílt,
Szíved ne szenvedjen semmi sebes nyílt.

3. Véglen az egek várát nyilván szemlélhesd,
Ott aztán az életed jobbra cserélhesd,
Az Úr a boldog életben részt adjon,
A szentek serge körébe fogadjon, fogadjon.

Már megjöttünk

1. Már meg - jöt - tünk ez hely - re,
... ... kö - szön - té - sé - re,
... ... légy re - méný - ség - be,
Kö - szönt - lek e - gész - ség - be.

2. Hogy megérted napodat, napodat

Hű szent virradásodat,

Hű szent virradásodat,

Áldjad a Krisztusodat!

3. Réten ahány zöld fűszál, zöld fűszál

Égen ahány csillag jár,

Májusban a szép virág,

Annyi áldás szálljon rád!

4. Fa hozza bimbaját, bimbaját,

Bimbó meg a virágát,

Virág meg az almáját,

Alma meg a Szent Annát.

5. Szent Anna meg Máriát, Máriát,

Mária meg szent fiát.

Mária meg szent fiát,

A világ megváltóját.

Nyisd meg Isten az egeknek ajtaját!

Csak névnapra (az András név másra is helyettesíthető):

András, András, ne aludjál

András, András, ne aludjál,
Neved napjára virradtál!
Ma Andrásnak neve napja,
Az Úr Jézus neki hagyta.
Vivát, vivát, kátsunk: vivát,
Hogy megértük András napját.

András sok víg napot éljen,
Számos esztendőket töltsen!
Kátsunk mi Andrásnak sok jót,
Hogy be ne zárja a sírbolt;
Hogy András sokáig éljen,
Hogy sok András-napot érjen!

Ím eljöttünk tihozzátok.
Van-e mézes pálinkátok?
Ha nincs mézes, mézeljetek
S minket is részeltessetek!

5.4.9. Imák, énekek

Van néhány imádság és népének, melyeket rendszeresen mondunk, énekelünk közösségi alkalmainkon, ünnepeinken, hogy minden idejáró gyermek és szülő megtanulhassa:

- Boldogasszony Anyánk
- Ég szülte Földet
- Dicsértessék a Jézusnak szent neve, szent hétfő
- Isten áldja meg a magyart
- Emlékezzél meg
- Reggeli himnusz
- Esti himnusz

Boldogasszony Anyánk

1. Bol-dog - asz-szony A-nyánk, ré - gi nagy Pát - ró - nánk,
Nagy ín - ség - ben lé - vén így szó - lít meg ha - zánk:
Refr.
Ma - gyar - or - szág - ról, é - des ha-zánk - ról,
Ne fe - lejt - kez - zél el, sze - gény ma - gya - rok - ról!

2. Ó, Atya Istennek kedves szép leánya!
Krisztus Jézus Anyja Szentlélek mátkája:
Refr. Magyarországról...

3. Nyisd fel az egeket sok kiáltásunkra!
Anyai palástod fordítsd oltalmunkra!
Refr. Magyarországról...

4. Kegyes szemeiddel tekints meg népedet,
Segéld meg áldásra magyar nemzetedet.
Refr: Magyarországról....

5. Sírnak és zokognak árváknak szívei,
Hazánk pusztulásán özvegyek lelkei.
Refr: Magyarországról....

6. Vedd el országodról, ezt a sok ínséget,
Melyben torkig úszunk. Ó nyerj békességet.
Refr: Magyarországról,

7. Irtsd ki, édes Anyánk, az eretnokséget,
Magyar nemzetedből a hitetlenséget.
Refr: Magyarországról,

8. Hogy mint Isten Anyját régen tiszteltenek,
Úgy minden magyarok most is dicsérjenek.
Refr: Magyarországról...

9.Tudod, hogy Szent István örökségben hagyott,
Szent László király is minket reád bízott.
Refr: Magyarországról,

10.Sokat Fiad ellen, megvalljuk, vétettünk,
De könyörögj értünk, s hozzája megtérünk.
Refr: Magyarországról,

11.Jézus Fiad előtt hajts térdet érettünk,
Mert ha nem cselekszel egy lábíg elveszünk.
Refr: Magyarországról,

12.Dicséret, dicsőség legyen az Atyának,
A te szent Fiadnak s Szentlélek mátkádnak.
Refr: Magyarországról...

- **Ég szülte Földet**

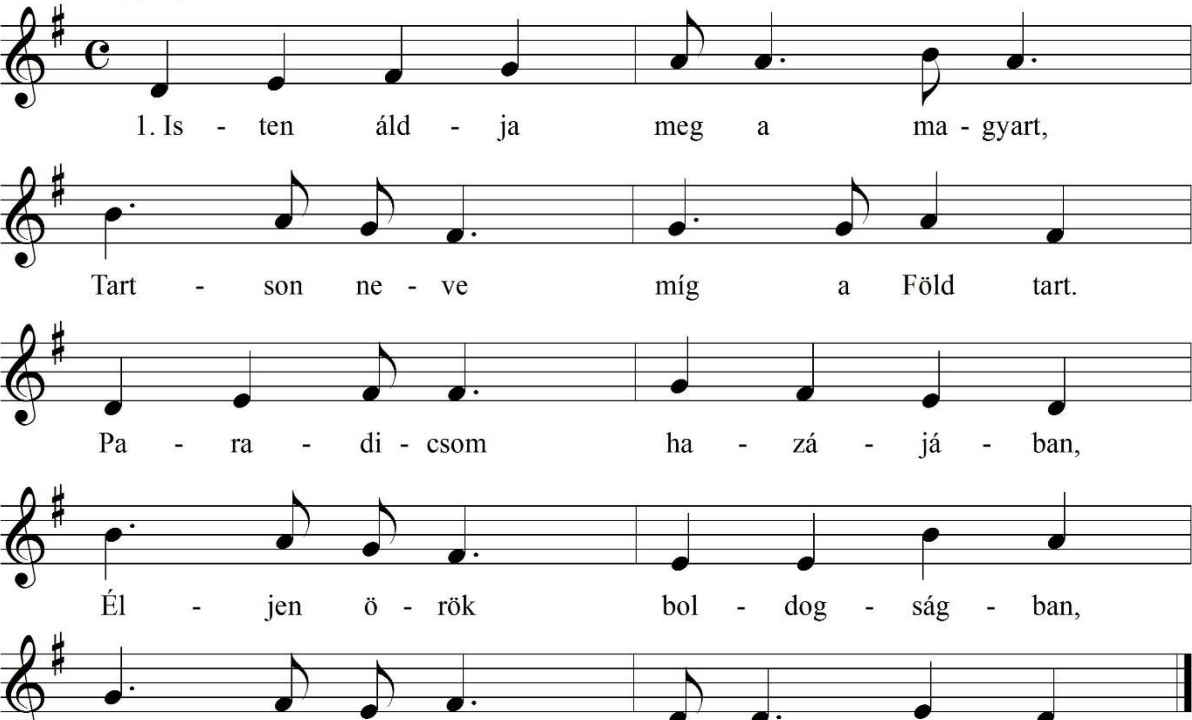
Ég szülte Földet,
Föld szülte fáját,
Fája szülte ágát,
Ága szülte bimbáját,
Bimbaja szülte virágját,
Virágja szülte Szent Annát,
Szent Anna szülte Máriát,
Mária szülte Krisztus Urunkat,
A világ megváltóját.

- **Dicsértessék a Jézusnak szent neve**

Dicsértessék a Jézusnak szent neve, szent hétfő.
Köszöntelek téged, Istennek szent ígéje, Istennek szent eredménye, Istennek szent rendelése,
Fényes világ, ki a fényes ez világot megfényesítetted, édes, áldott napom.
Adj szerencsés mai napot, boldog munkálatot, értelmes eszet, okosságot, és minden jóra
menedőséget.
Örözz meg mái nap, örözz meg, örözz meg, örözz meg.
A mái napon nagy szerencsétlenségtől és nagy szomorúságtól, írd bé az Úr Jézus könyvébe,
melybe beírtad az egész világ nevét kezdettől végezetig.
Ámen

Isten áldja meg a magyart

Parlando

1. Is - ten áld - ja meg a ma - gyart,
Tart - son ne - ve míg a Föld tart.
Pa - ra - di - csom ha - zá - já - ban,
Él - jen ö - rök bol - dog - ság - ban,
Él - jen ö - rök bol - dog - ság - ban!

2. Töltse békében napjait,
Egyezve lássa fiait.
Tatár, török, s más ellenség,
Minket meg ne rendíthessék.
Minket meg ne rendíthessék.

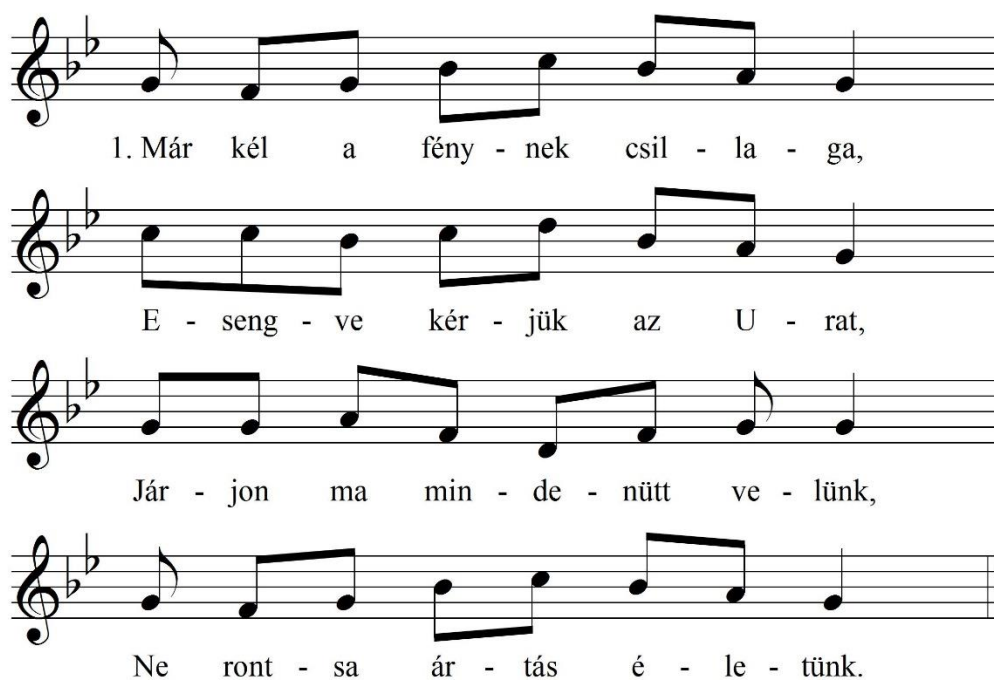
3. Isten áldja meg a magyart,
Tartson neve, míg a Föld tart.
Isten áldjon meg bennünket,
Minden igaz magyar embert.
Minden igaz magyar embert.

Emlékezzél meg, te gyarló ember

Lám a madarak mely igen reggel énekelni kezdenek,
Amire Isten őket teremté el nem felejtkeznek.
Te pedig ember úgy teremttetél az ő szent képére,
Te benned vagyunk az ő szájából kieresztett lelke.
Megékesített téged az Isten nyelved szólásával,
És felépített téged az Isten lelki okossággal.
Ne tedd tunyává azért elmédet, dicsérd Istenedet.
Mert ezt kívánja ő csak tetőled, áldjad teremtődöt.

Reggeli himnusz

1. Már kél a fény - nek csil - la - ga,
E - seng - ve kér - jük az U - rat,
Jár - jon ma min - de - nütt ve - lünk,
Ne ront - sa ár - tás é - le - tünk.

Az 5. versszak után:

Á - men.

2. Nyelvünket fogja fékre ma,
Ne szóljon rút perek szava,
Szemünket védőn óvja meg,
A hívságot ne lássa meg.
3. Lakjék szívünkben tisztaság,
Távozzék minden dőreség.
A testnek dölyfét törje meg,
Étel-, s italban hősi fék.
4. Hogy majd a nap ha távozott,
S az óra újra éjt hozott,
Lemondásunk szent éneke,
Legyen az Úr dicsérete.
5. Dicsérjük az örök Atyát
Dicsérjük egyszülött Fiát,
S a Lelket, a vigasztalót,
Most és örök időkön át. Ámen.

Esti himnusz

The musical score is written on four staves in a single system. Each staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is composed of eighth and quarter notes, with some slurs indicating phrasing. The lyrics are written below each staff, aligned with the notes. The lyrics are in Hungarian and describe the evening scene.

1. A fé - nyes nap im - már el - nyu - go - dott,
A föld szí - ne ső - tét - ben ma - ra - dott,
Nap - pa - li fény éj - jel - re vál - to - zott,
Fá - rad - tak - nak nyu - go - dal - mat ho - zott.

2. Minden élő megy nyugodalomra,
Az Istentől elrendelt álmra,
De én, Uram, úgy megyek ágyamba,
Mintha mennék gyászos koporsómba.

3. Vessünk számot hát, édes Istenem,
Hogy lelkemet ne kelljen féltenem,
Hogy lehessen bátrabban szólanom,
Midőn meg kell előtted állanom.

4. Színed előtt mindennap elesem,
De van nekem tenálad kezesem.
Ha megtartasz holnapi napodra,
Nem fordítom ezt megbántásodra.

5.4.10.A búza körforgása

A Búzaszem Iskola számára nagyon fontos a búza kézzel fogható valósága.

A 2004-ben induló Paripa osztály az iskolaudvar egy kis elkülönített részén búzát vetett. Ezt nyáron learatták, és a következő évben a magokat elvetették. Így megy ez azóta is folyamatosan. A learatott búzából vetőmagot teszünk el a következő évre, megtöltjük a leendő elsősök búzaszákocskáját, a szalmájából Jézuskévét kötünk, és a karácsonyi kézműves foglalkozásokon csillagot készítünk belőle. Néhány kalászt elteszünk a búzas kalendáriumi napra, hogy a szemeket kézzel kipergethessük, a megmaradt magot pedig megőröljük, és kenyeret sütünk belőle.

E sokrétű jelenléttel szeretnénk megmutatni az Iskolában, az Iskolával élő családoknak, embereknek a néphagyomány közösségformáló erejét és élő valóságát.

5.4.11.Hangos Búzaszem

A Hangos Búzaszemen bárki felléphet, bármivel, amit szeretne megmutatni a közösségnek. Várjuk a szülőket is, testvéreket, barátokat, alkalmi zenekarokat, bűvészeket, akrobatákat, táncosokat. Ez a szabad megnyilatkozások terepe, ahol nem feltétlenül csak az iskolákban tanultakat hozhatja kicsi és nagy egyaránt.

5.4.12.Táncház

A Búzaszem mulatságai mindig táncházak. A táncházakban alapesetben a gyermekeink muzsikálnak, a tanáraikkal. Kihasználjuk tehát a tánc alá zenélés fejlesztő erejét.

5.4.13.Varacskos röfögés

Ilyen alkalmakkor egy-egy család hívja meg a saját otthonába az iskolát. Gyermekeink és tanáraik muzsikálnak, így igazi táncházi hangulat alakul ki. Az otthonunkba hívjuk meg a családokat – így a néphagyomány közösséget formál és élő valósággá válik.

6. Az évkör megjelenése a mindennapokban

6.1. Ősz

6.1.1. Tanévnyitó szentmise

Néphagyományunkban

A tanévnyitó szentmise, latinul Venisancte nem nevezhető évszázados néphagyománynak, azonban az egyház szokásrendjében elterjedt ünnep. A néphagyományban mindig kiemelt, ünnepi formában, markánsan jelenik meg minden új időszak kezdete. Azt is nagyon jól tükrözi, hogy a néphagyományok szerves egységet képeznek az egyházi ünnepekkel, az évkörrel. Így érzékelhetően beleillik a rendbe.

Ezen az ünnepen a Szentlélek Úristen segítségét, áldását kérjük a tanévre, a tanárookra, diákokra, családokra.

A Búzaszem Iskolában

Ha valaki ekkor látná először a templomban a Búzaszem Iskolát, sok mindenből rögtön észrevenné, hogy a keresztény-magyar néphagyományinkat ápoljuk:

- Először is rögtön megjelenik külsőleg az ünneplő egyenruha kinézetében.
- A nyolcadik osztályosok zöld ágakból kaput tartanak a bevonuló elsősöknek, míg mindenki éneklő a Jöjj el által, jöjj el kezdetű népdalt.
- Tanítójuk vezetésével a kapuzó játékkal az oltár elé vonulnak az első osztályosok, és ajándékot, felajánlást hoznak az Úr asztalára: az előző március 12-én, Gergely napkor a gergelyjáróktól kapott kis, névre szólóan himzett búzaszákocskákat.
- A szentmise folyamán névre szólóan köszönti őket a pap. A néven nevezés igen nagy erővel bír a hagyományban ősidők óta, minden kultúrában.
- Az első osztályosok befogadási aktusának megélését mélyíti még a tárgyakban való kifejezés: az elballagott nyolcadik osztályosoktól megkapják az osztály nevét és az ezt jelképező nemezből készült jelképet.
- Áldást kapnak a diákok, tanárok, szülők - az egész közösség. A Föld kerekén az áldást minden időszak, munka, tevékenység kezdetén elkérték az Égiektől az emberek.
- A szentmise záró éneke a Boldogasszony anyánk kezdetű régi magyar himnuszunk.

- A közösségi ünnepet a szeretetlakoma zárja. A fehér asztalokra minden család hoz valami általa készített finomságot. A néphagyományban nagyon fontos, máig élő gesztus az együtt étkezés, mivel alapvető emberi szükségleteket tesz egymás mellé: a test táplálása ugyanolyan fontos, mint kapcsolataink éltetése. Anyaggá, tapinthatóvá, megélhetővé, láthatóvá teszi a lelki, láthatatlan, megfoghatatlan dolgokat.

Jöjj el, által, jöjj el

Jöjj el ál - tal, jöjj el, te szép a - rany bú - za.

Ál - tal men - nék, ál - tal, hogy - ha nyit - va vol - na.
Nyit - va va - gyon, nyit - va, csak jöjj ál - tal raj - ta.

Új hold, fényes nap, megyek hídon által.
Vagyok bátor, jó vitéz, megyek hídon által.
Bújj, szívem, barázdán, gyorsan menjünk által ...
Arannyal bimbózik, zölddel levelezik.

A tanévnyitó szentmise 2013., 2015.

Tanévnyitó szentmise tervezete 2011.

Időpont	Történés
7.30-ig	Előkészületek: - Aula berendezése - A gyerekekhez és a vendégekhez rendelt székek megjelölése (a tanárok igen, a szülők NEM a gyerekek mellett-között foglalnak helyet) - Énekszolgálat dalainak kinyomtatása (vetítés <i>nem</i> lesz) - Nemzetiszinű szalaggal átkötött kenyér kerül az oltár elé - Búzaszászok számára (lásd a Szentmisét) kosár készítése az oltár elé
7.30 – 8.00	Gyülekezés: 1. osztály: gyerekek a teremben, szülők, vendégek az aulában 2-8. osztály: gyerekek a hátsó udvaron, szülők, vendégek az aulában - egyéb vendégek: az aulában
8.00 – 8.10	Bekapuzás: Miközben mindenki ül vagy áll az aulában, a gyerekek az udvarról énekelve, osztályonként bekapuznak, majd a helyükre mennek, s leülnek. Paripa áll előre, csökkenő sorrendben a többiek, elsősök kezdenek!
8.10 – 9.10	Szentmise, néhány szándék/javaslat hozzá: - Tudatos gyermekközpontúság - Az énekszolgálatot az iskolai tanárok és szülők adják, ennek rendjét hétfőnkedden (azaz keddig) egyeztetjük. - Az egyetemes könyörgéseknél többek között két tanár, illetve minden osztályból egy-egy család saját szavaival könyörgést mond (felkészülnek) - A felajánlás előtt az <i>elsős</i> gyerekek sorban kiviszik az oltár elé a nyár elején, az iskolába híváskor kapott kis búzaszászjaikat. - Lelkipásztoraink valamikor áldást mondanak az új (elsős, magasabb évfolyamokra érkező) családokra (nem kell kimenniük, s nem is kell felállniuk)

	• Lelkipásztoraink valamikor áldást mondanak a tanároknak (nem kell kimenniük) • Lelkipásztoraink, vezetőink valamikor imádkoznak a piarista-búzaszemes közösségért
9.10 – 9.30	Szentmise utáni rész: • Mondások a közösségnek (szerzetes testvérek, búzaszemes emberek) • A tanév megnyitása

Egyéb: - parkolni az iskola előtt, illetve a merőleges utcában *jobb oldalon* lehet, emellett az iskolaudvar földes részét is megnyitjuk a kocsik előtt

- utána szeretetvendégség, az ételeket a szentmise előtt az asztalokra tesszük, de a mise végéig senki sem nyúl hozzájuk.

6.1.2. Szeptemberi kalendáriumi nap: Búzás

Néphagyományunkban

A gabona, a búza alapvető élelem. A magyar életnek nevezi a búzát, szentnek tartja. Minden egyes búzaszemen Krisztus arcát véli látni. Az egész faluközösség apraja-nagyja részt vesz a búza vetésétől a betakarításig minden egyes mozzanatban. Egész évkörön átível a búzához kapcsolódó szokásrend. Az Oltáriszentség ünneplésében csúcsosodik ki a búza, a kenyér szentség jellege.

A talaj előkészítése is gondos munka eredménye. A vetés művelete is mutatja a szakralitást. Mezítláb vetnek, cipővel nem illetik a szent földet. A kötő, melyben a vetőmag van majdan karácsonykor az ünnepi asztal alá fog kerülni a szalmával. Mint minden műveletet, a vetést is keresztvetéssel, imádsággal, áldás kérésével kezdi a szervességben élő ember. A nyelve alá három szem búzaszemet helyez a Szentháromság jeleképp. A jó termést a Teremtő gondjaira bízta, de egész esztendőben imáiban kíséri a termés gazdagságát. Az aratás ideje sok és kemény munkát hoz. Minden szent rendben zajlik, Isten áldását kérve rá. Az első kaszavágásnyi búzából készül az aratókoszorú és a Jézuskéve. Ez utóbbit tették a karácsonyi asztal alá. Az aratókoszorút is a ház vagy a falu szentnek, szakrálisnak tartott helyére tették. A kévek kötése, cséplés, őrlés mind imádság mellett történt. A kenyér elkészítése az asszonyok dolga volt: táplálás a szeretet továbbadásának a mindennapi formája - tudatában annak, hogy Isten és az egész közösség munkája van benne a kenyérben. A kenyér megbecsülésének kifejezésének is sok formája tetten érhető: sütés előtt és felszeletelése előtt keresztet rajzoltak rá; a ház szakrális helyén, a tisztaszobában tartották, ott is az oltárt jelképező asztal fiókjában; ha véletlenül leesett, megcsókolták. Lucabúzát ültettek és hajtottak, tettek a karácsonyi asztalra.

Az aratás első kaszavágásnyi szalmáját szórták a karácsonyi asztal alá, ezt etették ezen a napon az állatokkal.

Annak tudatában végezték az összes búzával kapcsolatos tevékenységet, hogy végül a legszentebb cselekmény anyaga lesz belőle a szentmisében. Testünk tápláléka a búzakenyér, lelkünk tápláléka Krisztus teste, az Oltáriszentség kenyere. (Czárán 2005: Nyár 45-48., 225-227., 356.)

A Búzaszem Iskolában

A kalendáriumi napok egy-egy időszaki téma köré csoportosított, tevékenységekre épülő nap havonta egyszer. A szeptemberi búzás kalendáriumi nap a búzához, az aratáshoz és a vetéshez, az októberi pedig a szőlőhöz, szürethez kötődik. Ennek a kettőnek szoros kapcsolatát adja az Oltáriszentség megjelenése a kenyér és a bor színe alatt. Ezért mindkét kalendáriumi nap szentmisével szokott kezdődni, ahol ez a kapcsolat jelen valóvá válik.

Az alsó tagozatosok különféle tevékenységek által foglalkoznak a búzával, kenyérrel: Népdalokban, versekben; búzát vetnek az udvar egy kijelölt részére; kalászból szemeket pergetnek ki; kézi malomban búzát őrölnek, ebből kenyeret dagasztanak és anyukák segítségével megsütik az udvari kemencében; egymás között elosztva, mást megkínálva fogyasztják el; a negyedikesek előadnak egy búzás mesét dramatizálva vagy bábozva; kézműveskedésben a kicsi búzamagokból vagy szalmából alkotnak a gyerekek. Általában ezek a tevékenységek nem férnek bele egy napba, így egész héten át a témával foglalkoznak

A felső tagozatosok témahét keretében dolgozzák fel az adott témát. Minden tanár a saját tantárgyának tananyagait, szemléltetéseit a téma kapcsán keresi meg.

Búzás kalendáriumi nap: Reggeli imák menete

3. és 4. osztály

(Körbe ülnek a gyerekek, a tanító is köztük ül. A kör közepén gyertya és a Szentírás.)

Gyertyagyújtás

Keresztvetés *(aki szeretne)*

Ima *(Közösen mutogatják a mozdulatokat.)*

Földből – magba

Magból – szárba

Szárból – virágba

Virágból – kalászbá

Kalászból – kenyérbe

Kenyérből – testembe

Testemből – lelkembe

Lelkemből – lelkedbe. Amen.

Szentírási rész (*A Tanító a Szentírásból olvassa föl.*)

Az élet kenyere Jn 6, 26-35

Tanítás a csodálatos kenyérszaporítás után

„Bizony, bizony mondom nektek: Kerestek engem, de nem azért, mert jeleket láttatok, hanem mert ettetek a kenyerekből, és jóllaktatok. Ne azért az eledelért fáradozzatok, amely veszendő, hanem azért az eledelért, amely megmarad az örök életre, amelyet majd az Emberfia ad nektek. Őt ugyanis az Atyaisten jelölte meg pecsétjével.” Erre azt kérdezték tőle: „Mit tegyünk, hogy Isten tetteit cselekedjük?” Jézus azt felelte: „Isten tette az, hogy higgyetek abban, akit ő küldött.” Erre megkérdezték tőle: „Milyen jelet viszel végbe, hogy lássuk, és higgyünk neked? Mit cselekszel? Atyáink mannát ettek a pusztában, amint írva van: 'Égi kenyeret adott enni nekik.' (Kiv 16,4)” Jézus ezt válaszolta: „Bizony, bizony mondom nektek: Nem Mózes adta nektek az égből való kenyeret, hanem az én Atyám adja nektek az igazi mennyei kenyeret. Mert Isten kenyere az, amely a mennyből szállott le, és életet ad a világnak.” Ekkor azt mondták neki: „Uram, mindenkor add nekünk ezt a kenyeret!” Jézus azt felelte nekik: „Én vagyok az élet kenyere. Aki hozzám jön, nem fog éhezni, és aki bennem hisz, sohasem szomjazik meg.”

Szabad ima (*egy búzakarászt, a Szentírást, a keresztet vagy más szép tárgyat körbeadva*)

Ének Búza, arany szemű búza

Miatyánk (*Egymás kezét megfogva mondják.*)

(*A „Mindennapi kenyерünket add meg nekünk ma.” résznél mindenki mozdulatot: tesz: a szíve előtt keresztre teszi a két karját, mint a kezdőima „testemből lelkembe” részénél.*)

Búzas kalendáriumi nap: Rajz és kézműves

1. osztály Kenyér

KÉZMŰVES

- sólisztgyurmalapra magokból képek (kalász, nap, virág, kereszt)
- csíráztatás

RAJZ

- meseillusztráció a babilóniához (Búzaszem-mese)
 - magból kibújás, festmény
 - osztályjelkép rajzolása és festése
- körkeresztes motívum kenyerekkel

2. osztály Kovász

KÉZMŰVES

- sólisztgyurmalapra magokból kép: szemes kereszt

- csíráztatás

RAJZ

- festés 1. része: magba sűrűsödés – előtanulmány
- 2. része: magból kibújás
- osztályjelkép rajzolása

3. osztály Kalász

KÉZMŰVES

- szalmából drótkeresztre pókhálóminta szövése
- egyszerű szalmafonatok készítése

RAJZ

- Hogyan működik a malom? rajz, képregény
- Utolsó vacsora, festés, előképek bemutatásával
- osztályjelkép rajzolása

4. osztály Napsugár

KÉZMŰVES

- szalmából drótkeresztre pókhálóminta szövése
- egyszerű szalmafonatok készítése
- fiúknak: szalmából és drótból létra készítése

RAJZ

- osztályjelkép rajzolása
- Hogyan működik a malom? rajz, képregény
- Utolsó vacsora, festés, előképek bemutatásával

5. és 6. osztály Magocska és Barázda

KÉZMŰVES

fiúk: drótból és szalmából geometriai formák (Isten szeme)

lányok: két tűs szalmafüzés technikával lánc készítése

RAJZ

- természet utáni tanulmányrajz: a kalászról
- osztályjelkép rajzolás

7. és 8. osztály Eke és Paripa

KÉZMŰVES

fiúk: szekér készítése

lányok: összes osztályjelkép karcolata agyaglapra – minden osztályterem ajtaja mellé

RAJZ

- szemes díszítőmotívumok (Huszka József gyűjtése)

festés, tusrajz, tollkép
- osztályjelkép rajzolása

Búzás kalendáriumi nap és témahét 2011.

<i>Alsó tagozat</i>				
	1.osztály Kenyér Viki-Zsuzska	2. osztály Kovász Évi-Blanka	3. osztály Kalász Sögyi-I. Márta	4. osztály Napsugár Bori-Clau
7.50-8.45	szentmise (a szőnyeget, a padokat és a kicsi székeket otthagyjuk a végén, kell a bábelőadáshoz)			
8.45-9.10	tízórai	tízórai	tízórai	tízórai
9.10-9.45	örlés és dagasztás (utána kivinni a kemencénél lévő teknőhöz)	örlés és dagasztás (utána kivinni a kemencénél lévő teknőhöz)	örlés és dagasztás (utána kivinni a kemencénél lévő teknőhöz)	örlés és dagasztás (utána kivinni a kemencénél lévő teknőhöz)
9.45-10.00	szünet (közben dagasztás az udvaron - Zakar Eszter	szünet (közben dagasztás az udvaron - Zakar Eszter	szünet (közben dagasztás az udvaron - Zakar Eszter	szünet (közben dagasztás az udvaron - Zakar Eszter
10.10-10.30	Napsugár osztály.-.bábos mese Fésűs Éva: A búzaszem			
	10.30-10.45 szünet	10.30-10.45 szünet	10.30-10.45 szünet	10.30-10.45 elrakodás
	10.45-11.15 néptánc	10.45-11.15 vetés	10.45-12.00 kézműves és rajz meseilluszt. vagy festés közben szünettel	10.45-11.30 kézműves
	11.15-11.40 vetés	11.20-11.50 néptánc	12.00-12.20 vetés	11.30-11.40 szünet
	11.40-12.00 szünet	11.50-12.05 szünet	12.20-12.40 ebéd (Sögyi)	11.40-12.00 vetés
	12.00-13.00 ebéd (Viki) játék	12.05-12.40 kézműves és/vagy rajz meseilluszt.	12.40-13.00 szünet	12.10-12.55 néptánc
		13.00 ebéd (Évi)	13.00-13.45 Klári+Balázs	13.00-13.20 ebéd (Bori)
	délután: cipós mese vagy festés vagy kézműves			

Búzás kalendáriumi témahét menete 2011.

FELSŐ TAGOZAT 5. osztály Magocska

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
--------------	-------------	---------------	------------------	---------------

7.50					
-					
8.10	*Imádság	*Imádság	*Imádság	*Imádság	*Imádság
8.10					
-			Testnevelés		*Osztályközösségi
8.55	*Magyar	Informatika	s	Testnevelés	i
9.10					
-			Matematika		
9.55	Magyar	*Ének	a	Hittan	Történelem
10.0					
5 -					
10.5		*Természetismeret			
0	Angol	t	Angol	Matematika	Testnevelés
11.0					
5 -					
11.5	Matematika				
0	a	*Rajz	*Hittan	Angol	Matematika
12.0					
0 -					
12.4	Testnevelés				
5	s	Testnevelés	*Magyar	*Természetismeret	*Kézműves
12.5					
5 -					
13.4					
0	Történelem	Angol	Magyar	*Ének	*Honismeret
13.5					
0 -					
14.3					
5	*Ének				
14.4					
5 -					
16.0		Gyógytestnevelés	*Néptánc	Tanulásmódszertan	Dráma- és bábműhely
0					
16.0					
0 -					
16.4			Angol szakkör		
5					
16.4					
5 -					
17.3			Angol szakkör		
0					

- Imádság: egész héten kötött, állandó szentírási rész, ének
- Magyar: Szólások, közmondások, versek
- Ének: búzás, aratási énekek, népdalok, népénekek Krisztus testéről
- Természetismeret:

- Hittan: a reggeli imán lévő szentírási rész magyarázata
- Honismeret: a búza szerepe, jelentősége a régi ember életében és ma
- Rajz és képzőművészet: a kalász természet utáni rajza, osztályjelkép rajzolása
- Kézműves: geometriai formák drótból és szalmából, szalmafüzés, szalmakeresztek
- Néptánc: aratási dalok és szokások
- Osztályközösségi: felsorolni, összefoglalni, felidézni a témahetet, élményekről beszámoló
-

Búzás kalendáriumi nap: a negyedik osztályosok meseelőadása a búzagról 2013.

Búzás kalendáriumi nap: kenyérsütés az udvari kemencénél 2013.

6.1.3. Mihály napi vásár és évadnyitó táncház, szeptember 29.

Néphagyományunkban

Szent Mihály napja a gazdasági év fordulója. Ez a nap volt az állatokat őrző pásztorok elszámoltatása napja, amikor elszámoltak az éves szaporulattal, hiánnyal. A földműves embereknek ez a betakarítás időszaka. A behajtáshoz és a szüret kezdetéhez is szorosan kapcsolódik ez a nap. E napon gyakran vásárt is rendeztek. Szent Mihály segítségét kérik, aki

nemcsak halálunkkor teszi mérlegre a szívünket, cselekedeteinket, hanem minden esztendőben a betakarításkor mérlegelni kell, és az ő védelmét kérni, hogy elég legyen a tél túléléséhez a nyáron adatott termés.

Szent Mihálytól a kislelő, a mulatságok és lakodalmak ideje kezdődik, és tart az adventi (kislelő) csendes időszakig. (Siegl 2010:5)

A Búzaszem Iskolában

Mihály napi vásárt és évadnyitó táncházat rendezünk. Ha hétköznapra esik, mindenképp a napján tartjuk meg. Ez a tanév egyik kedvenc rendezvénye a gyerekek körében.

A vásár lényege, hogy a gyerekek árulnak gyerekeknek, tanáraiknak saját maguk készített termékeket. Az iskola erre a napra saját használatú pénzt bocsát a vásárlók rendelkezésére. Az a gyerek kap 2000 tallért, aki hozott árut. Az udvarra kirakott asztalon kínálják portékájukat a gyerekek. A tanárok segítik a pénzváltást. Mindenki először eladja az áruját, utána ő is tud vásárolni. Dudaszóval jelezzük a vásár kezdetét. A kézműves portékák mellett süteményeket, innivalókat, palacsintát is árulnak a gyerekek. Volt már növényvásár, állatsimogató, bűvészkedés, ügyességi játék, szerencsejáték is mint portéka. Igazi vásári forgatag, színes sokadalom alakul ki. A gyerekek ügyessége, ötletessége, életrevalósága itt gyakorolható és igazán megmutatkozik.

A rendrakás után következik az évadnyitó táncház, ahová a családok is hivatalosak.

Az egész táncház a népzenei tanszak (az iskolában Varacskos tanszaknak nevezzük magunk között viccesen, innen a Varacskos rőfögés neve is) „koncertje”. A népzene sajátosságából adódóan ez nem színpaddal és nézőtérrel szerveződik. A parasztemberek is maguk és mások lelkének vidámítására, érzelmeik kifejezésére muzsikáltak, de nem egyszemélyes, vagy zenekari előadásként a hallgatóságnak, hanem legtöbbször a közösség táncának, dalolásának kíséretére. Ezt a fajta szolgálatot élik meg a zenetanárok az iskolába járó gyerekekkel, mikor is az egész táncház alatt együtt muzsikálnak a tánc alá.

III. Varacskos Rőfögés meghívója

III. Varacskos Rőfögés

kisfarsangi népzenei hatványos bal
a Buzaszem Iskolában

(2131 God Vécsei u. 1.)

2012. november 17. en 17.00 21.00 óráig

Feledezzük az advent előtti kisfarsangok zenés mulatozásait:
csúsi, gyimesi, dél-alföldi, palóc- és somogyi táncokkal és nótákkal.

A rendezvényt népi kirakodóvásár kíséri.

Akinek még nem forrt ki a bora, azoknak a szervezők
büféjén gondoskodnak.

további információ: www.buzaszem.hu

Mihály napi vásár 2013.

Mihály napi vásár hospitálási naplója

A foglalkozás mozzanatai (időtartamok)	A téma feldolgozása (egységek részletes leírása)	Megfigyelések, megjegyzések
I. A foglalkozást megelőző feladatok	- tanárok beosztása az osztályokhoz: az az	- a szabadidő-szervező felkészült, évek alatt

	osztályközösség-vezető (okv) mellett még egy tanár - megelőző nap a pénzek kiosztása az okv-knak, ők osztják szét a saját osztályukban - pénzváltó doboz rendbe tétele: a címletek rendjét ellenőrizni - a 8. osztály volt kijelölve a vásári asztalok kipakolásához - 12 órától 13 óráig ők rendezték el az asztalokat az iskolaudvaron	kidolgozott feljegyzései segítik az előkészületek gördülékenységét
II. portékák kirakodása 13.00-13.20	- a gyerekek az okv-k vezetésével a kijelölt asztalokra kiviszik az otthonról hozott portékákat osztályonként - nézelődni már lehet, de még nem kezdődött meg a vásár	- a gyerekek nagyon lelkesek és izgatottak
III. a vásár megnyitása 13.20-13.25	- dudaszóval az ide járó gyerekek mind tanulnak zenét, többen dudálnak közülük - az iskola egyik tanára vásári kikiáltóként megnyitja a vásárt	- jó hangulatot fokozza az élő zene
IV.a vásár 13.25-14.50	- az előzőekben kiosztott pénzért lehet vásárolni - az árusok maguk határozzák meg az áruk értékét, ki is írják - közben működik a pénzváltó asztal, a tanárok felváltva látják el ezt a feladatot - alkudozni is lehet a vásárban - portékák, szolgáltatások: kézműves tárgyak, sütemények, növények, állatsimogató, utcazenélés, célbadobós játék, fogadások - addig tart a vásár, míg minden portéka el nem kel - közben az árusok vigyáznak egymás portékáira, amíg felváltva elmennek vásárolni maguk is	- látszódik, hogy a gyerekek közül szinte mindenki készült - életkoruk szerint igényes árukat készítettek - ötletesek, sokfélék az áruk - sok munka van benne

V. elpakolás 14.50-15.00	- a saját termébe minden gyerek visszaviszi a vásárolt portékákat - a nyolcadik osztályosok visszapakolják az udvarról az asztalokat - közben a tanárok vezetésével szemétszedés, rendrakás zajlik az udvaron és a tantermekben	- mindenki segít, így hamar kész lesznek - megelégedett arcokat látni
-----------------------------	---	--

Mihály napi évadnyitó táncház hospitálási naplója

A foglalkozás mozzanatai (időtartamok)	A téma feldolgozása (egységek részletes leírása)	Megfigyelések, megjegyzések
I. A foglalkozást megelőző feladatok	- az iskolai naptárba kijelölték az időpontot, melyek a tanárok, szülők is megkaptak - zenetanárok a megelőző zeneórákon ismételték a muzsikálás dallamait - hangosítás megszervezése, beszerelése - vendégként meghívni a városi néptáncgyűttest - tánctanárokat elhívni - a 7. osztály kijelölése az aula kipakolásához, és 6. osztály kijelölése a terem visszarendezéséhez - levélbe értesíteni a családokat, hogy a batus bálra mindenki hozzon enni-, innivalót - zenetanárokkal egyeztetni a tájegységek sorrendjét - 17.00-18.00 óráig a 7. osztályosok és szüleik elrendezik az aulában az asztalokat, terítőt tesznek - 16.00-18.00 hangosítás beszerelése	- a szabadidő-szervező jól átgondoltan, az előző évek tapasztalataira építve, feljegyzései segítségével végzi az alapos előkészületi munkát - az iskolában jelen lévő családok lelkesen készülnek, mert szeretnek élő zenére mulatni
II. gyülekező 18.00-18.20	- az érkező családok leteszik az asztalokra az ételt, italt, beszélgetnek	- sokan hoznak saját sütésű süteményeket, szörpöket - örülnek egymásnak az emberek

III. a táncház megnyitása 18.20-18.25	- az iskola alapítója megnyitja a táncházat	- lelkes és rövid
IV. gyimesi muzsika és tánc 18.25-18.50	- az iskola furulyatanára, Dóra Áron és furulyás és gardonos tanítványai gyimesi körtáncok muzsikáját fűjják - a tánctanárok tanítják a lépéseket	- egyre többen beállnak a körbe
V. somogyi muzsika és tánc 18.50-19.30	- az iskola dudatanára, Bese Botond és dudás tanítványai dunántúli ugrós és csárdás dallamokat fújnak - a tánctanítás körben majd párokban folyik	- a szabadidő-szervező maga is részt vesz mindenben
VI. szünet 19.30-19.45	- evés, ivás, beszélgetés	- jó a hangulat - a szabadidő-szervezőnek itt nincs sok dolga
VII. felcsíki muzsika és legényes 19.15-20.05	- az iskola népi hegedű tanára Takács Rita, az idejárom és már elballagott diákok muzsikálnak - a 6. osztályos legények félkörbe állnak és legényest táncolnak, majd felkérlik az osztálytárs lányokat	- örülnek az öregdiákoknak
VIII. mezősegi táncrend 20.05-20.30	- az iskola népi hegedű tanára Takács Rita, az idejárom és már elballagott diákok muzsikálnak - a kisebbeknek körben tánctanítás folyik - a gödi néptáncsoport táncosai és a szülők párosan táncolnak	- szívesen nézik a táncolókat, akik nem táncolnak
IX. széki táncrend 20.30-21.00	- az iskola népi hegedű tanára Takács Rita, az idejárom és már elballagott diákok muzsikálnak - a kisebbeknek körben tánctanítás folyik - a gödi néptáncsoport táncosai és a szülők párosan táncolnak	- a kisebb gyerekekkel érkezők hazaindulnak hamarabb
X. visszarendezés	A 6. osztályos tanulók és szüleik dolga	- minden jelen lévő segít

6.1.4. Dudástalálkozó

Október első hétvégéjén rendezzük meg a Búzaszemben az Országos Dudástalálkozót. A dudástalálkozóra hívjuk a magyar dudásokat, de szeretnénk idővel nemzetközivé szervezni a találkozót, először a környékbeli országok, aztán a távolabbi dudások meghívásával. A kétnapos rendezvényen dуда- és énektanítás mellett konferencia, előadások is szerepelnek, este pedig koncert és táncház.

6.1.5. Aradi vértanúk emléknapja, október 6.

Néphagyományunk

A népi emlékezet megőrzött egy (a kutatók által) *Az aradi vértanúk balladája* néven emlegetett költeményt. Az eredeti verset Lévy József (1825-1918) írta, költeményének címe: Az aradi nap. Lévy részt vett a szabadságharcban, nemzetőr volt. Verse a nép körében már ismert történetet dolgozta föl. (Bálint 1977:363-367)

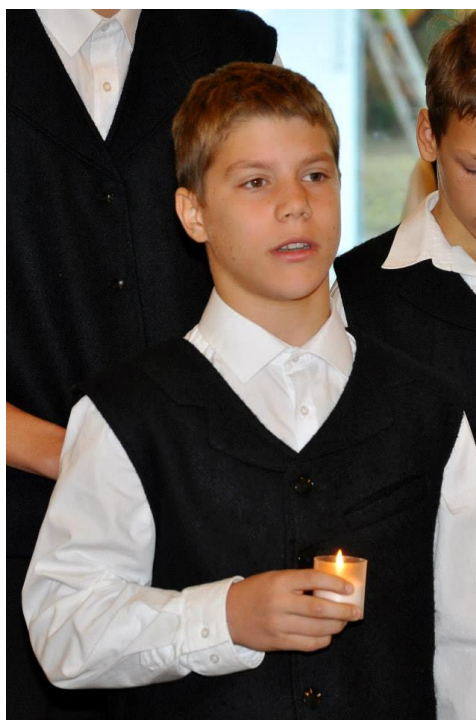
Megemlékezés a Búzaszem Iskolában

Az iskola aulájának központi helyén áll az oltár. Az ünnep e körül zajlik. Az oltár fekete posztóval bevont ez alkalomra. Mellette a magyar zászló. Az oltárasztalon félkörben tizenhárom mécses áll félkörben meggyújtatlanul.

Az oltár bal oldalán áll a kisdobos és a szereplő lányok hosszú fehér ruhában. Az oltár jobb oldalán áll tizenhárom felsős fiú fehér ingben, fekete posztómellényben. Az osztályok és a tanárok alkotják a szemben lévő félkört.

Az ünnepeinken megszokott módon az érzelmeket szólítjuk meg. Ehhez mindig népzenei szövegeink játszanak tekerőn vagy furulyán. Minden alkalommal elénekeljük az Aradi balladát és a Boldogasszony, Anyánk régi himnuszunkat.

Az aradi vértanúk ünnepe 2013.

Aradi vértanúk ünnepe: az ünnep menete 2012.

1. dobszóra gyülekezés
2. beállítás félkörbe az osztályoknak
3. tekerő Aradi dallam
4. ének - Aradi ballada (Navratil Andrea, Áron bácsi, gyerekek)
5. Damjanich imája (Szilárd)
6. az Aradi 13 gyertyájának elfújása
7. gazdatiszt visszaemlékezése (Fecó)
8. Miatyánk
9. Boldogasszony Anyánk ének
10. dobszóra elvonulás

Aradi ballada

1. Jaj, de szé - pen süt az ő - szi nap su - gá - ra,
Az a - ra - di vár - töm - löc - nek ab - la - ká - ra.
Szán - ja azt a tí - zen - há - rom ma - gyar vi - tézt,
Ki a töm - löc fe - ne - kén a ha - lál - ra kész.

Elítélték sorban mind a tizenhármat,
szóttek-fontak a nyakukba ezer vádat,
elnevezték felségsértő pártütőknek,
mert a magyar szabadságért harcra keltek.

Uram Isten, az ítélet akasztófa,
mintha rablók, útonállók lettek volna,
mintha méltók nem volnának egy lövetre,
katonákhoz, férfiakhoz illő végre.

Aradi vár, aradi vár, halál völgye,
tizenhárom magyar vitéz temetője,
I: viruljanak sírjaikon vérvirágok,
felejthetetlen légyen az ő haláluk. :I

Leiningen gróf, Damjanich János, Kiss, Poeltenberg,
Láhner, Lázár Vilmos, Aulich, Knezic, Nagysándor, Schweidel, Török,
Dessewffy, gróf Vécsey
– Éljen a magyar szabadság, éljen a haza!

(Több versszaka is van, általában ezeket énekeljük.)

Aradi vértanúk ünnepe: hospitálási jegyzőkönyv 2015.

A program mozzanatai (időtartamok)	A téma feldolgozása (egységek részletes leírása)	Megfigyelések, megjegyzések
I. A programot megelőző feladatok	- az iskolai naptárba kijelölték az időpontot, melyek a tanárok, szülők is megkaptak - zenetanárok és a tanítók a megelőző zeneórákon ismételték az Aradi balladát - az 5. osztály kijelölése az aula kipakolásához és visszarendezéséhez - levélbe értesíteni a családokat - értesíteni a kisdobost, ő elballagott diák - műsor összeállítása - megelőző két hétben a versek kiosztása és próbák megtartása a 6. osztályosok és néhány más felsős gyerek bevonásával - előző nap az oltár feldíszítése - 7.30 az 5. osztályosok elrendezik az aulát	- a szabadidő-szervező jól átgondoltan, az előző évek tapasztalataira építve, feljegyzései segítségével végzi az alapos előkészületi munkát a magyartanár nő segítségével, az népének-, a szolfézs- és tekerőtanár bevonásával
II. gyülekező 7.35-7.45	- a gyerekek ünneplő ruhában a tantermekben gyülekeznek - a tanárok közül sokan fekete ruhában vannak - a szülők az aulában gyülekeznek	- az ünnepre a szülők is hivatalosak, marad, aki tud
III. dobpergés 7.45-7.50	- a dobpergést meghallva az osztályok kivonulnak az aulába és elhelyezkednek	- március 15. lelkesedését idézi a dobpergés és a vonulás
IV. Himnusz éneklése 7.50-7.53	- a szolfézs tanár nő kezdi, majd közös éneklés	

V. Bevezető 7.53-7.55	- az oltár melletti lány mondja a szöveget	- szöveg a mellékletben
VI. vers 7.55-8.00	- Kányádi Sándor: Nyergestető - a lányok mondják három részre osztva a verset	- szöveg a mellékletben
VII. ének 8.00-8.05	- Aradi ballada - a szolfézstanárnő és a népénektanárnő éneklük a tekerős diákok kíséretével	- szöveg a mellékletben - nagyon szívhez szóló - sehol nincs taps, hanem némán vesznek részt benne a többiek
VIII. az aradi vértanúk neveinek felsorolása 8.05-8.15	- az iskola lelki atyja fekete reverendában áll az oltár mellett, egyesével mondja a vértanúk nevét - egy-egy 6. osztályos lány odamegy az oltárhoz (mint egy angyal), meggyújt egy mécsest, odaviszi a következő fiúhoz, a kezébe adja az égő mécsest, aki az oltárra helyezi azt és kimegy - közben végig halk dobpergés a kivégzést idézve	- néma csendben nézi ezt végig kicsi és nagy, néhányan könnyeznek
IX. ima 8.15-8.17	- az atya felolvass egy imát	szöveg a mellékletben
X. Szózat éneklése 8.17-8.20	- a szolfézstanárnő kezdi, majd közös éneklés	
XI. elvonulás 8.20-8.25	- osztályonként mindenki visszamegy a termébe	
X. visszarendezés 8.20-8.30	Az 5. osztályos tanulók dolga	

6.1.6. Gyertyagyújtás: 1956. október 23.

Néphagyományunk

Ez az ünnepünk jól példázza a hagyomány folyamatos épülését, bővülését, élő mivoltát. Magyarországon az utóbbi évtizedekben emeltük be ünnepeink közé ezt az eseményt.

A Búzaszem Iskolában

Nemes feladat a mondandót átültetni a néphagyomány eszközeivel a mába. Népzenével, népdalokkal, a Himnusz, a Szózat közös éneklésével tesszük ezt. Az ének mindig közös - a legjobb eszköz arra, hogy ne szemlélőnek, hanem résztvevőnek érezze magát minden jelenlévő. Nemzeti jelképeink is mindig jelen vannak az oltár körül ezeken a gyertyagyújtásokon. A művészetet is segítségül hívtuk a gyerekek bevonására. A rajzszaakkörösök készítették az események rajzait, nemcsak fényképeket teszünk ki

Október 23. gyertyagyújtás menete 2011.

- Kezds 7.50

Közös kezdés: alsósok és fölsősök

- Himnusz közös éneklése (I. Márti kezd)

- Zsolt: Miért gyűltünk össze: A Ti nagyszületek gyerekkorában a szovjet hatalom elnyomásából elégük lett az embereknek, szabadságra vágytak. Ezért lett a lyukas zászló a forradalom jelképe: kivágták a nemzeti színű zászló közepéből a szovjet címet.

- Ollóval kivágja a zászló közepét, majd a paraván szélére felállítja, közben dudaszóval szabadságharcos éneket fúj Botond

- események ismertetése:

1. Zsolt mondja a rövid szöveget

2. egy gyerek égő mécsessel és a rajzával a kezében kimegy a zászlóhoz, a zászló tövébe leteszi a mécsest, és a paravánra tűzi az előre megjelölt helyre a rajzát.

3. közben az események felsorolása közben furulyán hangzik el egy-egy kis dallam

- közös ének dudaszóra: Elment az én rózsám

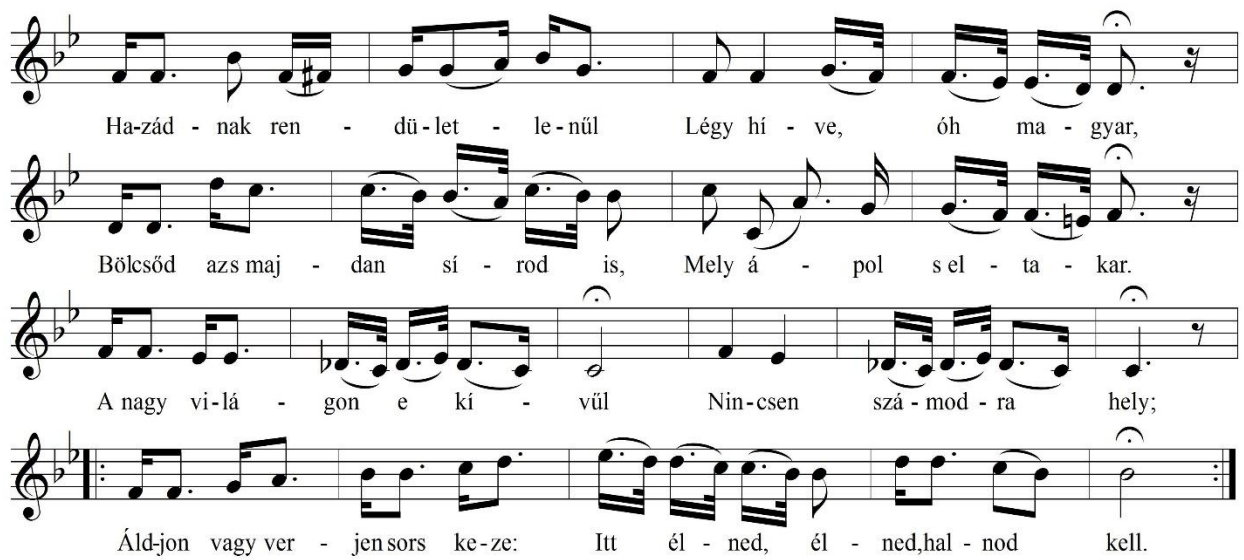
- Szózat közös éneklése

Himnusz

Is - ten, áldd meg a ma - gyart jó kedv - vel, bő - ség - gel,
Nyújts fe - lé - je vé - dő kart, ha küzd el - len - ség - gel;
Bal sors a - kit ré - gen tép, hozz rá víg esz - ten - dőt,
Meg - bűn - hód - te már e nép a múl - tat s jö - ven - dőt!

Szózat

Ha - zád - nak ren - dű - let - le - nül Légy hí - ve, óh ma - gyar,
Bölcsőd azs maj - dan sí - rod is, Mely á - pol s el - ta - kar.
A nagy vi - lá - gon e kí - vül Nin - csen szá - mod - ra hely;
Áld - jon vagy ver - jen sors ke - ze: Itt él - ned, él - ned, hal - nod kell.

6.1.7. Októberi kalendáriumi nap: szőlős

Néphagyományunkban

Alapvető lelki szükséglete a magyar embernek a szőlővel, borral foglalatosság. Az egész faluközösség apraja-nagyja részt vesz a munkában a kapálástól, a metszéstől a kötözésen át, a szüretig. A bor elkészítése ezután már a férfiak dolga. Egész évkörön átível a szőlőhöz kapcsolódó szokásrend (a teljesség igénye nélkül):

január 22. Szent Vince: pincéről pincére jártak ezen a tavaszhozó napon

március 10. Negyven vértanú napja: A szőlőművesek szőlőföldjük négy sarkában jelképes tőkemetszést végeznek.

március 19. Szent József: szőlőnyitás ideje

augusztus 7. Szent Donát: a szőlőskertek védőszentje, jégverés ellen imádkoztak hozzá

szeptember 29. Szent Mihály: a kisleányok, a szüreti mulatságok kezdete,

november 11. Szent Márton: az újbor megkóstolása

(Czárán 2005: Nyár 184., Ősz 31., Tél 132-135., 299., 333.)

Az Oltáriszentség ünneplésében csúcsosodik ki a szőlő szentség jellege. Annak tudatában végezték az összes szőlővel kapcsolatos tevékenységet, hogy végül a legszentebb cselekmény anyaga lesz belőle a szentmisében. Testünk-lelkünk vidámítója Krisztus vére, az Oltáriszentségben "kenyér és bor színe alatt ez a titkos nagy áldozat. " (Éneklő egyház 1991:251)

Ünneplése a Búzaszem Iskolában

A kalendáriumi napok egy-egy időszaki téma köré csoportosított, tevékenységekre épülő nap havonta egyszer. A szeptemberi búzaszemes kalendáriumi nap a búzához, az aratáshoz és a vetéshez, az októberi pedig a szőlőhöz, szürethez kötődik. Ennek a kettőnek szoros kapcsolatát adja az Oltáriszentség megjelenése a kenyér és a bor színe alatt. Ezért mindkét kalendáriumi nap szentmisével szokott kezdődni, ahol ez a kapcsolat jelenvalóvá válik.

Az alsó tagozatosok különféle tevékenységek által foglalkoznak a szőlővel:

- népdalokban, népi játékokban, versekben;

- a mindenki által összehordott szőlőből mustot készítenek egy apuka segítségével;
- egymás között elosztva, mást megkínálva fogyasztják el;
- a negyedikesek előadnak egy szőlős mesét dramatizálva vagy bábozva; vagy a tanítók szőlővel kapcsolatos meséket, mondákat olvasnak ezen a héten a gyerekeknek;
- kézműveskedésben

Általában ezek a tevékenységek nem férnek bele egy napba, így egész héten át a témával foglalkozunk.

A felső tagozatosok témahét keretében dolgozzák fel az adott témát. Minden tanár a saját tantárgyának tananyagait, szemléltetéseit a téma kapcsán keresi meg.

Szőlős kalendáriumi nap és témahét alsó tagozat 2011.

Alsó tagozat				
	1.osztály Kenyér Viki-Márti	2. osztály Kovász Évi-Blanka	3. osztály Kalász Sögyi-Zsuzska	4. osztály Napsugár és téma: szőlő és pásztorkodás Bori-?Maci
7.50-8.45	szentmise (utána a szőnyegeket, a padokat és a székeket elpakolni)			
8.45-9.05	tízórai	tízórai	tízórai	tízórai
	9.10-9.30 darálás, préselés	9.10-9.40 néptánc, végén szőlőlopás	9.10-9.50 szőlőlopás és zálogkiváltás	9.10-9.50 kézműves (?Raki)
	9.30-9.45 szünet	9.40-9.50 szünet	9.50-10.00 szünet	9.50-10.10.00 szünet
	9.45-11.00 néptánc, végén szőlőlopás (Klári 10.20-ig) zálogkiváltás (a tanítókkal)	9.50-10.30 zálogkiváltás	10.00-10.30 nyomkodás és préselés	10.00-10.20 szőlőlopás
	11.00-11.15 szünet	10.30-10.45 szünet	10.30-10.40 szünet	10.20-10.30 szünet
		10.45-11.15 préselés, darálás (?nyomkodás, mustkészítés)	10.40-11.20 kézműves	10.30-11.20 néptánc: pástortos
	11.15-12.00 kézműves	11.15-11.30 szünet	11.20-11.30 szünet	11.20-11.30 szünet
	12.00 ebéd és szünet	11.30-12.20 kézműves	11.30-12.10 néptánc Klári és Balázs	11.30-12.00 darálás, préselés

13.00 mese és meseillusztráció	12.25 ebéd	12.25 ebéd	12.00-12.35 zálogkiváltás
napközi: mese és meseillusztráció	napközi: mese és meseillusztráció	napközi: mese és meseillusztráció	12.50 ebéd

Szólós kalendáriumi nap és témahét 7. osztály 2011.

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
7.50 -					
8.10	*Imádság	*Imádság	*Imádság	*Imádság	*Imádság
8.10 -	Matematika				*Osztályközösség
8.55	a	*Földrajz	*Magyar	Matematika	i
9.10 -					
9.55	*Angol	*Angol	Magyar	*Biológia	Matematika
10.0 5 -					
10.5 0	Történelem	Informatika	Matematika	Angol	Történelem
11.0 5 -					
11.5 0	Testnevelés	Testnevelés	Testnevelés	*Hittan	*Kézműves
12.0 0 -					
12.4 5	*Magyar	*Hittan	*Kémia	*Kémia	*Néprajz
12.5 5 -					
13.4 0	Magyar	*Rajz	*Angol	*Ének	
13.5 0 -					
14.3 5		Fizika		Fizika	
14.4 5 -					
16.0 0		Gyógytestnevelés			Dráma- bábműhely és

16.0			Angol
0	-		szakkör/Hon
16.4	Német		- és Tanulásmódszert
5	szakkör	*Képző-műhely	népismeret n
16.4			Angol
5	-		szakkör/Hon
17.3	Német		- és
0	szakkör	*Képző-műhely	népismeret

Imádság: egész héten kötött, naponta változó szentírási rész, énekek a kalendáriumi nap miséjéből mellékelve

Magyar/dráma: Szólások, közmondások, versek, találós kérdések (szőlő, szüret); az áldozat témája

Ének: szőlős, szüreti énekek, népdalok; népénekek, egyházi énekeink „a kenyér s bor színében”, Krisztus vérééről, a kalendáriumi napi mise énekei

Hittan: a reggeli imán lévő szentírási rész magyarázata

Rajz és képzőművészet: a szőlő természet utáni rajza; kehely, szőlő, szüret - időszaki témák

Kézműves:

Angol: Szógyűjtés a témában

Osztályközösségi: felsorolni előre, vagy utólag összefoglalni, felidézni a témahetet, élményekről beszámoló; kiscsángos játékok

Földrajz: A szőlő, bor, borvidékek, szőlészet, szőlőfajták tablókészítés

Kémia: erjedéssel kapcsolatos folyamatok

Néprajz: szüreti dalok és szokások; kiscsángos játékok a szőlő szerepe, jelentősége a régi ember életében és ma

Biológia: A szőlő, bor, borvidékek, szőlészet, szőlőfajták

Szőlős kalendáriumi nap: rajz és kézműves tevékenységek leírása (1.-4. osztály)

Alsó tagozat

Kézműves és rajz

1. osztály

Kézműves

Almamanó (dió, filc, alma)

Báránycák (papír alapra gyapjú ragasztása, sablon Rakitól)

Őszi gyümölcsök ragasztása összegyűrt apró, színes papírgalacsinokból

Rajz

Élményrajz rajzolása az előző napi mesekoncerttről

Meseillusztráció időszaki mesék alapján

Szent Mihály és a sárkány letaszítása festés

2. osztály

Kézműves

Fiúknak: Agyagból és raffiából karám készítése

Lsd. 1. osztály

Rajz

Lsd. 1. osztály

3. osztály

Kézműves

Őszi gyümölcsök ragasztása összgyűrt apró, színes papírgalacsinokból

Báránycák (papír alapra gyapjú ragasztása, sablon Rakitól)

Ló és marha készítése csuhéból

Fiúknak: Agyagból és raffiából karám készítése

Rajz

Élményrajz rajzolása az előző napi mesekoncerttről

Meseillusztráció időszakos mesék alapján

Pásztortükrösök alapján pásztoros rajzok

Szent Mihály és a sárkány letaszítása festés

4. osztály

Kézműves

Őszi gyümölcsök ragasztása összgyűrt apró, színes papírgalacsinokból

Báránycák (papír alapra gyapjú ragasztása, sablon Rakitól)

Ló, marha és pásztor készítése csuhéból

Fiúknak: Agyagból és raffiából karám készítése

Rajz

Élményrajz rajzolása az előző napi mesekoncerttről

Meseillusztráció időszakos mesék alapján

Pásztortükrösök alapján pásztoros rajzok

Szent Mihály és a sárkány letaszítása festés

Szőlős kalendáriumi nap: Reggeli imára szőlős bibliai versek

hétfő Mt 20, 1-16 Példabeszéd a jószívű szőlősgazdáról

kedd Jn 2, 1-12 A kánai menyegző

szerda Mt, 14, 22-25 Az utolsó vacsora

csütörtök Mt 21, 33-46 Példabeszéd a gyilkos szőlőmunkásokról

péntek Jn 15, 1-7. Az igazi szőlőtő

Szőlős kalendáriumi nap 2013.: Préselés és boros címke verseny

6.1.8. Novemberi kalendáriumi nap: Szentes

Néphagyományunkban

Mindenszentek ünnepe november 1-je. A névtelen szenteket ünnepeljük (édesanyák, édesapák, katonák, társát bajból kimentő ember.) Az egyháza az emberélet útjának három állomására irányítja figyelmünket: a földi állomás, a tisztuló állomás és a mennybeli állapotban lévő emberekért is imádkozik. A földi útját járó embernek reményt ad, hogy mindenki a mennybe jut, ha szeretetben, megbocsátásban él.

A régi ember ezt a napot imádságban töltötte, megerősítette azt a hitét, hogy életünk nincs a Földre korlátozva. Azt tartotta, hogy a megholt ember a Lölkök útján (a Tejúton) jut fel a Jóistenhez. Amíg odaér az a tisztító tűz. Szorosan kapcsolódik e naphoz a Halottak napja,

hiszen ez az a kapu, melyen minden embernek át kell lépnie ahhoz, hogy a másik világba eljusson. (Czárán 2005: Ősz 144)

A Búzaszem Iskolában

Ezt a napot kalendáriumi nappal ünnepeljük magyar szentjeinket állítva a középpontba. Minden osztályban egy bizonyos szenttel foglalkozunk. Így a nyolc év alatt a búzaszemes gyerekek az összes magyar szenttel foglalkoznak évente kicsit mélyrehatóbban.

1. osztály: Szent Márton

2. osztály: Szent Erzsébet

3. osztály: Szent Imre

4. osztály: Szent László

5. osztály: Szent Margit

6. osztály: Szent István

7.-8. osztály: Szent Korona

A kalendárium napok lényege a tevékenység általi tapasztalatszerzés. Ezért a művészetek által, énekkel, rajzzal, kézműveskedéssel, népi játékokkal, mesével, mondákkal, bábbal hozzuk közelebb a szentet a gyerekek szívéhez

Fényképek a Szentes kalendáriumi napról 2013.

a Szent Korona másolata 2013.

A photograph of a children's art display. In the background, a large corkboard is covered with numerous small, colorful drawings of figures and scenes. To the left and right of the corkboard are two potted plants with red flowers. In the foreground, a table covered with a dark blue cloth holds several small, framed pictures of children's drawings. The entire display is set against a backdrop of a window with a patterned curtain.

A group of children and an adult are gathered around a table covered with a white cloth. They are working on a large, rectangular craft project that appears to be a map or a large drawing, with yellow and orange materials being applied to it. The children are dressed in casual clothing, and the adult is wearing a blue vest over a white shirt. The room has a window with curtains in the background.

	1. osztály			2. osztály			3. osztály			4. osztály		
	Szt. Márton			Szt. Erzsébet			Szt. Imre			Szt. László		
1. óra	mese, báb	Évi	mese, ének	Sögyi	hittan	Anna, Éva	Gyula					
2. óra	lámpáskész.	Évi	hittan	Anna,Éva	csodaszarvas	Bori	nyilazás	Maci				
3. óra	ludas					Anna,						
óra	játékok	Klári	madáreleség	Sögyi	hittan	Éva	freskó	Maci				

4. hidas virtuális
óra festés, ének Évi játékok Klári madáreleség Bori séta Maci
5.
óra
6.
óra

5. osztály	6. osztály	7. osztály
Szt.	Szt.	
Margit	István	Szentkorona
ikonfestés Raki	ikonfestés Vica	ikonfestés Kriszton
ikonfestés Raki	ikonfestés Vica	ikonfestés Kriszton
		koronás
Gyula	teszi	Balázs előadás nő
hittan Anna, Éva	Gyula	Gyula kémia Vica
		Anna,
angol em. Cs.Évi,....	matek Vica	hittan Éva
		Kriszton,
..... Klári	angol em. ...	hittan Éva

Szentes kalendáriumi nap menete, alsó tagozat 2011.

	1. osztály Viki	2. osztály Évi	3. osztály Sögyi	4. osztály Bori
7:50-8:55	, Zsuzska Téma: Szent Márton Szentmise, témája: Kalazanci Szent József (piarista rend alapítója)	Téma: Szent Erzsébet Szentmise, témája: Kalazanci Szent József (piarista rend alapítója)	Téma: Szent Imre Szentmise, témája: Kalazanci Szent József (piarista rend alapítója)	Téma: Szent László Szentmise, témája: Kalazanci Szent József (piarista rend alapítója)
8:55-9:10	Tízórai, rétesevis	Tízórai, rétesevis	Tízórai, rétesevis	Tízórai, rétesevis

9:10-9:55	Viki, Zsuzska Szent Márton történet és legendák, énektanulás	I. Márti Ének Isten hazánkért	Sögyi Szent Imre története, legendák, vadászatról, csodaszarvasról	S. Balázs Tesi íjászat Vadász-fogó játékok
10:05-10:50	Viki festés a fenti témáról	Évi Szent Erzsébet története, Szent Erzsébet imádság	I. Márti Ének Isten hazánkért Ének szent Imréről Szent Imre imádság	Bori Szent László története, legendák
11:05-11:50	Viki lámpás készítése	Évi Festés – Rózsa, szabad illusztr.	K. Balázs Néptánc	Bori Virtuális séta: erdélyi templomok freskói
12:00-12:45	Viki ebéd (12:00)	Évi/Blanka madáreleség, madáretető	Sögyi Kézműves szarvas drótból liliom hajtogatása	I. Márti Ének A+B Szent László ének 12. 45-13.15 ?
12:55-13:40	Viki/Márti? lámpás készítése folyt.	Blanka ebéd (12:50)	Zsuzska ebéd (12:50)	Bori/Zsuzska? Ebéd 13:15
	Viki/Márti? teszi	(Ének B csop énekórája előző napon összevonva)		(Freskó festése- előző nap rajz óra) Néptánc egyeztetés alatt

6.2. Tél

6.2.1. András nap – november 30.

Néphagyományunkban

Az év legsötétebb időszakának kezdete: a mulatságok vége, a befelé fordulás kezdete. Ezekben a napokban kicsit összekeveredik a természetfeletti és az evilági, úgy tartották, hogy különböző jelek árulkodnak arról, hogy milyen lesz a jövő év. András napjához is sokféle tudakozódás, álomlátás, jövendőbeli- és időjárásjóslás kapcsolódik. Az advent előtti utolsó közös mulatságok erre a napra estek. A fonókban ezen a napon még lehetett zenélni, később már a mesélés, éneklés hangzott fel estéről estére. E napot követően kezdődött a disznóvágás időszaka, ami újabb alkalmat adott a közösségi együttlétre.

Ünneplése a Búzaszem Iskolában

A Szent András napi bál ezt a fordulást jeleníti meg: mulatsággal töltjük az estét, de a vége az elcsendesedésé az adventi koszorú első gyertyájának meggyújtásával. Aki nincs ott, sohasem érzi meg azt, hogy mi emeli ki ezt a napot a többiből.

A Búzaszemben az András naphoz legközelebbi szombaton ünnepeljük. A mulatságot az András napi köszöntő énekkel kezdjük. Táncházat tartunk, amely éjfélig tart. Éjfélkor tánc közben lekapcsolódik a villany, a tánc abbamarad. Az elsötétített terembe duda vagy tekerőszó kíséretében fehér ruhás lányok adventi énekszóval hozzák be az adventi koszorút, amelyen egy gyertya már ég. Végigsétálnak a termen, s a koszorút egy fehér terítővel letakart asztalra teszik. A teremben lévők az adventi koszorú köré gyűlnek, úgy énekelnek. Minden család meggyújt egy gyertyát a koszorún égő gyertyáról.

Az asztal mellett kosárban elhelyezzük a gyertyákat. A közösség körbeállja az adventi koszorút, s a családok a családfő vezetésével mennek ki, s gyűjtják meg saját adventi gyertyájukat a nagy gyertyáról, aztán visszaállnak a helyükre, ezt a lángot viszik haza az otthoni koszorú első gyertyájához. Záró énekünk a Boldogasszony anyánk. A végén csak egy mondat hangzik el: Áldott adventet kívánunk mindnyájatoknak.

András napi bál

András napi bál végén gyertyagyújtás az adventi koszorúnál

Egy tanítónő levele a szülőknek advent előtt 2013.

Kedves Eke Szülők!

Egy kis háttér, lelki többlet...akit érdekel:

Az esztendő körében három aranyalmaként csillog a három fő ünnepünk: karácsony, húsvét, pünkösd. A két előbbi nagy ünnepre (negyven napos) böjttel készülünk. A böjtöket pedig mindig a mulatozások időszaka előzi meg. Ezen időszakok változásai elemi erővel közvetítik az embereknek számára, hogy most épp mi is az időszak üzenete. Miből ért az ember? Hát, hogy éhes vagy nem. Az éhség és a jóllakottság is más-más gondolatokat indít el. A mulatozásokban megéljük a féktelenséget, a duhaj jókedvet...végül aztán a csömört, ha sokat zabálunk-iszunk.

Jól is esik egy kis éhezés-tisztulás a böjt első napjaiban. Az éhezés után nem önmagáért való. A böjtí időszakokban úgy készülünk a nagy ünnepekre, hogy nagy

dolgok járnak a fejünkben. Például valamit nagyon kérünk Istentől, vagy valami rossz szokásunktól szeretnénk megszabadulni, vagy nehéz tulajdonságunkon akarunk csiszolni, vagy valami szeretetreméltót akarunk véghezvinni....Ha valami kézzel fogható dologhoz kötjük ezeket a gondolatokat, akkor könnyebben megvalósulnak. Erre épp jól jön az önként vállalt éhezés (vagy más lemondás). Mert ahányszor csak eszembe jut az éhségem, mindannyiszor eszembe jut az a dolog, hogy miért is csinálom ezt. Milyen jó dolog megvalósulásáért végzem is én ezt a lemondást. Egy idő után aztán már a böjtölésből is sok lesz. Bármely vallást, népi bölcsességet megnézve az az emberekről megfigyelt tapasztalat, hogy ez az időszak negyven nap. Valami titkos módon ez az időtartam épp-elég-és-nem-kibírhatatlan a jóra való törekvésre, a pszichológia szerint pedig egy új szokás beépülésére. No, lássuk be, hogy azért ebbe jól ki lehet fáradni...

Hát akkor itt is van az ünnep! Lehet megint újjongani! Ez azonban újra egy más tapasztalatot bír hozni. Mert ez nem a zabolátlan duhajkodás mámore, hanem a csendes, mosolygós, meghatott, megrendült teljesség öröme. Mindannyian édesapák és édesanyák vagyunk: ezt a hármas tagozódást saját életünkben is megtapasztaltuk a gyermekáldáskor. Mámoros a foganás, láthatatlan várakozásban történik a növekedése, megszületése pillanata megrendítő öröm. Kezdődhet előről...

Tehát hol is vagyunk most? Karácsony, előtte advent (régí neve kísböjt), előtte mulatozás (régí neve kísarsang). András nap a két utóbbi határa. A Márton napi libás finomságok és rétesevéstől eddig a napig a mulatozás, evés-ivás időszakát éljük. A végére jól behúzzunk...kísarsang farkán itt az ideje mindent beleadni. Hogy aztán éjfélről átosapjunk a csendességbe, éles határt mutatva. Gyertyát gyújtunk, s a kifele való életet, a társasági alkalmakat felváltja a befeled húzóadás, a magunkba nézés ideje. Mert mindkettőre szükségünk van az életben. Ettől fogva a csendes elfoglaltságok időszaka következik.

A paraszti társadalomban adott volt a fonás, szövés a nőknek, a szerszámok javítása, a favágás a férfinek. A mai társadalomban belső igényünk ugyanúgy megvan a behúzóadásra. Érdemes az általunk szeretett formát megtalálni hozzá. Kézimunkázás, hímzés, kötés, horgolás. Gyertyagyújtás esténként. Ima az adventi

koszorú körül. Több alvás engedélyezése magunk számára. Egy régóta vágyott könyv elolvasása esténként az ágyba bújva. Versolvasás. Esti teázás a családdal, a párommal. Esti egy pohár vörös bor a párommal gyertya mellett beszélgetve vagy hallgatva. (Különleges élmény a böjt alatt a vér, az élet, a szeretet vörös színével, esszenciájával....) Akinek van kályhája....hmmmm. A látható tűztér mellett üldögelni.....Gyerekeinkkel egy takaró alá bekuckózva mesélni.....meg bármí, ami jól esik csendességben, melegségben. Most ennyi jutott eszembe.

Szeretettel,

András, András, ne aludjál

András, András, ne aludjál,
Neved napjára virradtál!
Ma Andrásnak neve napja,
Az Úr Jézus neki hagyta.
Vivát, vivát, kátsunk: vivát,
Hogy megértük András napját.

András sok víg napot éljen,
Számos esztendőket töltsen!
Kátsunk mi Andrásnak sok jót,
Hogy be ne zárja a sírbolt;
Hogy András sokáig éljen,
Hogy sok András-napot érjen!

Ím eljöttünk tihozzátok.
Van-e mézes pálinkátok?
Ha nincs mézes, mézeljetek
S minket is részeltessetek!

6.2.2. Adventi várakozás

Néphagyományunkban

A karácsonyi ünnepek köré advent első napjától (november 30. Szent András napjához közel eső vasárnaptól) vízkeresztig (január 6.) tart. Valamikor Szent Márton nappal (november 11.) kezdődött ez az időszak, de mára a katolikus szokásrendben lerövidült.

A karácsony az évkör legfontosabb ünnepe, húsvét és pünkösd mellett. A két nagy ünnepet, karácsonyt és húsvétot negyven napos böjt előzi meg. A római katolikus egyház négy hétre csökkentette a negyven napot, de a görög katolikusok adventben is megtartják a negyven napot. (Így nekik Szent Márton az utolsó mulatság ideje.)

A böjt nagyon jól mutatja az embernek azt a hitét, hogy a test és a lélek szétválaszthatatlan: amit a testünkkel teszünk, az történik a lelkünkkel is. A hús szakrális értelemben a földhöz kötöttséget jelképezi, ezért fogyasztásának elhagyása segíti a lelket az Éghez közeledni.

A "bent", a "sötétség", a "nő" ideje kezdődik. A sötétség nem feltétlenül a rossz kifejeződése: amennyiben elfogadjuk, hogy a láthatatlan, a sejtelmes, a befogadó, az érzelmek dominanciája, a pihenés, az elengedés nem feltétlenül rossz - bár igaz, hogy sokakban félelmet kelt. A női dominancia idejét az időszak maga mutatja és hordozza a hosszú és egyre hosszabb sötét órákkal. (Ahogy a nyár az aktív, tevékeny, kifele forduló, világos, férfias dominanciáé.) Sokat kellett benn tartózkodni a házban. Ez alapvetően a női munkák ideje: fonás, szövés, hímzés, tollfosztás.

A legények, férfiak mozgalmasságukat a kapcsolati háló erősítésére fordították ez időtájt. A sokféle karácsonyi népszokást leginkább ők játszották. (például lucajárás, Luca napi tréfák, lucaszék készítése, kotyolás, betlehemes, regölés, aprószenteki vesszőzés, háromkirályjárás). A pincéket is gyakran meglátogatták. (január 22. Szent Vince napja) Együtt jártak fát behordani az erdőre. Este a fonóban mulattatták a lányokat. Ekkor volt idejük barkácsolni, szerszámaikat javíztatni. Ők így töltötték a pihenés hónapjait.

Ennek az időszaknak az áhítatáról leginkább kifejezően Pilinszky János vall Hitünk titkairól kezdetű írásában.

"Ádvent: a várakozás megszentelése. Rokona annak a gyönyörű gondolatnak, hogy "meg kell tanulnunk vágyakozni az után, ami a miénk". Gyermekkorunkban éltünk így.

Vágyakoztunk arra - ami biztosan megjött. Télen: az első hóesésre. És várakozásunk ettől semmivel sem volt kisebb, erőtlenebb. Ellenkezőleg: nincs nagyobb kaland, mint hazaérkezni, hazatalálni - beteljesíteni és fölfedezni azt, ami a miénk. És nincs gyengébb és "jogosabb" birtoklás se, mint szeretnünk azt, akit szeretünk és aki szeret minket. Csak a szeretetben, csak az ismerősben születhet valódi "meglepetés", lehetséges végeérhetetlenül várakoznunk és megérkeznünk, szakadatlanul utaznunk és szakadatlanul hazatalálnunk. Minden egyéb kaland, minden egyéb megismerés és minden egyéb várakozás véges és kérdéses. Így értem azt, hogy a karácsony a szeretet, és advent a várakozás megszentelése. Az a gyerek, aki az első hóesésre vár - jól várakozik, s már várakozása is felér egy hosszú-hosszú hóeséssel. Az, aki hazakészül, már készülődésében otthon van. Az, aki szeretni tudja azt, ami az övé - szabad, és mentes a birtoklás minden görcsétől, kielégíthetetlen éhétől-szomjától. Aki pedig jól várakozik, az időből épp azt váltja meg, ami a leggépiesebb és legelviselhetetlenebb: a hetek, órák percek kattogó, szenvtelen vonulását. Aki valóban tud várni, abban megszületik az a mélységes türelem, amely szépségében és jelentésében semmivel se kevesebb annál, amire vár."

6.2.2.1. Az adventi koszorúról

Nem túl régi jelképe ezeknek a heteknek az adventi koszorú, de sűrű jelképiségével hamar teret hódított. Sajnos a fogyasztói társadalom is lecsapott erre a remek pénzszerzési lehetőségre, és dekorációvá silányította. A Búzaszemben sok lehetőségünk van a pusztá dísz mögött keresni, és megtalálni a lényegét: az eredeti jelképiség ismeretében és újra használatában, éltetésében.

A kör az egyik legősibb kép: mindig is a végtelen Istent szimbolizálta. A rátett örökzöld a nevében hordozza, hogy Isten örökkévalóságára emlékeztet. A gyertya mindig Krisztus önátadásának hordozója. Régebben méhviaszgyertyát, manapság viaszgyertyát használnak a jézusi egyszerűséget, tisztaságot idézve. A négy gyertya a négy hetet jelöli ki a koszorún, mely a körkeresztet, a másik legősibb jelképet rajzolja meg: Isten megtestesülését, megjelenését a világban. Minden héten (otthon vasárnap vagy előző este, a Búzaszemben hétről hétre) új gyertyát gyújtunk meg. A világító gyertyák számának növekedése szimbolizálja a növekvő fényt, amelyet Isten Jézusban a várakozónak ad karácsonykor. A három lila gyertya a bűnbánatra emlékeztet, a rózsaszín a közelgő ünnepre. Van egy olyan szimbolikájú adventi koszorú is, hogy a négy fehér vagy méhviasz gyertyára világoskék szalagot kötnek: Mária méhe körülöleli Jézust. Advent a várakozás - várandósság ideje. A gyertyák kijelölte keresztet kis

pálcikákkal betűzik és a közepébe piros csipkebogyót tűznek Jézus áldozatát idézve. Az egyéb tobozok, gömbök, szalagok, egyebek csupán dekorációs elemek, igazából fölösleges dolgok. A gyertyák egy-egy fogalmat jelképeznek: a hitet, reményt, örömet, szeretetet.

A Búzaszem Iskolában

Az adventi időszakban reggel fél nyolctól nyolcig a Búzaszem Iskola aulájában énekelünk. Így az adventben hozzánk érkezőket énekszóval fogadjuk. Körberakott padokon, földre letett szivacsokon, párnákon ülnek a megérkező gyerekek és az ilyenkor gyakran velünk maradó felnőttek is. Az érkezők csendben rakják le a holmijukat, s foglalnak helyet. Az éneklést minden nap vezeti valamelyik erre alkalmas tanár. Az éneklés imával kezdődik (Ég szülte...), az adventi énekes füzetből vett énekekkel folytatódik és imával (Dicsértessék a Jézusnak szent neve) záródik le. Az adventi énekeskönyv folyamatosan egészül ki, évről évre kerülnek bele új énekek.

Adventi éneklés: kezdő ima Moldvából (Erdélyi Zsuzsanna gyűjtése)

Ég szülte Földet,
Föld szülte fáját,
Fája szülte ágát,
Ága szülte bimbáját,
Bimbaja szülte virágját,
Virágja szülte Szent Annát,
Szent Anna szülte Máriát,
Mária szülte Krisztus Urunkat,
A világ megváltóját.

Adventi éneklés: befejező ima Moldvából

Dicsértessék a Jézusnak szent neve, szent hétfő.
Köszöntelek téged, Istennek szent igéje,
Istennek szent eredménye,
Istennek szent rendelése,
Fényes világ, ki a fényes ez világot megfényesítetted, édes, áldott napom.
Adj szerencsés mai napot, boldog munkálatot, értelmes eszet, okosságot, és minden jóra menendőséget.
Örözz meg mái nap, örözz meg, örözz meg, örözz meg.
A mái napon nagy szerencsétlenségtől és nagy szomorúságtól.

Írj bé az Úr Jézus könyvibe,
Melybe beírtad az egész világ nevit kezdettől végezetig.
Ámen.
(Moldva)

Adventi énekes füzet

Adventi koszorú 2011.

Az adventi énekesfüzet megtalálható a Búzaszem honlapján:

<http://www.buzaszem.hu/files/adventienekek2013.pdf>

6.2.3. Adventi vásár

A Búzaszem adventi vásár közösségi esemény. Nemcsak azért rendezünk adventi vásárt, hogy a közösség értékrendjének megfelelő árukat szerezhessünk be egy helyen, hanem azért is, mert öröm együtt lenni hasonló értékrendű emberekkel, s látni az értékrend tárgyasult megnyilvánulásait. Az adventi vásárt a szülői közösség szervezi. Kizárólag olyan árusok érkeznek, akik a Búzaszem értékrendjébe beleillenek. Gyermekünk, tanáraink, vendégeink mesével, muzsikával, kézműves foglalkozással színesítik a vásárt, s teszik kulturális eseménnyé.

A vásár december elején van, vasárnap, de ügyelünk arra, hogy ne az András napot ünneplő est utáni napon kerüljön sor rá, hiszen a teremrendezés kétnapos munka.

6.2.4. Szent Miklós napja – december 6.

Néphagyományunkban

Szent Miklós a IV. században élt Kis-Ázsiában. 19 éves volt, amikor nagybátyja pappá szentelte. Szüleitől örökölt vagyonát szétosztotta a szegények között. Égi jel hatására Myra városa megválasztotta püspökének. Miklós kiválóan teljesítette püspöki feladatait. Több legenda is kapcsolódik hozzá. Legismertebb a három szűz kiházasítása. Egy szegény embernek három lánya volt, akiket hozomány hiányában nem tudott férjhez adni. Miklós az éj leple alatt egy-egy arannyal telt erszényt tett a szegény ember ablakába. Ennek a történetnek emlékére jön a Mikulás minden szent Miklós napra virradó éjszaka, és teszi csizmába, cipőbe ajándékait. (Czárán 2005: Tél 283)

A Búzaszem Iskolában

- Szent Miklós

Régebben Szent Miklós éjszaka, láthatatlanul hozta be az osztálytermekbe az ajándékszákot. Reggel a gyerekek meglepetésként találták meg.

Néhány éve az iskola papja vagy/és szülők öltöznek be lehetőség szerint papi ruhába. Nem titkoljuk, hogy beöltöztünk, hiszen nem a megtévesztés a célunk, hanem, hogy megünnepeljük Szent Miklós napot, emlékezzünk a jólelkű adakozó püspökre, aki a közösségének szentelte vagyonát és életét, s hogy betöltse a mi lelkünket is az adományozás, a másnak átadottság lelkülete.

A szülők minden gyermeknek előkészítik a kis zsákokat, amelyekben mogyoró, gyümölcs, egy aranydió, kevés édesség, esetleg játék található. A tanítónők minden gyermekről írnak üzenetet, ezt mondja el a püspök ornátusú „Mikulás”.

Szent Miklóst a rajz órákon püspöki süvegben, palástban, pásztorbottal a kezében rajzolják, festik a gyerekek.

- **Angyalkázás**

De nemcsak „kívülről” érkezik ilyenkor ajándék a gyermekeknek, hanem „belülről” is. A gyerekek az adventi időszakban egymást is megajándékozzák, mégpedig „láthatatlan” szeretetajándékokkal. Kihúzzák egymás nevét egy kalapból, s akit húztak, annak pár napig (vagy egész karácsonyig) „angyalkái” lesznek. Segítenie kell neki, de titokban, hogy észre ne vegye.... Aztán pár nap múlva új nevet húznak, s néhány év alatt így mindenkivel jót tesznek az adventben, de persze abban reménykedünk, hogy majd azon kívül is.

Egy tanítónő levele a szülőknek a Mikulás ünnepről

„Kís mécsesek égő lángja vezette a gyerekeket a csomag helyére... olyan izgatottak voltak, és mégis megvárták egymást. Nagyon örültek a két társasnak és még szép fonalakat is kaptak a körmöcskéhez. Mindenkinek jutott egy kís csomag, a hiányzókéét félretettük. Várjuk vissza Őket!

És képzeljétek! A Mikulás a gyermekelelkű tanító nénire is gondolt. Még sosem kaptam csomagot az iskolában... Köszönöm szépen!

És az aranydiót igazi álmélkodás fogadta!

Aztán csak egy mondatot kellett mondanom, annak a kislánynak, aki nem kérte a mogyorót: Mi lenne, ha elajándékoznád annak, aki kéri? Szent Miklós biztos örülné, ha utánoznánk Őt! És megindult az ajándékozási lánc. Sokan beadták a közösbe

a mandarínt, és abból falatoztunk, ahelyett hogy mindenki a magáét ette volna! Méghogy manapság nincsenek csodák?!

Majd vittünk föl az irodába is. Sokan csomagoltak haza néhány szemet az otthoniaknak, majd rajzoltak egymásnak. Kipróbáltuk az egyik új, klassz társast. Meg persze az új fonalakat. Addíg maguktól dalra fakadtak a reggeli éneklésen hallott énekekből.

Szeretettel,

6.2.5. Luca napja - december 13.

Néphagyományunkban

Szent Luca ókeresztény vértanú. Neve fényt jelent. A szemfájósok védőszentje. Népünk hagyományában a szent mellett egy boszorkányszerű, rontó Luca is él.

Ez a kettősség jelenik meg e nap szokásaiban: a tisztaság, rend varázslása fehéralakoskodásban, és a rontás, a Gonosz elhárítására tett cselekedetek. A termékenységvarázsló szokások is az életet fényt hívják a sötét, félelmetes napokba. Kevés olyan jeles nap van, amelyhez ennyi sok és ennyiféle hiedelem és szokás kapcsolódik, mint Luca napjához. Ez a nap éppúgy alkalmas volt termékenységvarázslásra, mint házasság-, halál- és időjárásjóslásra, valamint a lucaszék készítésére, mag csíráztatására, azaz a lucabúza ültetésére.

E napon az elsődleges cél a tyúkokkal kapcsolatos termékenységvarázslás volt. Ehhez kapcsolódott a nők munkatilalma is. Országszerte úgy tartották, ha ezen a napon fonnának vagy varrnának, akkor ezzel bevarrnák a tyúkok fenekét. A praktikák, mágikus eljárások és szövegek a tyúkok szaporaságára, tojáshozamának növekedésére irányultak. A tyúkok tojják a tojást, mely ősidők óta az élet szimbóluma. A születés, a termékenység a nőkhöz kapcsolódik - mindig is az ő dolguk volt a tyúkokkal való foglalkozás. Teljes képben jelenik meg tehát a mai ember számára is az analógiás gondolkodás: A nő nem varrhat, nehogy a tyúk fenekét bevarrja - azaz nem dolgozhat, befelé kell fordulnia, tisztulnia kell, hogy az új életet méltóképp hordozhassa. A háziasszonynak egész nap ülnie vagy feküdnie kellett, hogy a tyúkok jó ülősek legyenek. Ezt segítette elő a fiúgyermekek házról-házra járó szokása a lucázás, kotyolás is. Szalmán ülve, vagy térdelve termékenységvarázsló énekeket, verseket mondtak, jutalmul egy-egy marék aszalt gyümölcsöt, diót, almát kaptak. Miután a fiúk elmentek, a gazdasszony a tyúkok alá tette a szalmát, hogy azok jobban tojjanak. Az év legsötétebb időszakában a férfi és a nő dolgok

egymás közti egyensúlyát kívánták. (Czárán 2005: Ősz 314; Tátrai – Karácsony-Molnár 1997:174-181)

A Búzaszem Iskolában

A lucázással a Búzaszemben elkezdődik az adventi népszokások sora. Az adventi ünnepkörben a Búzaszem Iskolában minden osztály más népszokásba kóstol bele. Mindenki a saját szintjének megfelelően készül a karácsonyra.

Az 1. és a 2. osztályosok kántálnak és egy karácsonyi köszöntő szöveget tanulnak. A 3. osztályos fiúk regölnek, a lányokkal kiegészülve pedig aprószentekelést tanulnak. A 4. osztályosok Szent Család járást tanulnak és a fiúk kotyolnak, az 5. osztályosok betlehemeznek, a 6. osztályosok háromkirályjárást tanulnak és a lányok lucáznak. A 7. és 8. osztályosok pedig betlehemeznek. Ilyenkor részben az iskolai osztályokba is bemennek, de leginkább a családokhoz viszik el az örömhírt. Minden évben három-négy család sorra kerül. Az utolsó helyen több család is összegyűlik, s így közösségformáló együttlét lesz a gyerekek látogatásából. Minden évben minden osztály vállal egy-egy „játékonyági” megmozdulást, szolgálatot is: adományozó cégekhez, idősek otthonába, egyházközsegekhez viszik el ajándékba az általuk megtanult népszokást.

6.2.5.1. Lucázás – lányok, fehéralakoskodás

A 6. osztályos lányok a kevés helyen fellelhető fehéralakoskodást játsszák el. Fehér ruhába öltöznek, fehér fátyollal letakarjuk őket. Így az arcuk nem látszik, s egészen légius teremtmények lesznek. Kezükből hosszú lúdtollak vannak. Bemennek az osztálytermekbe és a családi házakba, szótlannal, zene, énekszó nélkül. Attól függ, hogy hányan vannak, egy vagy több körbe állnak, s a karikázóhoz hasonló, de ki-be mozgó, így pulzáló kört adó tánc lépésekkel mozognak körbe, miközben a lúdtollakkal keresztet vetve a négy égtáj és a ház sarkai felé, „kitisztítják”, „kimeszelik” a termet. Az osztályokban a kicsi gyerekek persze értik a lényegét: angyalok – suttoják ilyenkor.

Egy tanítónő levele az osztálya szülői közösségének:

Kedves Mindenki!

Anna kért az alábbi pár sorban, hogy írjak a holnapi lucázásról.

Luca napján nálunk nem a vásárt, nem a boszorkánylátást, nem a lucaszék készítest tesszük a középpontba, hanem az ún. "fehéralakoskodást". Ez a népszokás hazánk néhány táján ismert. A mindenkor hatodikos lányok készülnek rá.

Fehér angyaloknak öltöznek, az arcuk is le van takarva fehér fátyollal. Az adventi készülletnek a takarítás, tisztítás lelki töltetét jelenítik meg jelképesen: a fehér ruha a tisztaságot, a fényt (napforduló) idézi, az angyali alak és a csengőszó az égiek fele fordulást, a fehér libatoll is a tisztaságot és az angyalok szárnyát idézi, a tánc a sok forgással a szakerális tisztítás szimbóluma, és a sarkok kiséprése is, a némaság az advent befele figyelését hangsúlyozza.

Első órában indulnak, és minden terembe betérnek. Ha csengetnek, akkor félbehagyjuk az órát és a dobogó felé, felsőöknél a hátsó szőnyeg fele fordulunk. Némán nézzük végig az angyalok bevonulását, táncát, a sarkok libatollal való tisztítását. Majd ha kimennek folytathatjuk a tevékenységünket....ha tudjuk. Általában a gyerekek szoktak kérdezni, ezért írtam a fönti sorokat, hogy annak mentén tudtok válaszolni: ahogy az angyalok megtisztították a sarkokat, úgy mi is tisztítsuk meg szívünket a bántó, nehéz dolgoktól karácsony előtt.

Az alsósok teljesen el szoktak varázsolódní, és szívesen rajzolnak utána. Akár énekelhetjük a mennyből az angyalt is. vagy a Gábrriel angyal küldetett énekét. Lehet az Örvendezzünk mindnyáján az úrban, ünnepi napot ülvén Szent Lúcia tiszteletére. (Éneklő Egyház) Angyaloknak királynéja (ÉE 242) Angyaloknak nagyságos asszonya (ÉE 232)

Elimádkozhatjuk az úrangyalát.

Szeretettel:

6.2.5.2.Lucázás – fiúk, kotyolás

A 4. osztályos fiúk kotyolni mennek Luca napján az osztályokba és a családokhoz is. A kotyoló gyerekek beöltöznek bundákba, bekecsekbe, ünneplőbe. Az eredetit kicsit megváltoztatva nemcsak szöveget mondanak, hanem botos-táncos betétet is tettünk bele. A szöveg a hagyományos: énekes-szöveges gyermekmondóka, áldást hozó jókívánság. A

hagyományos szöveg: Luca, Luca kity kity... Az osztályok ilyenkor úgy készülnek, mint régen egy család: ajándékot adnak a kotyolóknak, almát, diót, édességet, kekszet.

Luca napi kotyolás éneke

Luca, luca, kity-koty, sok csibe, lúd keljen,
Aludttejes köcsög száradjon a kerten,
Vetés, virág megeredjen,
Luca, luca, kity-koty.

Luca, luca, kity-koty, vizük borrá váljon,
Hosszú kolbász, hurka lógjon a padláson,
Házuk népe bajt ne lásson,
Luca, luca, kity-koty.

Luca, Luca, kitty-kotty, kitty-kotty
Galagonya kettő, három.
Szárak körtét várom!
Ha nem adtok hurkát,
Elviszem a Julcsát!
Ha nem adtok szalonnát,
Levágom a gerendát!
Luca, Luca, kitty-kotty,
Tojjanak a tiktyok!

Kolbászuk olyan hosszú legyen, mint a falu hossza,
Szalonnájuk olyan széles legyen, mint a mestergerenda,
Zsírjuk annyi legyen, mint kútban a víz!
Annyi pénzük legyen, mint a pelyva,
Annyi csirkéjük legyen, mint a faszál,
Annyi tojásuk legyen, mint égen a csillag!
Luca, Luca, kitty-kotty,
Tojjanak a tiktyok!

6.2.5.3. Lucabúza ültetése

Minden alsós osztályban lucabúzát ültetnek a gyerekek. Mindenki hazavisz egy-egy cserepet, és izgatottan várja, hogy mekkorára nő a búza karácsonyig

6.2.6. Kántálás

Néphagyományunkban

A karácsonyi ünnepkörben, karácsonyt megelőzően vagy karácsony vigíliáján játszott köszöntő szokás. A köszöntők karácsonyi énekeket énekelve, esetleg prózai résszel, jókívánsággal kiegészítve járnak házról házra. Engedélykérés után az ablak alatt vagy bent a házban énekelnek egy vagy több karácsonyi éneket, köztük olyanokat is, amelyek különben a dramatikus karácsonyi szokások (a betlehemezés vagy a szálláskeresés) énekes betétei. (A bukovinai székelyeknél karácsony éjjelén „tisztá énekből állt az egész falu”). Ezután megköszönik az adományokat és elbúcsúznak.

Különböző korcsoportok jártak köszönteni: délben kezdték a gyermekek, majd vacsora után a fiatalok, este kilenc óra után a felnőttek, többnyire házasemberek. A fiúgyermekek több vidéken csörgős botokat vittek magukkal. A köszöntés alkalmával énekelt karácsonyi énekek közül a legrégebbiek közé tartozik a „Csordapásztorok...” kezdetű, a „Betlehem, betlehem a te határidba...”, a „Mennyből jövök tihozzátok...” „Mennyből az angyal...”, „Pásztorok keljünk fel...”. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997: 185-190)

A Búzaszem Iskolában

Az első és második osztályos gyerekek járják a családokat kántálva – az adventi énekeskönyvből származó énekekkel, különösen a legrégebbieket énekelve.

Zobor-vidéki kántálás

Hogy mulathassunk Krisztus Urunk születése napján,

több jóval, kevesebb búval,

adjon Isten gazdának bort, búzát bőven,

gazdasszonynak tyúkot, ludat bőven,

országunkba csendes békességet,

ha meghalunk, léleküdvösséget,
legényeknek, lányoknak egy-egy szép mátkát,
gyerekeknek egy-egy marok vesszőt.

6.2.7. Betlehemezés

Néphagyományunkban

A betlehemezés többszereplős, dramatikus játék, a karácsonyi ünnepkör legnépszerűbb misztériumjátéka. Több jelenet szerepel együtt, vidékenként különféle variációban: szálláskeresés, pásztorjáték, a háromkirályok látogatása és a Heródes-jelenet. Szereplői a Szent Család, pásztorok, angyalok, háromkirályok, Heródes, huszár, betyár. Házzól házzra vitték az örömhírt. A misztériumjáték elengedhetetlen kelléke a jásszol vagy betlehem. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:197-225)

A Búzaszem Iskolában

- **Gyermek betlehemezés**

Az 5-6-7-8. osztályos gyermekek mennek betlehemezzni. Az osztálytársak szüleikhez mennek körbe, minden esztendőben 3-4 helyszínnre. Az utolsó helyszínen összegyűlik több család is, s ez is közösségi együttlét. Természetesen mindenhol előre bejelentkezünk. Emellett minden osztály elmegy egy-egy „jótékonysági” betlehemezésre is, az iskolát támogató cégekhez, magánszemélyekhez, öregek otthonába, egyházközséghez. Ilyenkor a gyerekek néptánc és osztályközösségi órán tanulják be a betlehemezést egy-egy, az iskola által kiválasztott, hagyományos, néprajzi szempontból hiteles betlehemes játékból. A gyerekek beöltöznek a szerepnek megfelelően.

- **Felnőtt betlehemezés**

A szülők közül immár két betlehemes csapat járja a családokat. Szintén hagyományos betlehemes játékot tanulnak be, a szerepeknek megfelelően öltöznek fel. Ők nem tisztázzák előre, hogy hova mennek, tehát megjelenésük meglepetés a családok számára. (Ezzel mintegy figyelmeztetik a családokat az eljövétel váratlanságára...) Ostorcsattogtatással és énekkel kérnek bebocsátást a házba. Odabent a vendégség erejéig tartózkodnak, tehát a betlehemes játék után egy koccintás, s mennek is tovább.

A gyermek betlehemes

A felnőtt betlehemes

Felnőtt betlehemes szövegekönyve

Ugocsai betlehemes játék

Betyár:

Dicsőség Jézusnak, ezzel kívánok jó estét az egész háznak, a házigazdának, meg az apróságnak. Kis Jézus nevében betlehemet járunk. Hogy be is jöhessünk, szívből ezt kívánjuk. Szabad a kis Jézust dicsérni?

(kiszól az ajtón)

Gyertek be, angyalok!

Angyalok jönnek énekelve:

Mennyből az angyal, lejött hozzátok, pásztorok, pásztorok,
Hogy Betlehembe sietve menvén, lássátok, lássátok.

Pásztorok:

(kint éneklük)

Így elmenjünk csak siessünk mi Betlehembe, ott találjuk a kis Jézust, a nagy víg örömben.

(bejönnek)

Angyalok éneklik:

Istennek fia, aki született, jászolban, jászolban,
Ő leszen néktek Üdvözítők valóban, valóban.

Betyár:

(bejön)

Betyár vagyok, betyár.

Az apám sem volt más.

Ostor fityeg a vállamon, mégpedig karikás.

Ma reggelre az erdőben járkáltam

és fényes angyalokat láttam.

Hallottam hirdetni Jézus születését, engedjék meg nekünk őt e házban dicsérni.

Huszár:

Állj félre barátom, én is hadd beszéljek!

Ilyen nagy kófiától nem is igen félek.

Apám híres kardja villog a kezemben,

bátorság csillaga ragyog a szememben.

Én is szeretném a házigazdától kérdezni,
megengedi-e nekünk a kis Jézust dicsérni?

I. Pásztor:

(Kiszól az ajtón)

Jöjjön be kend, öregapó! Megfázik odakint!

Öreg:

(Csak a fejét dugja be)

Nem megyek, mert félek, hogy a hétméteres kolbászt a nyakamba akasztják.

II. Pásztor:

Ne féljen kend, nem olyan könnyen osztogatják itt a kolbászt! Jöjjön be kend, öregapó!

Öreg:

Nem megyek, mert félek, hogy a tele kulacsot a kezembe nyomják.

Betyár:

Ne féljen kend, nincs itt annyi bora a házigazdának! Jöjjön be kend, öregapó!

Öreg:

Jó, bemegyek, de nyissátok ki az ajtót, mert sehol nem lelem a kilincstartót!

Huszár:

(Az ajtóhoz megy, kinyitja az ajtót)

Vigyázzon kend, öregapó, mert itt egy hetvenhét méteres nagy gödör van ám.

Öreg:

(Botjára, fejszéjére támaszkodva nagyot ugrik)

Hopp Istók! Itt vagyok! Szerencsés, lencsés, füstölt kolbászos jó estét kívánok! Hát ti, fiaim idebent csak esztek, isztok, szegény öregapátok penészes szakállára meg nem is gabalyítottok?!

Bojtár:

Se nem eszünk, se nem iszunk, sem nem dorbézolunk, mindig csak magára gondolunk!

Öreg:

Adjatok egy kis bort hamar! Bejártam Ázsiát, Amerikát, Afrikát – mégsem kaptam sehol egy pohár pálinkát!

Betyár:

Itt van a kulacsa, igyon csak, öregapám!

(Lefelé szájjal adja az üres kulacsot)

Öreg:

(Próbál inni)

Lám, lám ilyenek vagytok, az öregnek csak üres kulacsot adtok?!

II. Pásztor:

Énekeljünk is valamit!

Pásztorok mind éneklik:

Zöld erdőben, sík mezőben, sétál, dudál, furulyál,

billeg, ballag, meg-megáll, meg-megáll.

Rázd meg öreg a bundád,

hadd peregjen a bolhád,

te meg betyár azt a szűrt, azt a szűrt,

hadd peregjen a tetőd, a tetőd!

Bojtár:

Tud-e hát kend az órajáráshoz?

Öreg:

Hát már hogyan tudnék az orrom járásához. (fogja az orrát)

Huszár:

No hát, hány óra?

Öreg:

(elővesz egy nagy vöröshagymát vagy krumplit, és megnézi. Esetleg pápaszemet is tehet a szemére)

Három negyed zöldre – feküdj le a földre!

(lefekszik)

Pásztorok:

(botjukra támaszkodnak, mintha aludnának).

Angyalok éneklik:

Pásztorok hol vagytok?

Talán mind alusztok?

Gyorsan felserkenjete!

Jézus előtt legyetek!

Jászolban, szalmában.

Betakarva fekszik rongyos pólyában.
Áldott gyermek szenved már kiskorában.

Öreg:
(horkol)

Angyalok éneklik:
Nosza juhászok fenn a hegyekben!
Nyájak legelnek, lent a völgyekben.
Mit mondunk, halljátok!
És ezt csudáljátok Betlehemben!

Pásztorok:
(felriadnak és éneklik)
Nagy fényesség tűnt imént a szemünkbe,
és egy szép angyal ott fenn hirdette,
Hogy Jézus született, jászolba tétetett, Betlehemben!

Pásztorok mind felkelnek és éneklik:
Megjött már a Messiás, Messiás.
Menjünk hozzá, jó pajtás,
menjünk hozzá, jó pajtás!
Rázd meg öreg, a bundát, a bundát,
Fogj egy öreg báránykát!
Fogj egy göndör báránykát!
Viszünk neki lisztecskét, lisztecskét,
Főzünk neki pépecskét,
főzünk neki pépecskét!
Viszünk neki furulyát, furulyát,
Fújjunk bele szép nótát,
fújjunk bele szép nótát.

Pásztorok tovább éneklik:
Csordapásztorok, midőn Betlehemben,
csordát őriznek, éjjel a mezőben,
Isten angyalai jövőnek melléjük
nagy félelemmel telék meg ő szívük.

Angyalok éneklik:
Örömet mondok néktek, ne féljetek,
mert ma született a ti üdvösségetek.
Menjete el, csak gyorsan a városba,
ott találjátok Jézust a jászolban.

Mind együtt éneklik:
Nem fekszik ágyban, sem friss palotában, hanem a jászolban, rongyos istállóban.

Öreg:
Jaj de szépen tudtok, énekeljete még valamit!

Pásztorok:

(éneklik)

Nincs számodra meleg dunna és semmi pólya,
szent testednek takarója lett egy rongyos kis pólya.

Aludj, ne sírj fiam Jézus, égi rózsaszál,
Szűz Mária el ne felejts, szívünkben illatozzál!

Betyár:

Kis Jézus nevében jöttünk mi e házba, a betyár perselyét ne hiába rázza!

Megyünk büszkeséggel tovább is, ha lehet, kívánunk e háznak boldog ünnepeket!

Mind éneklik:

Isten áldja meg e háznak gazdáját, töltsen meg az Isten pincéjét s kamaráját.

Hogy legyen jövőre száz vagon búzája, szalonnája pedig húsz-harminc oldalja.

Rázd meg öreg bundácskádát, vedd válladra juhocskádát, Haj, haj, úgy elmegyünk, mint a raj.

Oldal kolbász, szalonna, pásztoroknak jó volna,

Ha még egyszer a gazdasszony ennünk s innunk adna.

6.2.8. Szentcsaládjárás

Néphagyományunkban

Az egyházi gyakorlatba bevett volt egy-egy fontos alkalommal kilencedet tartani. Ezek sorába tartozik a népi ájtatosság karácsony előtt a szentcsaládjárás. A karácsony előtti kilenc napon kilenc közel lakó család vitte egymáshoz a Szent Család képét szálláskereső éneket énekelve. A képet a házi oltárra helyezve gyertyát gyújtottak, és együtt imádkoztak, énekeltek. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:182)

A Búzaszem Iskolában

A negyedik osztályosok mennek el a családokhoz, kezükben a Szent Család képével. Énekelve (Szállást keres a Szent Család...) kérnek bebocsátást a házba és énekelnek, imádkoznak közösen a háziakkal. Törekszünk arra, hogy abban az évben, amikor a gyermekek mennek, a szülők is menjenek egymáshoz Szent Család járásra.

Szálláskereső ének

1. Szál - lást ke - res a Szent Csa - lád,
De sen - ki sincs, ki he - lyet ád,
Nin - csen, a - ki be - fo - gad - ja,
Őt, ki ég - nek, s föld - nek u - ra.

2. Az idő is későre jár,
A madár is fészkére száll.
Csak a Szent Szűz jár hiába
Betlehemnek városába.

3. Legalább ti jó emberek,
Fogadjátok e kisdedet!
Házatokba boldogság száll,
Ha betér az égi Király.

4. Ne sírj tovább Szűz Mária
Ne menjetek ma máshova!
Szállásunkat mi megosztjuk,
Kis Jézuskát befogadjuk.

5. Adjon Isten jó éjszakát.
Küldje hozzánk őrangyalát.
Terjessze ránk szent áldását.
Köszöntsük a Szűz Máriát!

6. Köszöntsük a Szűz Máriát,
Vele együtt az ő szent fiát!
Jézus, Mária szent neve,
Legyen nekünk örömünkre!

7. Íme, feltűnt a fényes nap,
Fölkel-e még nekünk holnap?
Míg számadásom nem egész,
Nem vagyok még az útra kész.

6.2.9. Bölcsőcskzés, vesszőcskzés

A bölcsőcskzés a lányok karácsonyi szokása, tulajdonképpen a szálláskeresés jelenetét idéző dramatikus játék. A lányok angyalnak öltözve fehér ruhában járkák a házakat. Egy bölcsőt visznek magukkal, amelyikben Jézuska-szobor vagy játékbaba fekszik babaágyneműben, és amelynek a ringatása mellett adják elő a szokáshoz kapcsolódó dalokat.

A vesszőcske a fiúk áldáshozó játéka.

6.2.10. Decemberi kalendáriumi nap: Karácsony, Jézusvárás

Néphagyományunkban

A karácsony a keresztény egyház egyik legnagyobb ünnepe, a IV. század óta december 25-én ünneplik Jézus születését. Ez a nap a téli napforduló, az ókori hitvilágban a Nap újjászületése. A középkorral a karácsonnyal kezdődött az esztendő. Így a karácsonyi szokásokban megőrződtek a téli napfordulóhoz, az évkezdéshez és Jézus születéséhez kapcsolódó szokások, hagyományok is. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:225)

A Búzaszem Iskolában

Karácsony az otthon, a család legnagyobb ünnepe. Ilyenkor iskolai szünet van, a gyermekek számára otthoni ünnep, az Iskolában történő adventi felkészülés segíti a mély átélést. A karácsony előtti időt az utolsó iskolai napon kalendáriumi napot tartunk és a Jézusvárással zárjuk le az esztendőt.

Reggel szentmisével kezdődik a nap az alsógödi templomban. Az iskolába visszasétálva az osztályok délelőtt énekelnek, kézműveskednek, játszanak, esetleg megajándékozzák egymást a gyerekek. Ebéd után hazatérnek. Délután a tanárok fehér asztal mellett gyűlnek össze.

A Jézusvárás nem a néphagyományba gyökerező ünnepünk. Formája természetesen a néphagyomány sok elemét hordozza: ünneplő ruha, gyertyagyújtás, adventi és karácsonyi énekek, alma gyertyával, zenével.

A fenyőgallyakból kirakott spirál minden ember útkeresését, a Lényeg megtalálásának ösvényét, Isten felé tett lépéseink kanyargós vonalát szimbolizálja. A közepén égő gyertyával kifejezzük, hogy Isten mindig megmutatkozik a szívünk közepén. A mi dolgunk, hogy Rá

emeljük tekintetünket a sötétben és Felé induljunk. Ez a jelképiség keresztény hagyományunkban mélyen gyökerezik: a labirintus rajza katedrálisok vagy kolostorok padlóján is látható. A gyertya, a fény iránymutató szerepe áthatja keresztény gyakorlatunk mindennapjait.

Erre a bensőséges ünnepre minden családot várunk. Ilyenkor az aula közepén áll a nagyméretű gyertya, amely köré kirakjuk a kettős spirált fenyőgallyakból: az egyik oldalról indulva a gyertyához bejutunk, a másik oldalon pedig kijutunk.

Teljes sötétségben kezdünk (csak az adventi koszorún ég a három gyertya) zenei felvezetéssel. Utána felolvassuk a Bibliából a megfelelő részt, aztán újra zene következik. Ezalatt az adventi koszorúról a közösség egy tiszteletreméltó tagja meggyújtja a középén álló nagy gyertyát. Amikor a spirálon kiért, elkezdődik az éneklés. Az adventi énekes füzetet énekeljük végig. A családok a családfő – a család papja - vezetésével mennek a gyertyához. A családfő gyújtja meg a lángot és leteszi a mécsest a kifelé vezető spirálon már előre elhelyezett csillagokra (ez azért szükséges, hogy kb. egyenlő távolságban legyenek a gyertyák...) Amikor minden család és a tanárok is végigmentek a spirálon, letették gyertyáikat, betölti a fény az aulát, s egy utolsó fohással befejeződik a Jézusvárás. Mindenki – szótlanul, s lámpagyújtás nélkül – hazatérhet.

Jézusvárás 2014.

6.2.11.Regölés és aprószentekezés

Néphagyományunkban

- **Regölés**

A regölés a magyarság egyik legarchaikusabb népszokása. A velünk rokon népeknél is megtalálhatók a hasonló szövegek. A mi regölésünk a legények és a házasemberek termékenység-, bőség- és párokat összevarázsoló, házról házra járó köszöntő szokása. Fő időpontja december 26. (Szent István napja), de újévig is jártak a legények.

- **Aprószentek napja**

A kis Jézusért vértanúhalált halt betlehemi kisdedek emlékünnepe, akiket Heródes Jézus születésekor meggyilkoltatott. Ilyenkor, december 28-án a legények vesszőzni jártak a lányokhoz jókívánságokat mondva. Termékenység-, egészségvarázsló szokás, és a bibliai kisdedek szenvedését is felidézi. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:237, 247; Magyar Néprajzi Lexikon 1977-1982)

A Búzaszem Iskolában

A 3. osztályos fiúk beöltöznek bundákba, bekecsekbe, s botokkal, láncos botokkal a ritmust is verve járnak családról családra. A Szöveg a hagyományos: „Porka havak esedeznek... A lányok is bekapcsolódnak és az aprószentekezést együtt éneklük, mondják. A házigazdát megvesszőzik.

Regölés és aprószentekezés

Közösen éneklük fiúk-lányok

Porka havak esedeznek, de hó reme róma,
Nyulak, rókák játszadoznak, de hó reme róma,
Bényomoztunk a faluba, de hó reme róma,
Kis Domokos udvarába, de hó reme róma,
Ottan láttunk rakva házat, de hó reme róma,
Abban láttunk vetve ágyat, de hó reme róma,
Küjjel fekszik jámbor gazda, de hó reme róma,
Belül fekszik gyenge nője, de hó reme róma,
Közbül fekszik páris gyermek, de hó reme róma,
Költögeti apját, anyját, de hó reme róma,
-Kelj fel apám, kelj fel anyám, - de hó reme róma,
-Mer eljöttek a regösök! - de hó reme róma,
Régi törvény nagy rőt ökör, de hó reme róma,
Annak fele regösöké, de hó reme róma,
Szarva teli sült pereccel, de hó reme róma,
Annak fele regösöké, de hó reme róma,
Füle teli apró pénzzel, de hó reme róma,
Annak fele regösöké, de hó reme róma,

Hátán által hatvan kolbász, de hó reme róma,
Annak fele regösöké, de hó reme róma,
Köldökébe köből komló, de hó reme róma,
Az maradjon az asszonyinak, de hó reme róma,
Segge teli mogyoróval, de hó reme róma,
Az maradjon a gazdának, de hó reme róma.

Lányok éneke

Paradicsom szegeletje, aranszőnyeg leterítve.
Azon felül rengő bölcső, Krisztus urunk vagyon benne.
Bal kezébe arany alma, jobb kezébe aranyvessző.
Fel-felhajtja megzúdítja, zúg az erdő, cseng a mező.
Nem láttam én szebb gyümölcsfát, mint Úr Jézus keresztfáját.
Egy csepp vérről virágozik, Szentlélekkel gyümölcsözik.

Fiúk

Adjunk hálát a mi teremtető Urunknak,
Hogy a szent Jézus születék kegyes megváltónknak
Jézus születése után következett egy szomorú nagy nap,
Melyben apák, anyák szívből bántódtanak,
Hogy kised gyermeküket mind kardra hányták,
Száznegyvennégyezer szent életet magukból kiolták.
Mi is elindulánk ennek emlékére,
De nem bottal, doronggal,
Hanem szép hajlandos vesszőkkel.
Így szól a mi versünk ékes köszöntése,
Azt hirdeti, hogy ma van a szentek ünnepe.

Kicsi mustármagot hoztunk, el szabad-e hinteni?
Nemes házi leány és házi gazda álljon hát előnkbe,
hogy vesszőnk végét verjük a fenekére!

A házigazdás körbejárása vesszőzéssel

Aprószentek Dávid, Dávid kint a jégen korcsolyázik,
Eltörött a korcsolyája, van fa mivel megcsinálja,
Fúrja faragja mégis faragatlan hagyja
Éljen maga sokáig, százhusz éves koráig.

Búcsúzás

Adjon Isten sokakat, sok karácsony napokat,
Búzá, bort eleget, szekerünknek kereket,
Poharunknak feneket,
hogy ihassunk eleget!
Boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk!

6.2.12. Januári kalendáriumi nap: Vízkereszt, háromkirályjárás - január 6.

Néphagyományunkban

Ez a nap a karácsonyi ünnepek kör zárónapja. Ezután a nap után kezdődik a farsang időszaka. Vízkereszt napját Epifániának, megjelenésnek nevezzük:

Egyrészt ünnepeljük Jézus megkeresztelését a Jordán folyóban. A nap előestéjén a pap vizet szentel. Ezzel a szenteltvízzel keresztelik meg a keresztséget kérőket a következő esztendőben. A patakok vize e napon aranyossá válik, mert Jézus keresztelkedik meg benne népünk hite szerint. Ebben a vízben megfürödtek a betegek, vagy hazavittek belőle mosdani.

Másrészt a kánai menyegzőre emlékezünk, mikor Jézus a vizet borrá változtatta, és ezzel megkezdte nyilvános működését.

Harmadrészt arra is emlékezünk, amikor a három napkeleti bölcs meglátogatta a kis Jézust. A hagyomány szerint Gáspár, Menyhért, Boldizsár a nevük. Vízkereszt napjának estéje víg lakmározás ideje volt. az esti harangszó után háromkirályjárás tette elevenné a falut. Erre az alkalomra előre készültek a gyerekek. Megvarrták ruhájukat, fejükre fényes koronát készítettek. Kiugratható csillagot is barkácsoltak, s ezzel járták a falut. A házaknál eljátszották, elénekelték a bölcsek látogatásának történetét. A katolikusoknál e nap a házszentelés napja. A pap (régén a házigazda) szentelt krétával a szemöldökfára rajzolta a három király nevének kezdőbetűjét, ezzel kérve áldást egész esztendőre a ház népére.

Szép példája a népi vallásosság és a hivatalos egyházi álláspont együttélésére az ajtófélfá felirata. Nincsenek ellentmondásban, érzékelhetően kiegészítik egymást. A népi vallásosság G+M+B feliratot ír, és „Gáspár, Menyhért, Boldizsárt” olvas. A latin műveltség C+M+B feliratot ír, és „Christus Mansionem Benedicat!” azaz „Krisztus áldja meg e hajlékot!” olvas. Mindkettő az igazságot, az ünnep lényegi részét hordozza, jól megférnek egymás mellett. (Czárán 2005: Tél 62-63)

A Búzaszem Iskolában

A karácsonyi ünnepkör zárásának reggelét szentmisével kezdjük. A pap vizet, krétát szentel. Az iskola bejárata és osztálytermei szemöldökfájára felírja az áldást. A mindenkori hatodik osztályosok készülnek a háromkirályjárásra a fent leírt módon. Ők nem a házakat járják végig, hanem az osztálytermeket.

A háromkirályjárás

6.2.13. Disznóvágás

Néphagyományunkban

A disznóölés különleges alkalom volt, egyfajta ünnep, hiszen az egész éves húsmennyiséget biztosította. A disznóvágás időszaka hagyományosan András naptól farsang végéig terjedt. A háztartás egész éves hús- és zsírtartalékát a több hónapon át hizlalt sertés levágásával biztosították.

Az elkészített hurkát nem tudták tartósítani, frissen fogyasztották. Rokonok egymás között „kóstolóval” biztosították, hogy egész télen legyen friss. A hurkatöltés asszony munka volt. A hurkatöltő megjelenésével vált a férfiak munkájává. A húst, kolbászt, szalonnát sózással, füstöléssel tartósították. (Czárán 2005: Ősz 270)

A Búzaszem Iskolában

A disznóvágás ideje régen András naptól a böjtig tartó időszak volt. Mi is ebben az időben, mostanában Vízkereszt után, vágunk disznót, s készítünk kolbászt, hurkát. Jó közösségi együttlét ez, öröm, ha velünk vannak a zenészeink is. Igyekszünk mindent hagyományosan csinálni: rámfát használunk, teknőkben keverjük a kolbászt, az ízesítés is hagyományos, s persze a jókedv is.

Disznóvágás

6.2.14. Februári kalendáriumi nap: Farsang

Néphagyományunkban

A vidám farsang ideje vízkereszt napjától húshagyó keddig tartó több hetes időszak. Farsang farkának szombatjától kezdődött a féktelen mulatozás, a csömörig való evés, ivás. Minden mérték elvesztésének ideje volt ez. A farsang a tavaszvárás ősi örömnépe.

Ekkor tartották lakodalmakat. disznótorokat, jelmezes felvonulásokat tartottak.

Jellegzetes ételek: fánk, rétes. A sok étel fogyasztásától a következő év bőségét remélték.

- **Cibere vajda és Konc király**

A böjt és a farsang jelképes párviadalát színre hozó dramatikus játék. Az Európa-szerte elterjedt szokásra Magyarországon már a 16. századból vannak feljegyzések, e században főleg Erdélyben maradt fenn, ahol a farsangi szokások keretében szalmabábokkal is eljátszották a tréfás küzdelmet. Cibere vajda neve a böjti ételt, a ciberét jelképezi, Konc király pedig a húsos, zsíros ételeket. Európa nagy részén ismert hit szerint Cibere vajda és Konc király vízkeresztkor és húshagyókor harcol egymással. Vízkeresztkor Konc király kerül ki győztesen – kezdődik a farsang –, húshagyókedden Cibere vajda győz, vagyis a böjt veszi át a

hatalmat a farsangi konctól. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:59; Magyar Néprajzi Lexikon 1977-1982; Molnár V. 1998:44)

A Búzaszem Iskolában

A farsangi bála gyermekeket és szülőket is várunk. Mindenkinek kötelező beöltöznie, a szülőknél is.

A farsang kezdete az osztályok jelmezbemutatója. Többnyire egy-egy téma köré öltöznek be az osztályok, valamilyen történetet is kitalálnak a jelmezekhez. Természetesen az osztályközösség-vezető is beöltözik. Volt már tánccal eljátszott tengeri csata a kalózzal, Diótörő, „Mehemed és a tehenek” mese, és így tovább.

A jelmezbemutató után a Cibere-Konc vetélkedő következik. Itt a szülők közül kiválasztott Cibere vajda és Konk király – természetesen ők is megfelelően beöltözve – vetélkednek úgy, hogy közben a közönséget is bevonják a játékba. A vetélkedő egyes számai olyanok, amelyekbe minél több külső résztvevőt lehet bevonni, vagy minél látványosabb. A közönség persze szurkol Ciberének és Konknek. Van egy döntőbíró, akinek az egyes győzelmeket el kell döntenie.

Amikor a Cibere-Konc vetélkedőnek vége, kezdődik a táncház. Persze a zenészek már hamarabb is itt vannak, s segítenek a vetélkedő lebonyolításában, hangaláfestésben, hangulatfokozásban.

A farsanghoz kapcsolódik a süteményverseny. Egy-egy típusú sütemény versenyét hirdetjük meg, pl. almás sütik vagy rétesek vagy fánkocok vagy baklavák, stb... versenye. A sütemények az asztalokra kerülnek, de minden süteményből sorszámmal és nem névvel jelezve kerül egy tálkányi a zsűri elé is. A zsűri tagjait a szülők közül kérjük fel. A süteményverseny eredményhirdetése az est folyamán történik.

A rendezvényeken nem használunk műanyagpoharat, tehát a családok otthonról hoznak poharakat. Ezeket legalább megismerik, s kisebb lesz az együttlét utáni szeméthalom.

- **Jótekonysági bál**

A jótekonysági bál a szülői közösség által szervezett városi rendezvény, melynek fontos eleme az, hogy pénzt hozzon az iskolának. Ezt mindig a farsang idején tartjuk. A jótekonysági bálra meghívjuk 18. évüket betöltött volt diákjainkat, mint „elsóbálozókat”. Igyekszünk ebbe is belevinni az iskola értékrendjét: többnyire valamilyen mókás farsangi szokással, bolond lakodalommal, bolond temetéssel vagy a közönséget is megmozgató Konk-Cibere vetélkedővel mulatunk, s rövid táncházat is tartunk.

Farsangi bál 2014.

Cibere-Konc vetélkedő 2014.

Jótekonysági bál 2013.

6.2.15. Gyertyaszentelő Boldogasszony – február 2. Szent Balázs napja -
február 3.

Néphagyományunkban

- **Gyertyaszentelő Boldogasszony**

Egyházi ünnep, Szűz Mária tisztulására emlékezünk. Mária ekkor mutatta be elsőszülött fiát, az újszülött Jézust a templomba. Karácsony után ez a negyvenedik nap. Katolikus templomokba gyertyaszentelést végeznek, régen égő gyertyákkal kerülték meg a templomot és a falu határát. A szentelt gyertya Krisztus jelképe. A szentelt gyertya fontos az életfordulókon születéstől a halálig. Minden ünnepen megjelenik.

- **Balázsáldás**

Szent Balázs püspök és vértanú volt. Legendája szerint egyszer egy özvegyasszony fia szálkát nyelt le, és fuldokolni kezdett. Balázs püspök mentette meg az életét. Később a püspök börtönbe került, és az asszony hálából ételt és egy szál gyertyát vitt neki.

Szent Balázshoz a torokbaj ellen imádkozunk. A katolikus templomokban balázsáldást osztanak e napon. (Czárán 2005: Tél 174-175; Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:41)

A Búzaszem Iskolában

Ezen a napon a Búzaszem aulájában tartunk szentmisét. Ezen a szentmisén gyertyát szentel a pap, a szülők behozott gyertyáit is. A szentmise végén balázsáldást oszt a pap.

Gyertyaszentelői szentmise, a végén balázsáldás 2013., 2015.

6.2.16.A kommunizmus áldozatainak emléknapja

A kommunizmus áldozatainak emléknapjáról a 7 és 8. osztályban emlékezünk meg.

6.3. Tavasz

6.3.1. Nagyböjt, Hamvazószerda

Néphagyományunkban

A három aranyalmából kettőt, a karácsonyt és húsvétot az évben a két legnagyobb készület előzi meg. Az ünnepek nagyságrendjét azzal tapasztalja meg leginkább az ember, hogy mennyire, milyen módon készül rá. A legnagyobb, legfényesebb ünnepekre a leginkább befelé fordulva, és a leghosszabban készülünk fel. Erre minden időben, és minden kultúrában a negyven napos böjtöt tartották, tapasztalták a legalkalmasabb formának. Nagyböjt hamvazószerdától a húsvétig, a nagyszombat éjszakai feltámadásig tartó időszak.

A nagyböjt kezdete hamvazószerda. Ezen a szentmisén a hívek bűnbánatuk jeleképp hamvazkodnak. Az elmúlt évi, virágvasárnapi szentelt barka hamuját a pap megszenteli, és az „Emlékezzél ember, hogy porból vétettünk, és porrá leszünk!” szavak kíséretében a hamuval keresztet rajzol a hívek homlokára.

A hamuszórás, a hamuhintés a bűnbánat ősi jelképe az Ószövetségben is, a 12. századtól általánossá vált egyházi szertartásként. A hamvazkodásnak a néphitben gyógyító erőt tulajdonítottak.

A böjt a csendesség, befelé fordulás időszaka. Ennek kifejezésére kerülték a mulatságokat. Csak az énekkel kísért lánykarikázókban lelték kedvüket a fiatalok. Nagyon egyszerű ételeket ettek, a húst kerülték. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:82)

A Búzaszem Iskolában

Március, áprilisban igazából nincs külön kalendáriumi nap megnevezve. Éljük a gazdag nagyböjti, húsvéti szokásrendet, igyekezve mindent a napján tartani. Ezért ez az időszak nem alkalmas arra, hogy egy napba sűrítsük az időszak mondandóját: hamvazószerda, nagyböjti lelki nap, keresztút, nagypénteki tojásírás, locsolkodás, locsolóbál.

Farsangtól élesen elválasztjuk a böjtöt: húshagyó kedden leszedjük a gyerekekkel a farsangi színes szalagokat, maszkokat, dekorációkat a falról.

Hamvazószerdán iskolai szentmisét tartunk, hamvazkodással. Erre a misére várjuk a szülőket is.

A gyerekek a hitoktatójuk, tanítójuk segítségével kigondolnak egy nagyböjti fogadalmat. Az papírra írják. A kis papírokat egy szép kosárba tesszük. A hamvazószerdai szentmisén az oltárra helyezzük, és egész nagyböjt alatt ott tartjuk szem előtt.

A reggeli imákon és az énekórákon böjti énekeket énekelünk.

Egy tanító levele az osztály szülői közösségének nagyböjtre

A nagyböjt időszakában vagyunk. A természet is áldozatra adja magát, hogy majd új élet szülessen belőle: ilyenkor kerül a földbe a mag, s ő maga meghal, hogy belőle új élet csírázzon. Jézus is ekkor készült a halálra, hogy önmagát odaadva új életünk legyen.

Bergoglio bíboros gondolataival (2008. február 6.) kívánok elcsendesülésre, befelé fordulásra alkalmas időt, böjtöt.

„Az Úr számára az a böjt kedves, amely elmélyíti kapcsolatunkat Isten birodalmának örök értékei iránt, amelyek: az igazság, a szeretet, a béke és a szolidaritás. Egy rövid időre való lemondás az evilági kényerről, néhány óras koplalás eszünkbe juttatja, hogy az igazi kenyér valójában Jézus Krisztus és ígéje. Megtapasztaljuk azon felebarátaink kiszolgáltatottságát, akik kénytelenek éhezni az egész év folyamán. A böjt által fogékonyabbá, irgalmasabbakká válunk mások fájdalmai, gyengeségei iránt, és ezáltal a nélkülözők megsegítésére tett fogadalmunkat készségesebben teljesítjük.”

Szeretettel,

A nagyböjt idején a lányok karikázókat tanulnak, a fiúk pedig verbunkot. Húsvét előtt a „karikázós” napon mutatják meg a tanultakat.

6.3.2. Gergelyjárás - március 12.

Néphagyományunkban

Nagy Szent Gergely a VI. -VII. század fordulóján élt bencés szerzetes, majd pápa. Ő gyűjtötte össze gregorián dallamok néven emlegetett latin nyelvű egyházi énekeket. Mivel az ő nevéhez fűződik az európai műveltség megalapozása, iskolák létrehozása, ezért az ő napján járnak a szegény diákok adományt kérni, illetve iskolába hívogatni a gyerekeket.

A Búzaszem Iskolában

A mindenkor első osztály készül a gergelyjárásra a tanítójukkal. Három-négy kisebb csoportra osztva mennek a jövőendő első osztályosokhoz iskolába hívogatni őket. Elviszik nekik a névre szólóan hímzett búzas zsákocskát. Ebben a zsákban az iskolánk alapításakor elvetett, és az azóta is évről évre megújuló termésből való búza van. Ezzel fejezzük ki, hogy a már felvett gyerekek az iskolánkhoz tartoznak. A nyár folyamán meg kell őrizniük ezt a búzas zsákocskát, és a tanévnyitó szentmisére kell elhozni. Ekkor az oltárra teszik felajánlásként, ajándékként az iskolába lépő elsősök.

Gergelyjárás március 12.

Beköszönő (*mind*)

Jó napot, uraim, meg ne ijedjenek,
Itt a kompánia, semmit se féljenek.
Vagy gyermeket vagy pénzt nekik készítsenek,
Hogy eképpen tőlük megmenekedjenek.

Pápa (*előlép*)

Pápai trónusból ím szólok hozzátok:
Ez az én seregem, melyet most itt láttok.
Sereggemmel idejöttem nem egyébért,
Hanem annak száma szaporításáért.

Huszár (*előlép*)

Szaporítsátok hát kedves gyermeketekkel,
Adjátok közinkbe szép ajándékokkal,
Hogy az iskolába előre mehessen,
Sok szép ifjakkal Istent dicsérhessen,
Apjának, anyjának öröme lehessen
Mindenkor őbenne.

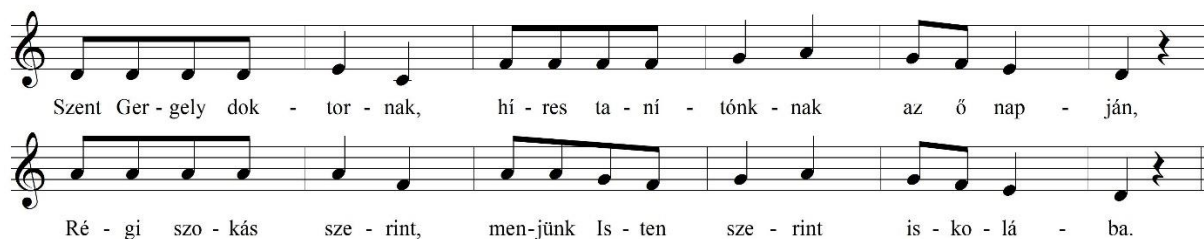
Diák (*előlép*)

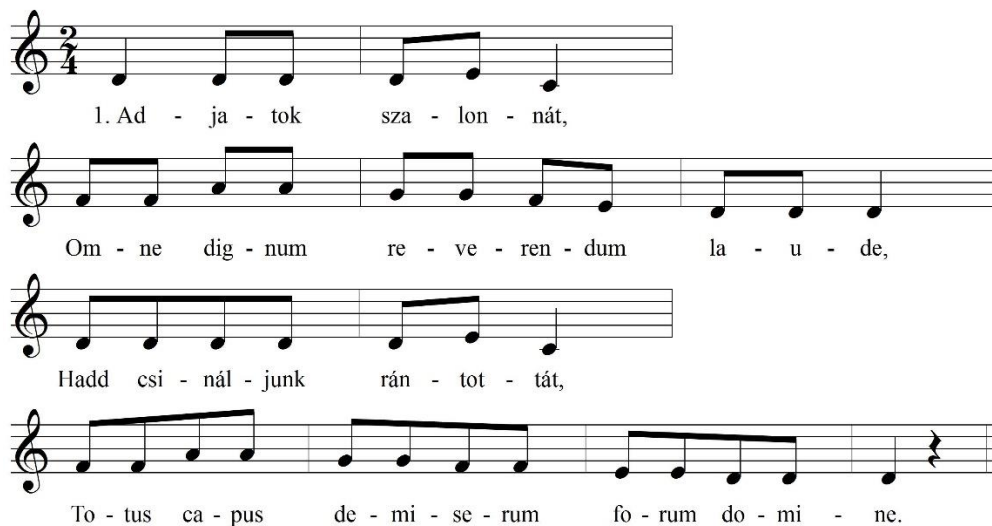
Hallod-e, te gyermek, hallgass a szavamra,
Fogd fel a könyvedet, tedd a tarisznyádba.
Itt lesz csak jó helyed, tanulsz becsületet,
Majd meglásd, jó apád és jó anyád szeret.

Ének (*mind*)

Szent Gergely doktornak....

Gergelyjárás

1. Ad - ja - tok sza - lon - nát,
 Om - ne dig - num re - ve - ren - dum la - u - de,
 Hadd csi - nál - junk rán - tot - tát,
 To - tus ca - pus de - mi - se - rum fo - rum do - mi - ne.

2. Adjatok kolbászt,
 Omne dignum reverendum laude,
 Hadd fonjunk be pallást,
 Totus capus demiserum forume domine.

3. Adjatok kakast,
 Omne dignum reverendum laude,
 Hadd kaparjon két garast,
 Totus capus demiserum forume domine.

4. Adjatok lúdat,
 Omne dignum reverendum laude,
 Hadd mutasson diákoknak iskolába utat,
 Totus capus demiserum forume domine.

5. Adjatok gyerecskét,
 Omne dignum reverendum laude,
 Hadd tanuljon könyvecskét,
 Totus capus demiserum forume domine.

6. Adjatok leánykát,
 Omne dignum reverendum laude,
 Hadd söpörje iskolát,
 Totus capus demiserum forume domine.

7. Adjatok menyecskét,
 Omne dignum reverendum laude,
 Hadd főzzön jó leveskét,
 Totus capus demiserum forume domine.

Zsákocskák átadása

(tanár vagy szülő kilép)

Kedves gyerekek, fogadjátok szeretettel a búzás zsákocskákat! Őrizzétek meg a nyár folyamán, és hozzátok el a tanévnyitó szentmisére!

(zsákocskák kiosztása név szerint)

Vendéglátás

Búcsúzáskor

(a fenti dallamra mind éneкли)

Köszönjük ezerszer

Százszor meg ezerszer

Ajándéktok.

Áldja meg az Isten,

Szívükből kívánjuk,

szép házatok.

Huszár

Egrecír!

(masírozva elvonulnak)

6.3.3. Gyertyagyújtás: Március 15.

Néphagyományunkban

Magyar népünk szíve örökre megjegyezte ezt a napot. Népdalkincsünk igen gazdag tárházát adja a '48-as énekeknek. Néptáncaink sok vidéken megőrizték a verbunkos táncokat.

Ünneplése a Búzaszem Iskolában

Ebből a gazdag anyagból merítünk minden évben: közös énekléssel, duda-, furulyaszóval, olykor tárogatóval, tekerővel. A '48-as zászló körül folyik az ünnep. A fiúk verbunkot táncolnak. A lányok a mellükre tűzik a kokárdát, vagy a huszárcsákóra a bokrétát. Néhány évben hagyományőrző huszárokat is meghívtunk lovas és fegyverbemutatóra.

Az ünnep menete 2011. március 15.

- Dudinszky Zsombi dobszóval hívogat
- ének: Kossuth Lajos az üzente
- gyertyagyújtás (Lacek)
„Égjen a gyertya az 1848-as forradalom emlékére! Éljen a nemzet! Éljen a haza!”
- vers: Nemzeti dal
a Magocska osztályból versszakonként

mindenki mondja a refrént
- aranykapuzás
első körben az alsós osztályok mennek át az aranyesőből tartott kapu alatt, és teszik ki az ajándékaikat, közben énekeljük közösen a Bújj, bújj zöld ágat.
 - osztály: zászlók
 - osztály: zászlók
 - osztály: huszárrajzok
 - osztály: virág vagy aranyesőágak

Második körben a felsős osztályok mennek át az aranykapu alatt, Zsombi dobol, majd a soron következő osztályból egy gyerek feláll egy zsámolyra, hangosan elmondja azt a mondatot, ami az osztály szalagjára van írva, és feltűzi a lobogóra,

addig az újra megszólaló dobszó közben a többi osztálytársa átbújik a kapu alatt. Eközben a másik osztály már oda is ért. Stb.

- furulya
Áron tanítványai 48-as dalokat fújnak.
- záróének: Isten áldja meg a magyart

6.3.4. Tojásírás nagyböjt végén, nagypénteken

Néphagyományunkban

Nagypénteken már a föltámadás ünnepére készülünk.

Ez a tojásfestés napja. A tojás az újjászülető élet jelképe, hiszen a kiscsirke is ebből kel ki. A húsvéti tojás pirosa az élet, az öröm és Krisztus kiontott vérének, áldozatának színe. Hagyományos díszítése is jelentést, üzenetet hordoz.

A húsvéti tojásfestés az asszonyok, lányok dolga. Házi festékanyagokkal festve, többféle technikával készítették a húsvéti tojásokat. Egyik módja a tojásírás. A tojás héjára írókával viszik fel olvasztott, folyékony viasszal a kívánt mintát. Ha a viasz megaludt, a tojást a festékbe teszik. Letörlik a megszínezett tojásról a viaszt, így rajzolódik ki a minta. (Tátrai - Karácsony-Molnár 1997:105; Czárán 2005: Tavasz 40)

A Búzaszem Iskolában

Gyimesből érkeznek hozzánk nénik, akik még a hagyományos tojásírás technikát ismerik és művelik. Nem is technika ez, hanem az elmélyült ima egy fajtája. A mintákban a múltbéli jelképek keverednek a keresztény jelképekkel, így módon évezredek üzenetét hordozzák. A tojásírás közben megfelelő sorrendben mormolt imák hozzásegítenek bennünket a húsvét misztériumának átéléséhez.

- **Tojásírás**

A nagyböjt végén érkeznek hozzánk három napra a gyimesi asszonyok. Ekkor három délelőtt a lányok beosztás szerint mennek tojást írni. közben a fiúk locsolóverset tanulnak, hagyományos kinti játékokat játszanak (például csülközés, ostorpattogatás, ostoros futás). A lányok többnyire szünetben és délután is maradnak, mert nagyon szeretik ezt a tevékenységet. Tanítás után az anyukák is jönnek tojást írni.

Gondoskodunk kellő számú tojásról az osztályoknak, kell írónka (ezt többnyire a gyimesi néni hozza, tőlük vásároljuk) konzervdobozok, villanyrezsó vagy láng, kizárólag piros tojásfesték, befőttes üvegek.

Ha a tojásokat legalább egy óráig főzzük, akkor sokkal tartósabbak lesznek. A tojásokat alaposan megtisztítjuk és szárítjuk. Csak piros festékkel festünk, hiszen a piros szín Jézus vérének jelképezi.

A Búzaszemben gyimesi mintákat használunk, a minták javarészt szabályos formákra épülnek, így a tojást 8, vagy 16 egyenlő részre osztva könnyen tudunk dolgozni.

A méhviaszt a konzervdobozban füstölésig hevítjük, így lesz megfelelően forró a munkához. Az írónkát is beletesszük az olvadt méhviaszba, hogy a feje átmelegedjen és magába szívja a viaszt.

A megírt tojásokat negyedórára festékbe mártjuk, majd szárítjuk. Ezután vagy egy nagyon forró kendővel töröljük le róluk a viaszt, vagy pár percre sütőbe tesszük a tojásokat és utána töröljük át őket. Így szép fényesek lesznek. Majd tartóba tesszük a tojásokat, hogy kihűljenek.

- **Nagypénteki tojásírás**

A nagypénteki hagyományos tojásírás tulajdonképpen egyfajta meditatív, elmélyült ima. Az iskolában összegyűlnek asszonyok, nagylányok. Meghatározott mintával (vétett út) kezdik az írást. Utána a rózsafüzért mondva, böjti, nagyheti énekeket énekelve írják a tojásokat.

Tojásírás

Hospitálási jegyzőkönyv a tojásírásról

1. A foglalkozáshoz szükséges kellékek

Az iskola biztosítja: asztalok, székek, villanyrezsók, méhviasz konzervdobozokban, tojásfesték, festékes tálak, írókák, törlőrongyok, kötények, mintaívek, egészségügyi doboz

Szülők biztosítják: főtt tojás

2. Előkészítő munka

1. Gyimesből vendégségbe érkeznek Magyarországra az asszonyok, ismerősök hozzák őket kocsival, szálláshelyük a rendezvény-szervező tanárnőnél
2. Tér berendezése: előző héten a rendezvény-szervező tanár beszerzi a szükséges kellékeket, az iskolai közösség szülő tagjaitól kölcsön vagy adományából, illetve az előző évről megmaradt kellékeket előkészíti.
3. Összeállítani az időrendet az igazgatóhelyetttessel az órarend alapján: minden osztályból a lányok érkeznek két-két tanórára
4. A fiúk tevékenységét megszervezni, amíg a lányok tojást írnak: az órát tartó tanárral locsolóverset tanulnak, ostort készítenek, kint csülközést, célba dobást játszanak
5. A tanárok értesítése e-mailben a tanári listán, tanári szobába táblázat kitétele, szóbeli egyeztetés
6. A szülők értesítése e-mailben az osztálylistákon.

3. A foglalkozás felépítése, szerkezete

1. A tanulólányok megérkeznek a helyszínre. Hozzák a tojásokat. A tanárnő és az asszonyok a helyszínen várják őket.

2. Mindenki elfoglalja a helyét, felveszik a kötényeket. Ügyel rá a tanárnő, hogy mindenki hozzáférjen az eszközökhöz.

3. Balesetvédelmi oktatás.

4. Minden évben húsvét előtt megtartják a tojásírást. Így a nagyobb lányok már teljesen önállóan dolgoznak. A kitett mintaívből mindenki maga választhatja meg, meg, melyik gyimesi motívumot készítse el. Az elsős, másodikos kislányoknak segítenek az asszonyok és a tanárnő. Nekik nem muszáj a gyimesi motívumokat írniuk. Ők az íróka használatát még szabadon választott mintákon gyakorolják.

5. A méhviasszal és írókával megírt tojásokat a piros festőlébe teszik.

6. Az elsős, másodikos kislányoknak a tanárnő veszi ki a tojásokat a festőléből. A nagyobbak ezt is önállóan végzik.

7. Osztályonként külön tálcára gyűjtik a tojásokat.

8. A megszáradt piros tojásokról felmelegített ronggyal kell letörölgetni a viaszt. A viasz alatti rész fehér marad, a többi piros.

9. A lányok hazaviszik a piros tojásokat és húsvét hétfőn ezzel várják a locsolkodó fiúkat.

4. A foglalkozásvezető kommunikációja, felkészültsége, követhetősége

A foglalkozásvezető egyértelműn, határozottan és kedvesen beszél a gyerekekhez. Érződik lelkesedése és látszik jártassága.

5. Motiváció, az érdeklődés felkeltése, fenntartásának eszközei

A lányok nagyon szívesen jönnek erre a programra. Évről évre izgalommal várják.

6. A foglalkozás előre meghatározott időintervallumának betartása

A két tanóra keretét pontosan betartotta a foglalkozásvezető tanár. A gyerekek azonban nagy kedvvel még szünetekben és a délután folyamán is többször visszajöttek folytatni a munkát.

6.3.5. Keresztút, nagyböjti lelki nap

Néphagyományunkban

A nagybőjt idején péntekenként keresztutat jártak a templomban vagy a kálváriadombon. Képeken vagy táblácskákon látni Jézus szenvedésének történetét, ahogy a keresztet hordozta a Golgota hegyére, majd ahogy meghalt a kereszten. A keresztútnak tizennégy állomása van, minden állomásnál letérdeltek, imádkoztak.

(Czárán 2005:Tavaszi 28)

A Búzaszem Iskolában

Húsvéthoz közeledvén egy nagybőjti lelki napot tartunk hitoktatóink vezetésével. Az osztályok előző héten készülnek a keresztút állomásainak énekével, és minden állomáshoz rajzolnak a gyerekek. A lelki napot szentmisével kezdjük. A nap folyamán a szent sírt elkészítjük. Felidézzük és megkóstoljuk az utolsó vacsora ételeit. Jézus szenvedéstörténetét apró tárgyak segítségével felidézzük. A nap folyamán minden osztály a közeli tó körül keresztutat jár.

A húsvéti szent három nap otthoni ünnep, a gyerekek családjukkal mennek el a szertartásokra. Az iskolában a lelki felkészítés része zajlik.

Nagybőjti lelki nap: A szent sír

6.3.6. Locsolkodás - húsvéthétfő

Néphagyományunkban

Húsvéthétfő a fiatalság ünnepe, az életre locsolás alkalma. Vízvető hétfőnek is nevezik. a leányokat a patakba dobták, a vályúba fektették, vagy egy vödör vízzel öntötték meg, hogy

frissek, termékenyek legyenek az új élet kihordására. Ezért hagyományosan csak lányokat locsoltak, asszonyokat nem. A locsolásért piros tojás járt. A régiségben tudták olvasni a képjeleket. Így a lány üzenhetett a legényeknek.

A locsolásban megjelenő keresztény hagyomány szerint a vízbemerítéssel, leöntéssel történő keresztelést húsvétkor tartották. Később már az egyház az év bármely napján keresztelt, így elvált ettől a népszokás. A szagos vízzel, kölnivel való szimbolikus locsolás a két világháború között kezdett elterjedni. (Bálint 1973:310; Czárán 2005:Tavaszi 45)

A Búzaszem Iskolában

A Búzaszemben szeretnénk visszaállítani az emberek közötti kapcsolat becsületét és szeretnénk lehetőséget, keretet adni a találkozásokra. A locsolkodás sem önmagában a szép hagyomány miatt fontos nekünk, hanem azért, mert a régi hagyományból új élet sarjad: a számítógép mellől és a szülői ház elszigeteltségéből kimozduló fiúgyermek kapcsolatteremtő képességét fejlesztjük, közben a férfivá - nővé érést, a szerepek megélését segítjük. S ráadásul közben a gyermekek közösségben vannak egymással – akikkel csapatokban locsolkodni indulnak – és a lányokkal, sőt a lányos családokkal – ahová locsolkodni mennek. Ilyenkor a gyerekek szépen felöltözve, nem feltétlenül kölnivízzel, hanem inkább vízzel indulnak locsolkodni, többnyire csapatokban, esetleg az édesapával. A lányok pedig várják őket otthon, izgatottan készülve a vendéglátásra, miközben a legszebben sikerült hímes tojást félreteszik a legkedveltebb locsolkodónak.

A városi művelődési házban ilyenkor élő népzenei locsolóbált tartanak. Ide sok búzaszemes gyerekek, család elmegy.

Locsolóversek

Asszonyoknak, háznak is áldás:

Ősatyáink hagyták reánk e szép szokást,
Hogy öntözzük vízzel viruló rózsaszálat.
Szép, tiszta, friss vízzel magikat öntözöm,
és így érhessenek szép húsvét napokat,
Nekünk adhassanak piros tojásokat.
Kis pohárból öntöm, tartsák kezeiken,
Ifjak és vének, jó barát személyek,
békében legyenek.

Örömhírrrel jönnek e széles világból,
Jézus, a megváltó, feltámadt sírjából.
Nincs már a kereszten és nincsen sírjában,
Ott él és uralkodik fenn a mennyországban.
Azzal, hogy szent vérét érettünk ontotta,
Terhes bűneinket végleg megváltotta.
Minket érdemessé tett az ég kegyére,
És méltóvá az Ő drága, szent nevére.
A feltámadásnak dicső emlékébe,
Bő kívánság rajzik szívem belsejébe,
Jézus szent emléke legyen ma veletek,
S az ő kegyelmében boldogan éljete.

Adjon a jó Isten,
Boldog ünnepeket!
Mindenféle jókkal
Lásson el titeket.
Az öreg nagyapám
Ily köszöntőt hagyott,
Örvendjete vígan,
Jézus feltámadott.
Öröm ez tinéktek,
Énnekem és másnak,
De én is örülök
A hímes tojásnak.
Adjanak hát nékem,
Néhány piros tojást,
Hogy jó kedvvel menjek
Az utamra tovább

Mély gyászba borult
az egész természet,
Midőn Krisztus urunk

keresztfán szenvedett.
Jámbor tanítványi
zokogva siratták,
mint jó gyermek
a jó édesanyát.
De harmadnap múlva
megnyílt a sír szája,
s kilépett belőle
az élet királya.
Megmutatván,
hogyan lesz feltámadás,
Síron túli örök jutalmazás.
Szívemből kívánom,
A pár hímet elvárom.
Csak lányoknak:

Rózsavízzel áldás szálljon Mariska fejedre,
Kérek egy pár írott tojást, hogy tegyem a zsebembe.

Most van húsvét napja
Gondolom, betérek.
Váltságdíj fejében
Piros tojást kérek.

Ajtó megett állok,
Piros tojást várok
Ha párját nem adják,
Estig is itt állok.

E háznak van egy rózsája,
Rózsának van egy bimbója.
Én a bimbót megöntözőm,
A tojáskát megköszönöm.

Jó reggelt, jó reggelt, kedves liliomszál,
Megöntözlek rózsavízzel, hogy ne hervadozzál.
Kerek erdőn jártam, piros tojást láttam,
Bárány húzta rengő kocsin, mindjárt ide szálltam.
Nesze hát rózsavíz, gyöngyöm, gyöngyvirágom,
Hol a tojás, piros tojás, tarisznyámba várom.

Szépen kérem az anyját
Adja elő a lányát,
Hadd locsolom a haját!
Hadd nőjön nagyra,
Mint a csikó farka:
Még annál is nagyobbra,
Mint a Duna hossza!
Szabad-e locsolni?

Kiskertben jártam,
Ibolyát találtam.
El akart hervadni,
Szabad meglocsolni?

E háznak kertjében van egy rózsató
Azt gondozza, azt öntözi a Jó Teremtő
Vizet öntök a fejére
Szálljon áldás a kezére
Az Istentől kérem
Piros tojás a bérem.

6.3.7. Fehérvasárnap - húsvétvasárnap utáni vasárnap

Néphagyományunkban

A húsvétot követő vasárnap. Az ókeresztény időkben a húsvét volt a keresztelés ideje. Ezután egy hétig a keresztségkor kapott fehér ruhát hordták az újonnan megkereszteltek, innen

a név. Hagyományunkban a komatálküldés, az életre szóló barátság megpecsételésének napja. Komatálat küldtek egymásnak a barátok, hímes tojással, borral, kaláccsal.

Ünneplése a Búzaszem Iskolában

A komaságot, barátságot a helyi keresztény egyházközségekkel szeretnénk kifejezni. A komatálat nekik visszük. Az Iskolától indulunk zöld ágakkal, zászlókkal, komatálakkal szépen, ünneplőbe öltözve, énekelve, dudaszóval. Az énekes füzeteket előre elkészítettük. Minden egyházközséghez az ő vasárnapi istentiszteletük előtt vagy után érkezünk. A gyerekek táncolnak, elénekeljük a komatálátadó éneket. Majd igazgatónk, alapítóink átadják a komatálakat a tiszteletesnek, a papnak. A katolikus szertartáson közösen részt veszünk.

Fehérvasárnapi körmenet

Fehérvasárnapi körmenet - értesítő levél a családoknak 2011.

Kedves Családok!

Ezúton értesítünk benneteket a fehérvasárnapi körmenet és komatálátadás részleteiről, melyet **2011. április 15-én** ünnepelünk.

Az ünnepről és a szokásról röviden:

Ez a húsvétot követő első vasárnap. Az őskeresztények a húsvétvasárnapi felnőttkeresztségkor fehér ruhát kaptak, ezt egy héten keresztül, fehérvasárnapig viselték. A magyar hagyományban később ehhez a naphoz kapcsolódóan alakult ki a keresztszülők és a komák kiválasztása, és ezeknek az életre szóló kapcsolatoknak a megpecsételése. A kiválasztás komatálküldéssel kezdődik. A komatál elfogadása a választott testvéri kapcsolat elfogadását jelenti.

Ezzel a szép szokással szeretnénk megerősíteni kapcsolatunkat a piarista fenntartónkkal és a velünk élő egyházközségekkel.

A menetrendről:

Énekes vonulással megyünk az iskolától a piarista rendházhoz és az alsógödi templomokhoz. Az éneklést segítő füzeteket az iskolánál osztjuk ki. A katolikus templomban az alsógödi egyházközséggel közös szentmise lesz.

8.15-8.45	Gyülekező a Búzaszemnél és a menet elrendezése (zászlók, énekfüzetek, komatálak, lovaskocsi stb...)
8.45 – 9.15	Vonulás a piaristákhoz, séta énekszóval
9.15 – 9.30	Komatáladás a piaristáknak
9.30-10.05	Vonulás az evangélikusokhoz, séta énekszóval

10.05-10.15	Komatáladás az evangélikusoknak
10.15 – 10.25	Vonulás a katolikusokhoz, séta énekszóval
10.25-10.35	Komatáladás a katolikusoknak
10.35-11.40	Közösségi szentmise az alsógödi egyházközséggel
11.40-12.00	Vonulás a reformátusokhoz, séta énekszóval
12.00-12.10	Komatáladás a reformátusoknak
12.10 -	Hazamenetel vagy vissza az iskolához

Fontos:

- A **táncokban, énekekben** a következő osztályok szerepelnek: **Napsugár, Barázda**
Kérjük szépen, hogy ezek a gyerekek csak halaszthatatlan esetben legyenek távol.
- Kérjük szépen, hogy a **kerékpárokat** hagyjátok az iskolában, vagy gyalog tolva csatlakozzatok a menethez.
- **Ünneplő ruhában** gyertek!

Nagy szeretettel várunk Mindenkit:

6.3.8. Májusi kalendáriumi nap: Pünkösöd

Néphagyományunkban

Pünkösöd a Húsvétot követő 50. nap. Jézus feltámadása után 40 napig tanítványaival maradt, tanította őket, és együtt jártak egészen Jézus mennybemeneteléig. Ezután félelmükben zárt szobában imádkozva váraoztak az apostolok, amíg meg nem történt az egyház születésnapját jelentő csoda: hirtelen eltöltötte őket a Szentlélek, s ettől kezdve mintha kicserélték volna a korábban bizonytalankodó Krisztus-hívőket: hirdetni kezdték az evangéliumot.

A magyar néphagyományban pünkösödöt többféle szokással ünnepelte a falu:

- **Pünkösdi királyválasztás**

A legények erőpróbájára, vetélkedésére a falu népe kiment a határba. A legügyesebb, legrátermettebb legény lett a pünkösdi király. A királyságért lóverseny, vagy más ügyességi versenyek keretében küzdöttek. Ezt a címet egy évig viselte, ő volt addig a legények vezére. A

pünkösdi király kiváltságai: engedelme nélkül táncot nem rendezhettek, minden lakodalomra, mulatságra hivatalos volt, a kocsmában ingyenesen ihatott, jószágait ingyen őrizték, büntetést nem szabhattak ki rá. Uralkodása, legénybírósa egy esztendeig tartott.

- **Pünkösdi királynéjárás**

A lányok szokása a pünkösdi királynéjárás. Az éneklő-táncoló kislányok csoportosan járják be a falut, s a szertartásban olyan mágikus elemeket alkalmaznak, amelyek hitük szerint hatással vannak a termésre, melyet szinte megjelenít a legkisebb leányka. A letakart kislányt körbetáncolják, azaz védőkört vonnak a még nem látható növényke köré, majd magasra emelik, hogy a termés is akkorára nőjön. Az ég felé magasodó, repülő szalagokkal ékesített májusfa körbetáncolása a természetfeletti való kapcsolat jelképes megszilárdítása is. A pünkösdi színszimbolikájában megjelenik a piros szín életet adó ereje, mely egyben a Szentlélek tüze is emlékeztet minket. (Bálint 1973:333-335; Czárán 2005: Tavasz 137-140., 247., 250-251.)

A Búzaszem Iskolában

Kalendáriumi nappal ünnepeljük ezt a jeles alkalmat. Két helyszínen kezdődik a nap. A fiúk és a férfiak (külön csoportban) a királyságért vetélkednek, több állomáson testi és szellemi ügyességi feladatokkal. Közben a lányok a koronázásra és a pünkösdi királynéjárásra készülődnek. Szépen befonják és virággal ékesítik minden lány haját. Táncot és éneket próbálnak a májusfa körül. Elkészítik, virágokkal ékesítik a koronázási jelvényeket. Végül mindenki egy helyszínre érkezik. Az ünnep csúcspontja a pünkösdi király koronázása, pajzsra emelése, és lányok tánca a májusfa körül.

- **Pünkösdi királyválasztás**

Minden fiú részt vesz rajta. A fiúk állomásokon mennek végig, ezeket az állomásokat tanárok, régebbi búzaszemes gyerekek vezetik. Közben a férfiak is végig mennek ezeken az állomásokon, s közülük is kikerül egy pünkösdi király.

A próba énekkel kezdődik, a vitézeket énekkel indítjuk el a viadalra. (Ének: Isten, hazánkért térdelünk előtted...)

A vitézek osztályonként indulnak el, hiszen vannak csoportos feladatok is. A kisebb létszámú, összevont osztályok együtt indulnak el.

Állomások: patkódobás, kelevéztetés, íjászat, karikaelkapás, hittan, magyar kultúrtörténet, zsákban futás, szablyavívás, gerendás, magyar birkózás, néptánc, zene. Az állomások pontszámait úgy alakítjuk ki, hogy egyik állomáson se szerezhessen döntő előnyt

valaki, tehát mindenből jónak kelljen lennie. A csoportos viadaloknál osztályonként vagy két osztályonként csoportosítjuk a gyerekeket, hogy a csoportok kb. egyforma létszámúak legyenek, hogy így is egyenlő esélyekkel induljanak a gyerekek.

A végén minden osztálynak lesz egy hadnagya, s a legtöbb pontot szerző felsős fiú pedig a Búzaszem pütkösi király lesz. A pütkösi királyt pajzsra emeljük, a lányok szirmokat szórnak rá, megünnepeljük, mégpedig a pütkösi királynéjárással. Utána természetesen falatozunk, együtt vagyunk. Mindenki hoz valami harapnivalót.

A vitézek indulásakor vagy a pütkösi király koronázásakor énekeljük:

Pütkösi királyválasztás kezdőének

1. Is - ten ha - zán - kért tér - de - lünk e - lőd - be,
Rút bú - ne - in - ket jó - sá - god - dal föld - be.

Szent ma-gya-rok - nak tisz - ta lel - két néz - zed, ér - de - mét i - déz - zed!

2. István királynak szíve gazdagságát,
Szent Imre herceg kemény tisztaságát,
László királynak vitéz lovagságát:
Ó, ha csak ezt látnád!
3. Szent Erzsébetből hős szeretet árad,
Margit imái vezekelve szállnak,
Minket hiába, Uram, ne sirasson
Áldott Boldogasszony!
4. Ránk, bűnösökre minden verés ránk fér,
De könyörögnek ők tépett hazánkért.
Hadd legyünk mink is tiszták, hősök, szentek:
Hazánkat így mentsd meg!

- **Pünkösdi királynéjárás**

A pünkösdi királynéjárással az 5. osztályos lányok elmennek a katolikus, református, evangélikus templomokba pünkösddvasárnapon, illetve ezzel zárjuk le a pünkösdi királyválasztást.

A pünkösdi királynéjárásban csak lányok vesznek részt. Fehérbe öltöznek, a középén álló pünkösdi királyné fölé (aki a legkisebb, legfiatalabb lány, piros ruhába öltöztetve) négy sarkánál fogva nagy fehér kendőt tartanak.

A kezdőéneket (A pünkösdsnek jeles napját...) éneklik, amelyre bevonulnak és közben virágszirmokat szórnak. majd az énekekre (Mi van ma, mi van ma...) karikázót járnak.

Utána a középén álló kiskirálynőt, aki le van takarva fehér kendővel, felemelik, ő énekel (Én kicsike vagyok...), erre felelnek a lányok: Akkorára nőjön a kendtek kendere...

A templomokban a kivonuló ének, a pünkösdi királyválasztáson a májusfa befonó ének a Jöjj Szentlélek... A lányok körbeállják a középén magasodó fát, amelynek tetejére váltakozva hosszú fehér és piros szalagok vannak rögzítve. A Jöjj Szentlélek-re egymást kerülgetve, s közben körbejárva befonják, beszövik a fát, amely így fehér-piros kockás szalagmintás lesz. A végén leengedik a szalagokat, s elénekeljük a Boldogasszony anyánkat.

A fiúk próbái Pünkösdkor 2013.

A pünkösdi király pajzsra emelése 2013.

A pünkösdi király oklevele 2013

Pünkösdi királyné járás 2008., 2013

Pütkösdi királynéjárás az egyházközségeknél 2013.

Pütkösdi királynéjárás szövege

A pünkösdnek jeles napján

1. A pün - kösd - nek je - les nap - ján

Szent - lé - lek Is - ten kül - de - ték,

E - rő - sí - te - ni hí - ve - ket,

az a - pos - to - lo - kat.

Melyet Krisztus ígért vala egykor a tanítványinak,
Midőn menvén mennyországba mindenek láttára.

Dicsértessél Atya Isten, mindörökké, Fiú Isten,
Szentlélekkel egyetemben, a nagy Úristennel!

ének

Ácintos, pácintos, tarka tulipános,
Hintsetek virágot az Isten Fijának!

ének

Meghozta az Isten piros pünkösd napját,
Mi is meghordozzuk királynénk asszonykát.
Refr. Enej, denej, denejde

A mi királynénkat nem is anya szülte,
A pünkösdí harmat rózsafán nemzette.
Refr.

A szép menyecskéknek utcán az ülésük,
A kis gyerekeknek porba heverésük.
Refr.

Öreg embereknek csutora borocska,
Öreg asszonyoknak porhanyós pogácsa.
Refr.

ének

Mi van ma, mi van ma?

Piros pünkösdi napja.
Holnap lesz, holnap lesz,
a második napja.

Jó legény! Jól megfogd
lovadnak kantárját!
Hogy el ne tiporja
a pünkösdi rózsát!

Rózsa vagy, rózsa vagy,
még annál is szebb vagy,
Aranynál, ezüstnél
sokkal ékeesebb vagy.

Aranyat, ezüstöt
mindenkor találok,
De tőled violám
soha meg nem válok.

pünkösdi királyné éneke
Én kicsike vagyok, nagyot nem szólhatok,
mégis az Istennek dicséretet mondok.

Gyöngye vessző vagyok, Mindenfelé hajlok
Szüleim kertjébe' Most nyílni akarok.

Nem anyától lettem, Rózsafán termettem,
Piros pünkösdi napján Hajnalba' születtem.

felemelik a pünkösdi királynét
Ekkora legyen a kendtek kendere, mint a kis királyné!
Ekkora legyen a kendtek búzája, mint a kiskirályné!”

közösen mondják
Dicsértessék a Jézus Krisztus! — Mindörökké, ámen.

A májusfa körbeszövése a szalagokkal

Jöjj, Szentlélek, Úristen

1. Jöjj, Szent - lé - lek Úr - is - ten,
 Á - raszd re - ánk tel - je - sen,
 Menny - ből fé - nyes - sé - ge - det,
 Menny - ből fé - nyes - sé - ge - det.
Refr.
 Jöjj el, jöjj el, jöjj el, jöjj el,
 Jöjj, Szent - lé - lek Úr - is - ten!

2. Jöjj el, árvák gyámola,
 Jöjj el, szívünk orvosa,
 Oszd ki égi kincsedet,
 Oszd ki égi kincsedet.
Refr. Jöjj el, jöjj el...

3. Jöjj el, lelki vígaszunk,
 Testi, lelki támaszunk,
 Érezzük bőségedet,
 Érezzük bőségedet.
Refr. Jöjj el, jöjj el...

4. Fáradtságban nyugalunk,
 Hévben hűvös árnyékunk,
 Sírásunkban örömünk,
 Sírásunkban örömünk.
Refr. Jöjj el, jöjj el...

5. Ó dicső nap, híveid
 Sötétséges szíveit
 Világítsd be, légy velünk,
 Világítsd be, légy velünk.
Refr. Jöjj el, jöjj el...

6. Add, Uram, a híveknek,
 Benned bízó népeknek
 Hétszeres kegyelmedet,
 Hétszeres kegyelmedet.
Refr. Jöjj el, jöjj el...

7. Esdve kérünk, ó engedd,
 Hogy elnyerjük a mennyet,
 S megláthassuk színedet,
 Megláthassuk színedet.
Refr. Jöjj el, jöjj el...

6.4. Nyár

6.4.1. Hagyományőrző nap

A ballagás előtti utolsó szombaton vagy az első júniusi szombaton délután minden osztály bemutatja azt, amit néptáncból tanult, s népzeneiszeink is bemutatják tudásukat. Vendégeket is hívunk a színpadra. A helyi termelők, kézműves mesterek asztalai körben helyezkednek el. Középen vannak a nézők, szóval amolyan vásári hangulat van a Búzaszem udvarán. A nap végén remek táncházzal fejezzük be a mulatságot.

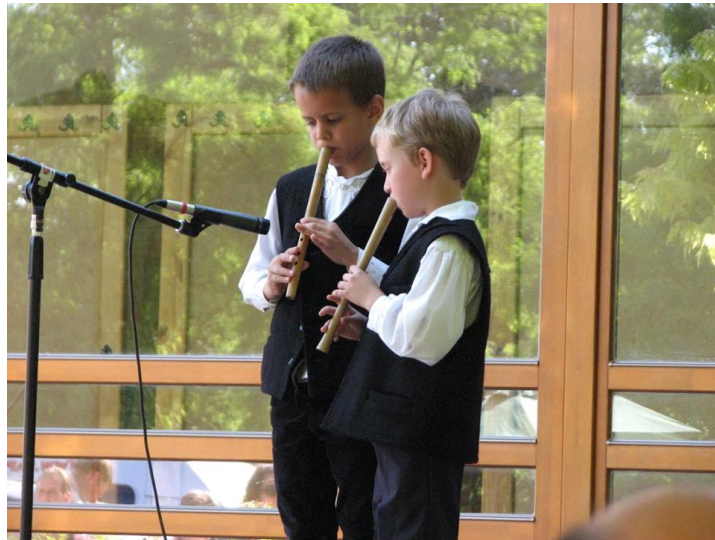
2016. júniustól pedig erre a napra hívjuk meg egykori diákjainkat, hogy találkozhassanak egymással.

Hagyományőrző délután

6.4.2. Gyertyagyújtás - Június 4. A Nemzeti Összetartozás Napja

A kormány 2000-ben vezette be a Nemzeti Összetartozás Napját, amely a trianoni békediktátum megkötésének napján van.

A Búzaszem Iskolában

A Kárpát-medence magyarjaira gondolva szervezzük ezt a megemlékezést. Mindig másként, de mindig ugyanazzal a tartalommal: együvé tartozunk, lakjunk bár Zoboralján, Gyimesben vagy Szerémségben.

Trianoni gyásznap 2011. június 4. - az ünnep menete

Az **paravánon** hét elején megjelenik az elszakított országrészek térképe és a dátum.

1. Terep előkészítése: reggel

A kicsiknek szánt ülőpárnák körberendezésével meghatározni a gyerekek, tanárok, szülők helyét; a jelenethez a négy széket bekészíteni; középre tenni egy Nagy-Magyarország térképet (fotókartonból), gyertyával a közepén

2. gyülekező 8.00

3. Himnusz

4. Szöveg, részekre szakítás és gyertyagyújtás

Az első világháború után, 1920-ban Magyarország kétharmad részét elszakították, és más országokhoz csatolták:

Erdélyt Romániához

Délvidéket az akkori Jugoszláviához

Őrvidéket Ausztriához

Felvidéket és Kárpátalját az akkori Csehszlovákiához

(Lacek)

Öt gyermek körülállja a fotókartonból kivágott, földre helyezett térképet, s az addig egészként látható térképből kihúzzák egyesével az elszakadt részeket.

(Boró, Zsófi, G. Áron, Dorka)

Csendben a térkép közepén álló gyertya meggyújtása (Lacek)

5 Jelenet (lsd alább)

6. Családok szólítása

Várjuk a kör belsejébe azokat a családokat vagy családtagokat, akik érintettek ebben a szomorú szétszakítottságban. Imádkozunk nemzetünkért, hogy bármilyen történelmi igazságtalanságot elviselve érezzük nemzeti összetartozásunkat. Ezt fejezzük ki a szalag körbekerítésével. (Lacek)

6. Zene

furulyán játssza Áron a Kossuth lova megérdemli a zabot...kezdetű éneket, mely az ország háromszori körülkerítéséről szól: ez a birtokbavétel, az együvé tartozás szimbóluma (pl. görög-katolikus esküvőkön is megmaradt)

7. eközben háromszori körülkerítés

Egy érintett felnőtt (Kriszton) a nemzeti színű szalaggal háromszor körbejárja a térképet és az ott körülálló családokat. Közben néhány ember kezébe adja a szalagot, hogy megvalósuljon a térkép körül a szalagkör. A zene végeztével leteszik a szalagot a térkép köré.

8. Szózat

A Trianoni megemlékezés 5. pontjához

Jelenet Wass Albert: Tizenhárom almafa című regénye alapján

Trianon emlékére

Fiú Édesapám, nézze, már milyen szépen sárgállanak az almák!

Mócsi Szépen megnőttek öt év alatt. Jó a föld itt ezen a hegyen.

Most jövök a faluból. Azt mondta a tiszteletes úr, hogy az igazságnak újra csak baja történt, mert az országhatár ezentúl itt kezdődik valahol, s úgy vágja kettőbe Erdélyországot hosszába, mint a csirkét, amikor sütni teszik.

Fiú Hajaj!

Mócsi Még nagyobb baj, hogy a falut Magyarországnak jelölték ki, de az erdő meg a házunk lehet, hogy Romániába esik majd...

Fiú Bolondok azok az urak! Hogyan lehetne kettőbe vágni azt, ami egy?

Mózsai Igen...Papíron még talán. De itt a hegyen...? Nem alma az, hogy felít az egyik zsebembe, felít a másikba!

Fiú Odanézzzen, édesapám!

Mózsai Na fene! Milyen tiszték jönnek amott?

(Két tiszt bejön. Behozzák a kötelet, cövekeket.)

Hozta Isten magikat.

Magyar tiszt Hogy hívnak?

Mózsai Táncos Csuda Mózes.

Román tiszt Kié ez a ház?

Mózsai Az enyim vóna.

Román tiszt Gyatra vityilló.

Magyar tiszt Na, ide hallgasson: A határ ezentúl itt megyen el a maga háza mellett. A levert cölöpök között egyenes vonalban. Látja jól? A ház magyar területre esik, tehát maga magyar állampolgár. Az a kis bódé ott román terület. Átmenni a határon túlra tilos. Mindenféle érintkezés túlsoldali személyekkel tilos. Megértette?

Mózsai Meg én mindent. Csak egyet nem.

Magyar tiszt S mi az?

Mózsai Ahhoz a bódéhoz jár az ember, ha a dolgára megy.

2 tiszt (nevetve) Hát az a magik baja!

Mózsai Most ejszen útleveél kell a gyerekeinknek, ha oda kell menjenek? Sze tán nem hagyhatom, hogy körülpiszkolják a házat?! Még szerencse, hogy a ganédombot épp kétféle vágták, mert így a magyar s a román tiszt úrra is jut egy-egy tarisznyárávaló.

Román tiszt Elhallgass, te!

Magyar tiszt Na, most má tudják, mi az új módi. Isten velük.

(Két tiszt el.)

Mózsai Furcsák ezek, amíg ők nevettek rajtam, addig tetszett a dolog. De ha én nevetek egyszer rajtuk, akkor egyszeribe urak lesznek megint...

Fiú Édesapám, most ejszen csak ez a hat almafa a mienk, s a más hét román fa lett?

Azokat má csak nézhetjük?

Mózsai Nézni szabad a határon át is...No, hadd higgyék, hogy mi csak nézzük...

Fiú Tényleg baja esett az igazságnak...Verje meg az Isten!

Mózsai Tudod, fiam: Isten megbocsátja az emberek bűneit, mert szereti őket, de a hibákat nem csinálhatja vissza...A következményeket viselni kell.

6.4.3. Tanérvzáró szentmise és ballagás

A Búzaszem Iskolában

Az tanérvzáró (Te Deum) és a ballagást együtt ünnepeľjük.

A ballagók ajándékot (nemeztarisznnya, tarsoly, vándorbot) kapnak az iskolától. Énekelve, hangszeres kísérettel végigjárják az épületet. Kijőve a hetedikesek búcsúztatják őket, mindenki egy szál fehér lilomot kap a szűzi ifjúság jeleként. Név szerint szólítjuk őket. és elhangzik, hogy ki hol tanul tovább. További búcsúztatók is elhangzanak. Volt, hogy az édesanyák kara énekelt lány- és legénybúcsúztató népdalokat vagy alsós osztályos kicsik írtak búcsúztatót a

nagy játszópajtásoknak, példaképeknek. A nyolcadik osztályosok is elbúcsúznak egy beszéddel vagy más formában.

Az tanévzárón köszöntjük a legjobbakat:

- Arany Búzaszem díjat kap az a ballagó, aki jelenlétével az osztályközösség és iskolaközösség kovásza volt
- A szülők közül a legtöbb önkéntes munkát végzetteket
- Arany Búzaszem díjat kap egy tiszteletben álló felnőtt a közösségből

Az évzáró szentmisével zárjuk az ünnepet. A szentmisén a könyörgéseket a szülők mondják. Te Deumot énekelünk. A végén közös agapén veszünk részt.

Ballagás és tanévzáró szentmise 2014., 2015.

Arany Búzaszem Díj 2017.

Arany Búzaszem Díj

melyet a Búzaszem Iskola

Komárik Móra Sárának

*adományoz fáradhatatlan közösségi munkájáért és
kiemelkedő tanulmányi eredményéért.*

Göd, 2017. Szent Iván hava 15. nap

Mortiné Faragó Éva
osztályközösség vezető

Horváth Szilárd
igazgató

Ballagási meghívó 2015.

Ballagási tarisznyák 2014., 2015.

6.4.4. Szent Iván-éj

Néphagyományunkban:

Szent Iván éjszakája avagy nyárközép éjszakája a június 23-áról 24-ére virradó éjszaka, Keresztelő Szent János egyházi napja és névnapja.

A június Szent Iván hava. Római elnevezése (Június, vagyis a házassággal megszentelt szerelem párfogója, Júnó istennő hónapja) is jelzi, hogy ősidők óta a szerelem ideje volt ez az időszak.

Szent Iván éjszakájával a naptárváltozások miatt ma már nem esik egybe az északi féltekén június 21-én bekövetkező nyári napforduló.

A napforduló az év legrövidebb éjszakája, amely a fény és a sötétség váltakozása miatt régóta mágikus eredettel bírt. A sötétség az elmúlást, a fény pedig a megújulást jelentette, ezért ezen a napon az emberek nagy tüzeket raktak, hogy elűzzék a sötétséget.

A tűz a testi-lelki megtisztulás jelképe. A keresztény egyház a pogány hagyományokra visszavezethető kultikus tüzeket átültette az egyház liturgiájába, s a tüzeket megszentelte.

Ezen az éjszakán a szerelmeseknek együtt, vagy külön-külön kellett átugraniuk a szerencsét hozó lángok felett. Szokás volt különféle gyógynövényeket, illatos növényeket égetni, füstölteni,

hogy a gonoszt távol tartsák. A tűz körül a fiatalok termékenység- és szerelemvarázsló dalokat énekelnek, körül állták, körbe táncolták a tüzet.

Régen a tűzugrás alatt a falu összes fiatalját összeénekeltek valamelyik párosító énekben, ami bizony hosszú ideig tartott. Innen ered a mondás: hosszú, mint a szentiváni ének.

A Búzaszemben:

A Duna-parton a néphagyományhoz méltó módon tűzgyűjtással ünnepeljük.

7. Összefoglalás

Keresztény és magyar néphagyományunkban e két jelleg egyidejűleg, szétválaszthatatlanul tartozik egybe. Ezt a néphagyományt élve az esztendőben, a mai, korszerű ember számára is ugyanazokat a tartalmakat hordozza, mint régen. Nem múzeum a néphagyomány, hanem aki éli, az nagyon erős rendeződést kap általa, s tapasztalhatja közösségformáló és közösségmegtartó erejét.

Iskolánk közösségét egyre gyakrabban keresik fel hasonló kezdeményezéssel már beindult és működő iskolák, vagy hasonló iskolát tervező lelkes emberek. Örömmel tapasztaljuk ezt a fajta egyre erősödő érdeklődést népi kultúránk és annak továbbadása iránt. Fontosnak tartjuk ezen intézmények összefogását, és keressük ennek lehetséges módjait, szervezeti kereteit. Amit az olvasó itt talál, csak keret. Élettel a Szentlélek és az általa elhívott, elkötelezett nevelők töltik meg.

A szöveg itt ér véget, ahol az élet és a jövő kezdődik.

Köszönjük Csikós-Oroszi Erzsébet és Csósza Tamás pótolhatatlan segítségét.

A kötet szerkesztői: Csósza Zsuzsanna, Mészáros Erika Szilárda és Horváth Szilárd

8. Felhasznált irodalom

- Andrásfalvy Bertalan (2004): Hagyomány és jövő. Lakitelek, Antológia Kiadó,**
- Arany László (1979): Magyar népmesék. Budapest, Móra Kiadó**
- Artner Edgár (1921): Az egyházi évnek, ünnepeinek és szertartásainak kimerítő leírása. Budapest**
- Balassa I.- Ortutay Gyula (1979): Magyar néprajz. Békéscsaba,**
- Bálint Sándor (1973): Karácsony, húsvét, pünköszt. Budapest, Szent István Társulat**
- Bálint Sándor (1977): Ünnepi kalendárium I-II. Budapest, Szent István Társulat**
- Bálint Sándor (2009): Sacra Hungaria Tanulmányok a magyar vallásos népelet köréből. Budapest, Ős-kép Kiadó**
- Bartók Béla (1924): A magyar népdal. Budapest, Rózsavölgyi és Társa**
- Benedek Elek (1987): Magyar mese- és mondavilág I-III. Budapest, Könyvmíves Kiadó**
- Czárán Eszter (2005): Világnak virága! I-IV. Magyar műveltségünk napról napra kicsiknek és nagyoknak. Budapest, Szerzői kiadás**
- Éneklő egyház (1991) Budapest, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója**
- Erdélyi Zsuzsanna (1976): Hegyet hágék, lőtöt lépék. Budapest, Magvető Kiadó**
- Falvai Károly (1994): Ritmikus mozgás - énekes játék. Budapest, Szerzői kiadás**
- Faragó József - Fábián Imre: Bihari gyermekmondókák. Budapest**
- Gazda Klára (1980): Gyermekvilág Esztelneken. Bukarest, Kriterion Kiadó**
- Hintalan László János: Aranyalma Játékgyűjtemény. Keszthely, Örökség alapítvány**
- Huszka József (1994): A magyar turáni ornamentika története. Budapest, Reprint Nyers Csaba magánkiadása**
- Karácsony Molnár Erika - Kraiciné Szokoly Mária (1998): szerk.: Hon- és népismeret, néphagyomány az oktató- és nevelőmunkában Budapesti Tanítóképző Főiskola. Budapest**
- Karácsony Sándor (2002): Ocsúdó magyarság. Budapest, Széphalom könyvműhely**
- Kodály Zoltán (1930): A magyar népdal művészi jelentősége. In:Napkelet, VIII.**
- Komjáthy István (1976): Mondák könyve. Budapest, Móra Könyvkiadó**

Kósa László - Szemerkenyi Ágnes (1973): Apáról fiúra. Budapest, Móra Ferenc Kiadó

László Gyula (1997): A honfoglaló magyar nép élete. Budapest, Püski Kiadó

Lükő Gábor (2001): A magyar lélek formái. Budapest

Magyar Néprajzi Lexikon (1977-1982) Budapest

Malonyay Dezső (1907-1911.): A magyar nép művészete I-V. Budapest

Molnár V. József: Örökségünk (2001): Budapest, Örökség Könyvműhely

Molnár V. József (1998): Kalendárium. Budapest, Örökség Könyvműhely

Molnár V. József (2003): Az emberélt fordulói. Születés, esküvő, halál a régi faluban
Budapest, Örökség Könyvműhely

Papp Gábor (1999): Az esztendő köre. Keszthely, Örökség Alapítvány

Dr. Sándor Ildikó (2014): A néprajz és a népművészet alapjai. Budapest, Nemzeti
Munkaügyi Hivatal Szak- és Felnőttképzési Igazgatósága

Siegl Judit (2010): Hónapról hónapra. Budapest, AIÓ Tankönyvkiadó

Szőnyi Erzsébet (1986): Kodály Zoltán nevelési eszméi. Budapest, Tankönyvkiadó Vállalat

Tátrai Zsuzsanna - Karácsony Molnár Erika (1997): Jeles napok, ünnepi szokások
Budapest, Planétás Kiadó